

ŽUVINTO BIOSFEROS REZERVATO DIREKCIJOS

2018 M. VEIKLOS ATASKAITA

II DALIS

REZERVATO METRAŠTIS

TURINYS

1. REZERVATO KRONIKA

1.1. Kadru pasikeitimai. Rezervato teritorijoje vykdomi projektai. Seminarai ir konferencijos	1
1.2. Rezervato naujienos.	4

2. TERITORIJOS ANALIZĖ. TAIKOMIEJI TYRIMAI IR STEBĖSENA

2.1. Žuvinto ežero hidrologiniai stebėjimai.	12
2.2. Žuvinto ežero hidrocheminiai stebėjimai	16
2.3. Žuvinto ežero maurabraginių dumblių stebėjimai.....	17
2.4. Meteorologiniai stebėjimai	18
2.5. Hidrologiniai stebėjimai kituose taškuose	22
2.6. Fenologiniai stebėjimai.	31
2.7. Natura 2000 rūšių apskaitos ir stebėjimai.	34
2.7.1. Paukščių direktyvos perinčių rūšių ir globaliai nykstančių rūšių apskaitos ir stebėjimai.....	34
2.7.2. Migruojančių paukščių sanaujų apskaitos.	40
2.7.3. Buveinių direktyvos gyvūnų rūšių apskaitos.	42
2.8. Foninių rūšių monitoringas.	43
2.8.1. Perinčių pelkinių paukščių apskaita.....	43
2.8.2. Perinčių foninių indikatorių paukščių rūšių monitoringas.....	47
2.8.3. Žuvinto ež. perinčių vandens paukščių apskaita.....	49
2.8.4. Vandens paukščių apskaitos Žuvinto, Žalčio ir Amalvo ežeruose.	53
2.8.5. Baltųjų gandrų apskaita... ..	56
2.8.6. Žvėrių apskaita ir stebėjimai.....	57
2.9. Saugomų, retų rūšių bei įdomūs stebėjimai	65

1. REZERVATO KRONIKA

1.1. KADRŲ PASIKEITIMAI. REZERVATO TERITORIJOJE VYKDOMI PROJEKTAI.

Kadrų pasikeitimai

2018 metais Žuvinto biosferos rezervato direkcijoje buvo 10 etatų, metų pabaigoje direkcijoje dirbo 9 darbuotojai. Darbuotojų pasikeitimų nebuvo. Direkcijoje dirbo: direktorius Arūnas Pranaitis, vyriaus. specialistas (ekologas) Regimantas Vabuolas, vyresn. specialistė (buhalterė) Nijolė Paplauskienė, vyresn. specialistas (reindžeris) Gintaras Baublys, specialistas (reindžeris) Gintaras Karpičius, specialistas (kraštotvarkininkas) Aretas Paplauskas, specialistas (reindžeris) Justinas Bagdonas, meistras Saulius Mardosa, lankytojų centro prižiūrėtoja Jūratė Baublienė.

Rezervato teritorijoje vykdomi projektai

Meldinei nendrinukei tinkamų kertinių buveinių tinklo formavimas siekiant užtikrinti ilgalaikę jos apsaugą Lietuvoje „LIFE MagniDucatusAcrola“ Nr. LIFE15 NAT/LT/001024

Partneriai: Baltijos aplinkos forumas (Projekto koordinatorius), Kretingos miškų urėdija, Žuvinto biosferos rezervato direkcija, Nacionalinio mokslininkų ir gamintojų susivienijimas „Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos mokslinis – praktinis gamtinių išteklių centras”.

Pagrindinė projekto komandos veikla Žuvinte buvo 50 meldinių nendrinukių jauniklių perkėlimas iš Baltarusijos ir paleidimas Žuvinto rezervate. Meldinių nendrinukių perkėlimas vykdytas siekiant išbandyti ir tobulinti parengtą meldinės nendrinukės perkėlimo metodologiją bei sudaryti sąlygas atkurti gyvybingą meldinės nendrinukės populiaciją Žuvinto biosferos rezervate.

Birželio 5 d. į Žuvinto biosferos rezervatą atvežti 34 meldinių nendrinukių jaunikliai, o 7 d. – 16, viso 50 paukščių. Jų gimtinė - Baltarusijoje esanti Zvanec pelkė, - didžiausia žemapelkė Europoje, kurioje šiuo metu peri didžiausia meldinių nendrinukių populiacija pasaulyje. Jaunikliais rūpinosi gamtininkų komanda, kuriai vadovauja ilgametę patirtį su vabzdžiausių paukščių jauniklių auginimu turintis specialistas.

Pav. Aviariumas meldinėms nendrinukėms Kiaulyčios draustinyje

Pirmas dvi savaites jaunikliai laikyti dėžutėse rezervato direkcijoje, sekančias dvi – apicialiai pastatytuose 10 aviarių Kiaulyčios pelkėje (Dambavaragyje ir Grebelėje). Vėliau jaunikliams sudarytos sąlygos savarankiškai palikti aviarius, nors jų maitinimas buvo vykdomas ilgesnį laiką.

Nors meldinių nendrinukių perkėlimas – pirmas pasaulyje, perkėlimo programa grįsta ilgamete patirtimi. Rengiant perkėlimo metodologiją, procese dalyvavo šią rūšį daugybę metų tyrinėjantys mokslininkai, konsultuotasi su organizacijomis bei specialistais, vykdžiusiais kitų paukščių rūšių perkėlimą.

Žuvinto biosferos rezervato direkcijos tiesioginiai išipareigojimai projekte buvo susiję su gamtotvarkos darbais ir meldinių nendrinukių vietinės populiacijos tyrimais. 2018 m. Žuvinte sugauti ir sužieduoti 8 giedantys meldinių nendrinukių patinai.

Projektas WETLIFE 2 „Hidrologinio režimo atkūrimas Amalvos ir Kamanų aukštapelkėse“

WETLIFE2 finansuoja Europos Sąjungos LIFE+ programa, Lietuvos respublika, Akmenės rajono savivaldybės administracija ir projekto vykdytojai. Projektas vykdomas 2014-2018 m.

Partneriai: VšĮ Gamtos paveldo fondas, Kamanų gamtinio rezervato direkcija, Marijampolės savivaldybės administracija, VĮ Marijampolės miškų urėdija, Žuvinto biosferos rezervato direkcija

2018 m. rugsėjo mėn. užbaigti Amalvos pelkės šiaurės - vakarinio pakraščio vandens lygio atkūrimo darbai. Pelkės pakraštį sausiniame griovyje įrengti du slenksčiai, kurie daugiau nei metru pakels ir palaikys vandens lygį artimą buvusiam prieš melioraciją. Privatūs žemės sklypai (apie 30 ha), kuriuos paveiks vandens lygio pakėlimas, buvo išpirkti valstybei arba sumokėta kompensacija už ūkininkavimo sąlygų pasikeitimus. Tai buvę pelkės pakraščiai, kuriuose vyrauja durpiniai dirvožemiai. Pertvarkytos melioracijos sistemos nebesausins šių plotų ir padės užtikrinti tinkamą drėgmės režimą gretimuose mineralinio dirvožemio plotuose.

Rugsėjo – lapkričio mėnesiais iškirstas miško sklypas Amalvos aukštapelkės Ekosistemų atkūrimo zonoje ties kanalais.

Pav: Išpirkti žemės sklypai (prieš vandens lygio pakėlimą) aiškiai išsiskiria greta dirbamų laukų.

Pav: Viena iš vandens lygi Amalvos pelkės šiauriniame ir vakariniame pakraščiuose palaikančių slenksčių.

1.2. REZERVATO NAUJIENOS

Šiame skyriuje spausdinama informacija apie Žuvinto biosferos rezervato gamtos stebėjimus, skelbtus rezervato interneto svetainėje www.zuvintas.lt.

Gamtotvarkos projektas eina į pabaigą

2018-03-06

Žuvinto biosferos rezervate žiemą, kol gamta miega, gamtotvarkininkams darbo pakanka. Ypač Amalvos pelkėje, kur vandens lygio atstatymo darbai vykdomi jau nuo 2009 metų. „Patvenkus melioracinius griovius ir taip atkūrus vandens lygį aukštapelkės šiauriniame ir vakariniame pelkės pakraščiuose, palaipsniui vietoje krūmokšniais ir pavieniais medžiais apaugusios degradavusios aukštapelkės atsikurs aukštapelkė su jai būdinga specifine augalija ir gyvūnija“, - sako Argaudas Stoškus, LIFE projekto „Hidrologinio režimo atkūrimas Amalvos ir Kamanų aukštapelkėse“ koordinatorius.

Prieš melioraciją šių pelkės pakraščių vandens lygis būdavo palaikomas iš beveik 16 km² baseino bei iš aukštapelkės pritekančio vandens. Tai užtikrindavo pelkės pakraščio drėkinimą net ir sausuoju laikotarpiu. Situacija radikaliai pasikeitė XX a. septintajame dešimtmetyje šiaurinėje pelkės dalyje įrengus Amalvo polderį ir vakariniu pakraščiu iškasus didelio skerspjūvio melioracijos griovį, kuris beveik penkis dešimtmečius pelkei taip svarbų vandenį nukreipdavo tiesiai į Dovinės upę.

„Siekiant bent iš dalies atkurti prieš melioraciją buvusias hidrologines sąlygas, teko išmokėti kompensacijas arba išpirkti valstybei daugiau kaip 30 ha privačių žemės sklypų, pertvarkyti melioracijos sistemas, rekonstruoti pylimų atkarpas. Tačiau šis ūkinės naudos praradimas ir patirti kaštai bus kompensuoti pelkės visuomenei teikiama nauda. Palaikant aukštesnį vandens lygį durpės skaidymąsi pakeis durpėdaros procesai, dėl ko ne tik, kaip minėta, atsikurs bioįvairovė, bet sumažės šiltnamio efektą sukeliančių dujų išsiskyrimas, azoto išsiplovimas. Remdamiesi šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų taršos leidimų esama bei prognozuojama kaina apskaičiuota, kad pelkės vandens lygio atkūrimo kaštai turėtų atsipirkti per 5-22 metus. Taip pat sumažės tarša azotu, o užliejami apypelkiai absorbuos dalį iš dirbimų laukų atnešamų maistmedžiagių taip gerindami iš pelkės ištekančio vandens kokybę“, teigia A. Stoškus.

Tuo tarpu ir kitose rezervato dalyse gamtotvarkininkams darbo netrūksta. Baigiantis žiemai pagaliau pavyko dirbti su technika kertant sumedėjusią augmeniją, naikinant kelmus ir didžiuosius kupstus Žuvinto palių pietinėje dalyje - Kiaulyčios pelkėje. Šią žiemą šlapynėse susiformavo sausledis – ant žolių kupstų, nendrių stiebų pasikabinęs plonas ledas, po kuriuo atslūgus vandeniui, liko didelis oro tarpas. Važinėti tokiose vietose labai nelengva, daug kur plonas pakibęs ledas neišlaiko net žmogaus svorio ir lūžta. Tačiau ir tokiomis sąlygomis Žuvinte pavyko sutvarkyti kelių dešimčių hektarų teritoriją.

Nuspręsta patausoti briedžius

2018- 04-20

Bene pirmąkart medžiotojų būreliai ir klubai, kurių medžioklės plotų vienetai yra Žuvinto biosferos rezervate, sutarė nemedžioti briedžių patinų.

Žvėrių apskaitų duomenys, kuriuos kasmet surenka rezervato specialistai Žuvinto gamtiniame rezervate, rodo neigiamą vietinės briedžių populiacijos pokyčius. Briedžių lyg ir nemažėja, tačiau dabartinė populiacijos struktūra yra nepatenkinama – patinų ir patelių skaičiaus santykis yra 1:6, tuo tarpu kai optimalus šios rūšies lyčių santykis turėtų būti artimas 1:1. Briedis su gražiai išaugusiais ragais Žuvinto pelkėje jau tapo didžiulė retenybė.

Briedis yra vienintelė rūšis, reikšmingai reguliuojanti aukštapelkės apaugimą sumedėjusia augmenija, todėl tinkamos jo populiacijos palaikymas yra svarbus ne tik medžiotojams, bet ir gerai Žuvinto ir Amalvos pelkių ekosistemų būklei. Medžioklė turi didžiausią įtaką suaugusių briedžių, ypač patinų, skaičiui.

Šiomet Alytaus, Lazdijų rajonų bei Marijampolės savivaldybių Kanopinių žvėrių sumedžiojimo limitų nustatymo komisijos pritarė, kad atsižvelgiant į Žuvinto biosferos rezervato

direkcijos surinktus duomenis, medžioklės plotų vienetuose, patenkančiuose į Žuvinto biosferos rezervatą, 2018 m. nebūtų išduodamos licencijos briedžių patinams sumedžioti.

Taip ne tik kartu išsaugosime labai svarbios rūšies gyvybingą populiaciją. Reikia tikėtis, kad laikui bėgant atsiras ir tikrai vertingų trofėjinių briedžių, bei medžiotojams neteiks pavydžiai dairytis į kaimyninės šalies, kur tausojami briedžiai užaugina gražias daugiašakes karūnas. Beje, kaimyninės Lenkijos nacionaliniuose parkuose briedžiai išvis nemedžiojami.

Amalvo polderio paukščių gausa masina stebėtojus

2018-04-25

Užlietame vandens Amalvos pelkėje siauriniame polderyje dar prieš keletą dienų plūduriavo būriai baltakakčių žąsų, cyplių, didžiųjų ančių, gulsės giesmininkės ir kiti sparnuočiai. Dabar juos pakeičia šlapynių mėgėjai tilvikiniai paukščiai. Kelios dešimtys pempių porų nuslūgus vandeniui jau pasirinko perėjimo vietas. Šalia jų – raudonkojai tulikai, perkūno oželiai, tikučiai, kelių dešimčių gaidukų pulkeliai, oželiai nykštukai. Neapleido polderio ir antys – šaukštasnapės, pilkosios, didžiosios antys, cyplės. Vakare polderyje girdisi kelių švygždų švilpčiojimas. Tad kol suskaičiuoji visus tilvikinius paukščius, tenka užtrukti gerą pusdienį.

Polderio durpyno paviršius atvirose vietose tik vos užlietas vandeniui, o žolių kupstai pamažu džiūnant pievoms ima sparčiai žaliuoti. Tokios vietos visuomet pritraukia ne tik praskrendančius, bet ir perėti susirinkusius tilvikinius paukščius, ne išimtis ir šie metai. Paukščių stebėtojams ir tiesiog gamtininkams, kuriems niekas neriboja stebėti paukščių nuo pagrindinio kelio per polderį, šiemet kur kas geresnės sąlygos - Lietuvos ornitologų draugija Interreg projekte "Gamtos paveldo panaudojimas ornitologinio turizmo plėtrai Dzūkijoje ir Biebržos slėnyje", įrengė apžvalgos bokštelį, panašų į tuos, kurie yra šalia rezervato direkcijos. Dar vienas apžvalgos bokštelis yra pastatytas Žaltyčio ežero pakrantėje.

Pav. Amalvo polderio pievas galima apžvelgti iš specialiai įrengto stebėjimų bokštelio.

Paukščių choras iš Žuvinto – Europai

2018-05-03

Per LRT Lietuvos radijo pirmąją programą buvo transliuojami pirmieji bundančio Žuvinto garsai. Tiesioginė LRT RADIJO transliacija 2018-05-06, sekmadienio naktį ir rytą 5:05 – 5:25; 6:05 – 6:25. Pagrindinė Paukščių choro transliacija 7:05 – 7:55. Tada girdėsime balsus iš daugybės Europos vietų. Beveik visi sparnuočiai, kuriuos galima aptikti Žuvinto paežerėse, iš kur vykdyta tiesioginė Lietuvos radijo transliacija, jau suskrido. Volungės, raudongalvės sniegenos, meldinės nendrinukės – vėliausiai parskendantys paukščiai jau gieda. Tiesa, griežlės dar negirdėti, bet ir toji netruks grįžti. Užtai didžiojo baulbio, ežerinių nendrinukių ir krakšlių, nendrinų žiogelių, ilgasnapių vištelių balsai netyla nei dieną, nei naktį.

Daugiau apie gyvos gamtos garsų transliaciją: <https://www.lrt.lt/projektai/pauksciuchoras>.

Pradėjusių metų transliacija, kurioje daug Žuvinto paukščių (pirmoji LRT Ryto garsų valanda): <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1013668214/ryto-garsai-2017-05-07-07-05>

Meldinių nendrinukių populiacija Žuvinto pelkėse pasipildys baltarusiškais paukščiais

2018-05-28

Globaliai nykstančios rūšies, meldinės nendrinukės patinėlių Žuvinto rezervate gieda tik septyni. Tai daugiau nei ankstesniais metais, bet tikrai gerokai mažiau, nei galėtų gyventi sėkmingai atkurtose ir prižiūrimose jų buveinėse. Dabar jau esame tikri, jog šiųmetės nendrinukių vadas sėkmingai papildys rūpestingai užauginti savarankiški jaunikliai iš Baltarusijos.

Į Žuvinto biosferos rezervato direkciją birželio pirmomis dienomis atgabenti meldinių nendrinukių jaunikliai iš Zvanės pelkės, kuri, manoma, yra didžiausia žemapelkė Europoje. Penkiasdešimčia jauniklių, parvežtų su visais lizdais, rūpinasi Baltijos aplinkos forumo suburta gamtininkų komanda, kuriai vadovauja ilgametę patirtį su vabzdžiausių paukščių jauniklių auginimu turintis specialistas. Visi šie nykstančios rūšies atkūrimo darbai yra sudėtinė meldinės nendrinukės populiacijos atkūrimo dalis.

Pav. Žuvinto rezervate sėkmingai užaugo ir paleisti į laisvę 49 meldinių nendrinukių jaunikliai.

Perkėlimas vykdomas siekiant sudaryti sąlygas atkurti gyvybingą meldinės nendrinukės populiaciją Žuvinto biosferos rezervate bei išbandyti ir tobulinti parengtą meldinės nendrinukės perkėlimo metodologiją. Specialiuose narveliuose įkurdinti guvūs paukščiukai vėliau perkelti į specialius voljerus pelkėje, kur toliau mokysis gyvenimo įgūdžių ir bus paleisti į laisvę.

Perkėlimas yra vienas iš būdų atkurti išnykusią ar arti iki išnykimo ribos esančią populiaciją, tačiau bene sudėtingiausias. Reikėjo palyginti genetinius nendrinukių duomenis, įsitikinti buveinių panašumu ir tinkamumu, turėti daug kantrybės nuo ankstyvo ryto iki sutemų šerti, atrodytų, nepasotinamus paukščių jauniklius. Perkelti jaunikliai tam tikrame amžiuje įsimins Žuvintą kaip savo namus ir kitais metais po žiemojimo Afrikoje čia turėtų sugrįžti. Rengiant perkėlimo metodologiją, procese dalyvavo šią rūšį daugybę metų tyrinėjantys Europos mokslininkai, konsultuoti su organizacijomis bei specialistais, vykdžiusiais kitų paukščių rūšių perkėlimą.

Ankstyva javapjūtė keičia pilkųjų žąsų įpročius

2018-08-18

Rugpjūtis Žuvinto yra pilnas pilkųjų žąsų klegesio. Šiomis dienomis tos saugomos rūšies paukščių ežere nakvoja gerokai per du tūkstančius. Toks didelis žąsų skaičius ežere stebimas jau antri metai. Skiriasi nebent datos: žąsys į Žuvintą sulėkė bene dviem savaitėm anksčiau, nei įprastai. Pirmi būriai pasirodė paskutinėmis liepos dienomis.

Pilkųjų žąsų gausa rudenio Žuvinto apylinkėse priklauso ne tik nuo ramybės nakvynės vietose, bet ir javų, ražienų ploto. Tai ne ta rūšis, kuri kentėtų nuo intensyvios žemdirbystės. Pastaraisiais metais, kai ūkininkai apylinkėse suaria net ir vertingas natūralias pievas plėsdami javų laukus, žąsims ir gervėms ganiavos plotai tik didėja. Tiesa, per karščius šįmet javapjūtė, ražienų skutimas neužtruko net iki rugpjūčio vidurio, o sėti žiemkenčius ūkininkai nesiskubina. Pliki arimai paukščių nevilioja. Dabar žąsys turi gerokai pasiblaškyti po apylinkes, kol randa tinkamų vietų maitintis.

Žąsų dienotvarkė rudenį mažai keičiasi, nebent ereliai ežere ar ūkininkų technika laukuose prablaško jų būrius. Ryte, dar prieš patekant saulei, pirmi žąsų būriai pakyla iš Žuvinto atvirumų. Didžiausias žąsų triukšmas būna pirmąją valandą patekėjus saulei – didesniais ar mažesniais būriais jos sklinda į visas šalis, beje, dažniausiai link vietų, kur maitinasi iš vakaro. Po kelių valandų paukščiai vėl ežere – reikia pailsėti, pakedenti plunksnas ir visa šeimyna pabendrauti tarpusavyje, o tada - vėl į laukus. Per dieną būna pora trejetas tokių pasiskraidymų, jei atstumai iki laukų ne per dideli. Visos žąsys, ir tos kurios maitinasi už keliolikos kilometrų, į ežerą suskrenda tik temstant.

Apsuptas derlingų aplinkinių laukų, Žuvintas yra nuo seno žąsų mėgstamas, čia žąsys grįžta kiekvieną rudenį, jei tik gali. Bene penkti metai kasmet stebime vieną balkšvą, iš kitų išsiskiriančią žąselę, kurios nematysi vasarą, tik rudenį. Daugiau, nei dešimtį metų stebėjome dvi albinoses pilkąsias žąsys, kurios deja, ežere jau nebepasirodo. Greičiausiai, ištikimų Žuvintui paukščių yra nepalyginamai daugiau, bet specialiai nežymint, tokios informacijos surinkti neveik neįmanoma.

Žuvinto rezervatą paliekantis gandrų būrys – ties daugiamečiu vidurkiu

2018-08-23

Baltiesiems gandrams Žuvinto apylinkėse, kaip ir visoje Lietuvoje – paskutinės dienos prieš kelionę į žiemavietes. Didesnioji jų dalis jau ko gero kažkur pakely, nes pasilikti čia po labai sausringos vasaros nėra didelio tikslo – išdžiūvusiose pievose maisto nedaug, javų laukuose ražienos nuskustos. Nebent pasirinkti žiogų, kurie šiaip yra mėgstamas gandro lesalas, griežia daug. Tad visai nenuostabu, kad gandrų lizdžiai jau tušti, o didesnių gandrų susibūrimų šįmet ne taip jau daug.

Lizde ties rezervato direkcija užauginę du jauniklius, gandrai nebesilanko nuo rugpjūčio 17 d. Pirmiau išnyko jaunikliai, o ir suaugę paukščiai vieni pakaleno snapais tik ketvertą dienų. Iki sekančių metų gandrų lizdyje karaliaus tik žvirbliai.

Šie metai, jei spręsti pagal Žuvinto biosferos rezervate skaičiuotus gandrų, yra labai arti statistinio vidurkio: sėkmingai perėjo 34 poros, užaugo 76 jaunikliai. Tik viename lizde užaugo 4 jaunikliai, dešimtyje – po tris, vidutiniškai 2,24 jauniklio lizde. Tai mažiau, nei pernai ar 2011-2014 metais, bet nėra ko norėti, jog gandrų populiacija nuolat augtų.

Lietuvoje, kur priskaičiuojama apie 20 tūkstančių perinčių porų (2016 m. duomenys), gandrų populiacija greičiausiai yra arti savo maksimumo. Nors lizdų netrūksta, pievų plotai, kuriuose gandrai dažniausiai maitinasi, tik mažėja.

Gandrų lizdai ir perėjimo sėkmingumas Žuvinto biosferos rezervate stebimi nuo 2003 metų.

Spanguolių ir spanguoliautojų - perpus mažiau

2018-09-17

Sausa ir karšta vasara pašykstėjo spanguolių derliaus. Šį pirmadienį baigėsi oficialus spanguoliavimo laikotarpis Žuvinto rezervato pelkėje. Išimtinai vietos gyventojams jis galioja tris dienas per metus: vieną rugsėjo mėnesio savaitgalį ir pirmadienį.

Galime drąsiai teigti - karšta ir sausa vasara yra netinkamas derinys spanguolėms. Pavienės uogos raudonuoja tik kai kuriose pelkės atvirumose, o ištisuose plotuose, kurie kasmet vietos žmonių su leidimais uogaujami – ant išbalusių kiminių tik spanguolių lapeliai. Dalis šiųmetinių uogų kažkokios pernokę ir ėmusios pūti. Ką gi, sekantys metai gal bus derlingesni, o tetervinams, pelkės žvėreliams, ar krankliams kurie maitinasi šiomis uogomis teks tenkintis tuo, kas yra.

Tradiciškai Žuvinte trumpai leidžiama pasiugauti ir vietiniams žmonėms – trejetą dienų, bet ir tų užtenka papildyti atsargas ar net į turgų nunešti. Tokių leidimų dar prieš dešimtmetį išduodavome iki pustrčio šimto. Šįmet leidimus pasiėmė vos 110 vietinių gyventojų. Atrodo, pamažu nyksta uogavimo paliosios tradicijos ir poreikis, o ir naujų uogautojų beveik neatsiranda.

Šiluma nesulaikė migruojančių gervių

2018-09-21

Naktimis ties Žuvinto biosferos rezervato direkcija kaskart sutrimituoja gervės. Pasirinkę neįprastą nakvynės vietą paežerėje arčiau nei 200 metrų nuo direkcijos, jos yra bene kantriausios ir drąsiausios iš visų susirinkusių šiemet.

Pav. Gervės Žuvinto ež. maudyklėje.

Gervių sankaupos Žuvinte įprastai tirpsta baigiantis rugsėjui. Manydavome, jog gervės pasitraukia atvėsus orams, bet šis, neįprastai šiltas ruduo nepakeitė gervių migravimo terminų. Gervės pradėjo telktis liepos pabaigoje, pirmomis rugsėjo naktimis jų susikaupė daugiau, nei 1600 paukščių, o baigiantis antrai rugsėjo dekadai Žuvinte beliko apie 600 šių paukščių. Manome, jog tai vietinės mūsiškės gervės, nes praskrendančių ir Žuvinte retai apsistojančių šiaurinių gervių banga dažniausiai

nuvilnija spalio pirmomis dienomis. Ar užsilikusios mūsiškės sulauks gentainių iš šiaurės, paaiškės netrukus.

Nei vienais ankstesniais metais gervės nebuvo linkusios taip keisti savo nakvynių vietas. Žuvinto ežero pakrantė, Salaitės pusiasalis, ir sala, Kumečių ir Rudės plynės aukštapelkėje, klampi žemapelkė ties Vartų kaimu – visur gervių šiemet nakvota. Rudės plynėje, kur nuo seno pelkės ežerėliuos dauguma paukščių subrisdavo nakčiai, nakvynės požymių ne tiek jau daug. Gal būt, atsargūs paukščiai privengė pelkėje įsikūrusių vilkų, Žuvinto salą aptūpusių jūrinių erelių.

Žuvinto rezervatas yra viena iš kelių Natura 2000 teritorijų Lietuvoje, kur specialiai saugomos pilkųjų gervių susitelkimo vietos: dėl jų nemedžiojami kiti vandens paukščiai, planuojama riboti lankymasi biosferos rezervato draustiniuose ties Žuvinto paliomis. Nežiūrint to, kad gervių daugėja ir jos net nebėra saugomų rūšių sąraše, šių balsingų paukščių pamėgtas apsistojimo vietas privalu išsaugoti.

Amalvos pelkės ateitis tapo šviesesnė

2018-10-26

Svarbiausiais Europos Sąjungos LIFE+ programos projekto „Hidrologinio režimo atkūrimas Amalvos ir Kamanų aukštapelkėse“ LIFE13 NAT/LT/000084 tikslas buvo atkurti tinkamas hidrologines sąlygas Amalvos ir Kamanų pelkėse sudarant prielaidas atsikurti prioritetinėms Europos Bendrijos svarbos pelkių buveinėms ir pelkių ekosistemų atliekamoms funkcijoms.

Pelkių augalijos monitoringo rezultatai rodo, kad atliktos gamtotvarkos priemonės turėjo neabejotiną palankų poveikį Amalvos aukštapelkių ir pelkinių spygliuočių miškų augalijos atsikūrimui. Susiformavo ištisinė aukštapelkėms būdingų kiminių danga, akivaizdžiai padidėjo aukštapelkių plynėms būdingų augalų gausumas. Didžiausi palankūs augalijos pokyčiai dėl vandens lygio pakėlimo nustatyti kiminių spanguolynų, vaivorynų bendrijose. Tokio kaip šiemet spanguolių derliaus Amalvoje nedaug kas prisimena.

Projekto metu be kitų darbų, parengtas Amalvos pelkės gamtotvarkos planas, kuriame numatyti tolesni žingsniai atkuriant vandens lygį. Geriau subalansuotas teritorijos naudojimas ir tvarkymas, taip sudarant prielaidas palaipsniui atsikurti Amalvos pelkės ekosistamai ir susigrąžinti jos visuomenei teikiamas paslaugas. Pagal sutartį vietos ūkininkui skirta 16 mėšinių galvijų drėgnų durpinių pievų priežiūrai. Paaukštinti, renovuoti ar naujai įrengti pylimai (6,6 km) vandens lygio pelkėje palaikymui ir prietakos į gretimas teritorijas sumažinimui.

Pasak projekto vadovo Argauto Stoškaus, pagal skaičiavimus, paremtus Amalvos durpyne įrengtų griovių pertvarų aukščiais bei teritorijos reljefo modeliu, vandens lygio pakėlimas tiesiogiai paveiks apie 200 ha durpyno ir palaipsniui lems pokyčius maždaug 370 ha plote. Žvelgiant į tolimesnę (30–50 metų) perspektyvą dėl gruntinio vandens srautų persiskirstymo, augalijos pokyčių numatoma, kad poveikis turi būti juntamas visoje aukštapelkėje. Remiantis Vokietijoje parengta metodika, pagal augalijos tipą ir gruntinio vandens lygį preliminarai galima vertinti, kad hidrologinio režimo pokyčiai turėtų sumažinti durpių skaidymąsi ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų išsiskyrimą ne mažiau kaip 2500 t CO₂ ekv. per metus. Taršos leidimas išmesti 1 t CO₂ ekv. per metus 2018 m. rugsėjo mėn. kainavo daugiau kaip 20 eurų, todėl galima apskaičiuoti, kad per metus būtų „sutaupoma“ maždaug po 50 tūkst. eurų! Palyginimui: hidrologinio režimo atkūrimo darbai kainavo apie 400 tūkst. eurų.

Patvirtintas planas Kiaulyčios pelkei prižiūrėti

2018-12-10

Lietuvos Respublikos aplinkos ministras 2018 m. sausio 5 d. įsakymu Nr. D1-1038 patvirtino Žuvinto biosferos rezervato Kiaulyčios botaninio-zoologinio draustinio gamtotvarkos planą.

Draustinis (730,4 ha), kuriam parengtas gamtotvarkos planas, yra Žuvinto biosferos rezervato pietinėje dalyje, jame vyrauja pelkės (60,9%), kitą dalį užima pievos ir natūralios ganyklos (16%), miškai – 13,1%.

Iš viso čia rastos net 52 saugomos gyvūnų rūšys. Iš jų 6 rūšys įrašytos į Buveinių direktyvos II ir/ar IV priedus, 27 rūšys įrašytos į Laukinių paukščių apsaugos direktyvą, 50 rūšių įrašyta į Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašą. Čia auga bene didžiausia

Lietuvoje siauralapio gencijono populiacija, tebegieda globaliai nykstančios meldinės nendrinukės. Aptinkamos I Buveinių direktyvos II priedą įrašytos rūšys: mažoji suktenė, raudonpilvė kūmutė, ūdra. Nors Kiaulyčios draustinyje pirmiausia paminime pelkę, bet ją botanikai įvardija kaip buveinių tipą 6450 Aliuvinės pievos (376,8 ha). Greta randami labai vertingi 6410 Melvenynai (15,1 ha), 6510 Šienaujamos mezofitų pievos (8,8 ha), 7140 Tarpinės pelkės ir liūnai (23,2 ha), 7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės (2,4 ha), 9080 *Pelkėti lapuočių miškai (36,6 ha), 91D0 *Pelkiniai miškai (38,9 ha). Draustinis yra paukščių apsaugai svarbi teritorija, kur saugomos Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšys: meldinė nendrinukė, griežlė, švygžda, gervė, nendrinė lingė, pievinė lingė, didysis baublys, mėlyngurklė.

Pav. Kiaulyčios pelkė yra viena vertingiausių Žuvinto pelkinio komplekso dalių.

Didžioji draustinio dalis savo vertę įgijo dėl ilgametės ūkinės veiklos – šienavimo ir ganymo. Paskutiniuosius dešimtmečius teritorijoje esanti augalijos, tuo pačiu ir buveinių, įvairovė nyko dėl nutrūkusios ūkinės veiklos. Sukcesijos procesai sparčiausiai vyko pievose, lėčiau – viksvynuose ir tarpinėse pelkėse. Dėl vykstančių savaiminių gamtinių procesų (antrinės sukcesijos) dabartinė išlikusi augalija tapo nestabili ir pažeidžiama. Gamtotvarkos priemonės prisidės prie ekosistemos būklės stabilumo užtikrinimo. Jos numatytos valstybinėje ir privačioje žemėje.

Gamtotvarkos plano tikslai yra užtikrinti palankią Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių apsaugos būklę, tuo pačiu išsaugant jose aptinkamą į Saugomų rūšių sąrašą įrašytų augalų rūšių: raudonosios gegūnės, gelsvosios gegūnės, siauralapio gencijono, liekninio švylio populiacijas ir užtikrinant tinkamas perėjimo sąlygas saugomiems paukščiams - raudonkojui tulikui ir paprastajam gričiukui, taip pat išsaugant globaliai nykstančios rūšies – meldinės nendrinukės populiaciją.

Kitas uždavinys yra atkurti ir palaikyti palankią Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės 6450 Aliuvinės pievos būklę, sudarant palankias sąlygas perėti meldinei nendrinukei ir kitoms saugomoms paukščių rūšims (pievinei lingei, pilkajai gervei); taip pat palaikyti esamą Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių palankią būklę bendrame 7140 Tarpinių pelkių ir liūnų ir 6450 Aliuvinės pievų komplekse ir jose aptinkamą į Saugomų rūšių sąrašą įrašytų augalų rūšių (liekninio beržo, laplandinio karklo) populiacijų palankią apsaugos būklę bei išsaugoti Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių - pievinės lingės, nendrinės lingės, didžiojo baublio, švygždos, tuo pačiu sudarant palankias sąlygas kitoms saugomoms paukščių rūšims.

Atidarytas naujas pažintinis takas Amalvos pelkėje

2018 12 16

Gruodžio 12 d. Amalvos paliose – atidarytas naujas gamtinis pažintinis takas. Naujasis 121 metro ilgio pažintinis takas ves lankytojus į vieną didžiausių Suvalkijoje Amalvos pelkę, kurioje gamtos mylėtojai galės pasigrožėti pelkės platybėmis ir tako informaciniuose stenduose susipažinti su pelkės istorija bei jos ekosistema, gyvūnija ir augalija.

Pažintinio tako atidaryme dalyvavę Žuvinto biosferos rezervato direkcijos, Marijampolės savivaldybės atstovai ne tik perkirto simbolinę atidarymo juostelę, bet ir pirmieji pražingsniavo šiuo gamtiniu maršrutu. Pažintinio tako pradžioje įrengta apžvalgos platforma, nuo kurios atsiveria plati Amalvos pelkės panorama. Ateityje tai turėtų būti dar vienas turistų traukos objektas, nes Amalvos pelkė – tai neeilinis Sūduvos gamtos kampelis, kurį būtina pamatyti.

Pav. Amalvos pelkės gamtos takas.

2. TERITORIJOS ANALIZĖ. TAIKOMIEJI TYRIMAI IR STEBĖSENA

2.1. ŽUVINTO EŽERO HIDROLOGINIAI STEBĖJIMAI

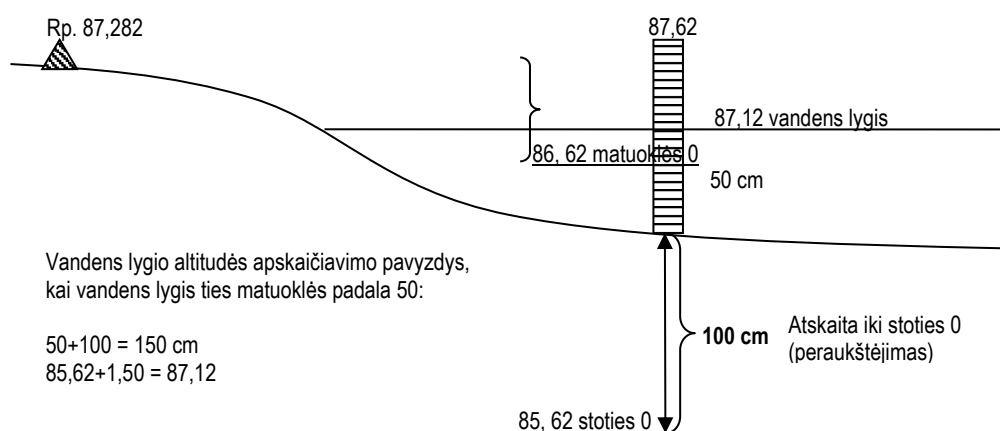
Žuvinto ežere pastovūs kasdieniniai hidrologiniai stebėjimai atliekami nuo 1965 m. Vandens lygio matuoklė įrengta ežere ties direkcijos administraciniu pastatu. Dabartinėje vietoje matuoklė yra nuo 2007-09-21.

Žuvinto matavimų stoties 0 altitudė nuo 2017 m. yra 85,62 m virš jūros lygio. Vandens lygio matavimų posto niveliavimo darbus vykdo bei Žuvinto posto stebėjimų duomenis kaupia Kauno hidrologijos stotis.

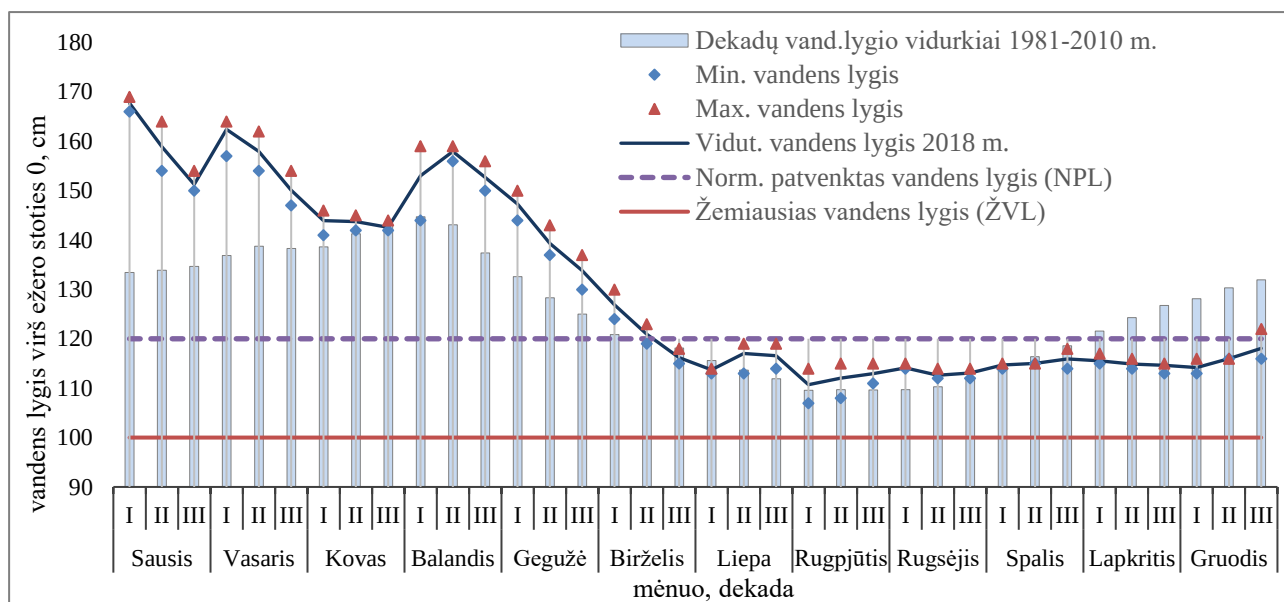
2018 m. ežero hidrologinius stebėjimus vykdė Jūratė Baublienė. Pagrindinės Žuvinto ežero matavimų charakteristikos pateiktos lentelėse.

Lentelė. Duomenys apie Žuvinto ežero vandens lygio matuoklės niveliavimą.

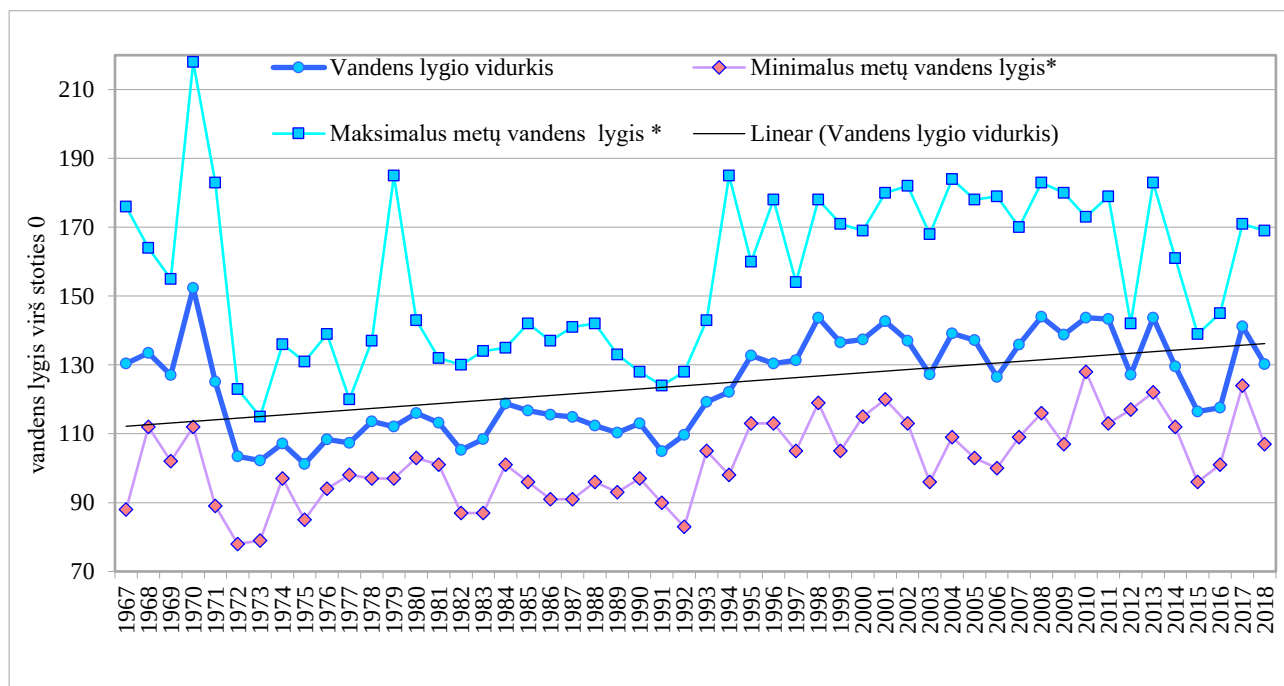
Niveliavimo data	Reperio polio altitudė	Matuoklės M1 viršaus altitudė	Matuoklės M1 0 altitudė	Atskaita iki stoties 0
1966-09-15	87,247		85,748	25
1972-08-29	87,190	87,009	86,009	51
1979-11-18		87,020	86,020	52
1984-09-01		87,040	86,040	54
1985-08-21	87,163	87,050	86,050	55
1988-02-17	87,163	87,064	86,064	56
1988-06-10	87,163	87,087	86,087	59
1989-10-04		87,064	86,064	56
1991-08-01		87,050	86,050	55
1992-10-03	87,163	87,064	86,064	56
1995-06-06	88,953	87,232	86,232	73
1996-07-24	88,953	87,270	86,270	77
1997-09-23	88,953	87,284	86,284	78
2000-09-21		87,295	86,295	80
2005-08-11		87,360	86,360	86
2007-09-21		87,490	86,490	99
2008-11-12	87,282	87,500	86,500	100
2010-09-27	87,282	87,500	86,500	100
2011-09-27	87,282	87,500	86,500	100
2012-08-22	87,282	87,517	86,517	101
2013-09-09	87,282	87,516	86,516	102
2014-09-25	87,282	87,510	86,510	101
2015-06-19	87,282	87,504	86,504	100
2017-06-19	87,402	87,624	86,624	100

Pav. Žuvinto ež. vandens lygio matavimų schema taikoma nuo 2017 m. birželio 19 d.

Pav. Vandens lygio svyravimas Žuvinto ež. 2018 m.

Pav. Žuvinto ež. vandens lygio daugiamečių svyravimas 1967 - 2018 m.

Lentelē. Vandens lygis ir vandens temperatūra Žuvinto ežere 2018 m.

<i>Mēnuo</i>	<i>Dekada</i>	<i>Vandens lygis (cm)</i>						<i>Vandens temperatūra (°C)</i>			
		<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>Vidutinis</i>	<i>Mēn. vidurkis</i>	<i>Mēn. Min</i>	<i>Mēn. Max.</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>Vidutinė</i>	<i>Mēn. vidurkis</i>
Sausis	I	166	169	168	159	150	169	0,2	2,4	1,4	1,4
	II	154	164	159							
	III	150	154	151							
Vasaris	I	157	164	162	157	147	164				
	II	154	162	158							
	III	147	154	150							
Kovas	I	141	146	144	143	141	146				
	II	142	145	144							
	III	142	144	143							
Balandis	I	144	159	153	155	144	159	2	8,7	6,8	10,6
	II	156	159	158				10,2	13,8	11,8	
	III	150	156	153				11,2	13,4	12,6	
Gegužė	I	144	150	147	140	130	150	14	19	16,4	18,7
	II	137	143	139				18	19,2	18,7	
	III	130	137	134				18,6	24,2	21,1	
Birželis	I	124	130	127	121	115	130	14,4	23	20,0	20,0
	II	119	123	121				18,4	23,2	20,7	
	III	115	118	116				17,2	21,8	19,2	
Liepa	I	113	114	114	116	113	119	14,2	21,2	16,9	21,1
	II	113	119	117				21	24,2	22,0	
	III	114	119	117				23,8	25	24,3	
Rugpjūtis	I	107	114	111	112	107	115	22	25	23,9	21,1
	II	108	115	112				19,2	23,2	20,5	
	III	111	115	113				17,4	21,2	19,0	
Rugsėjis	I	114	115	114	113	112	115	17,8	19,6	18,5	16,0
	II	112	114	113				15,4	18,4	17,0	
	III	112	114	113				8,8	17,8	12,4	
Spalis	I	114	115	115	115	114	118	7,6	10	8,9	8,0
	II	115	115	115				8,8	10,4	9,5	
	III	114	118	116				2,6	8,4	5,5	
Lapkritis	I	115	117	116	115	113	117	7	9,2	8,3	5,1
	II	114	116	115				3,8	7,6	5,9	
	III	113	115	115				0,2	2,4	1,1	
Gruodis	I	113	116	114	116	113	122				
	II	116	116	116							
	III	116	122	118							
2018 m		107	169	130	130	107	169	0,2	25	15,4	

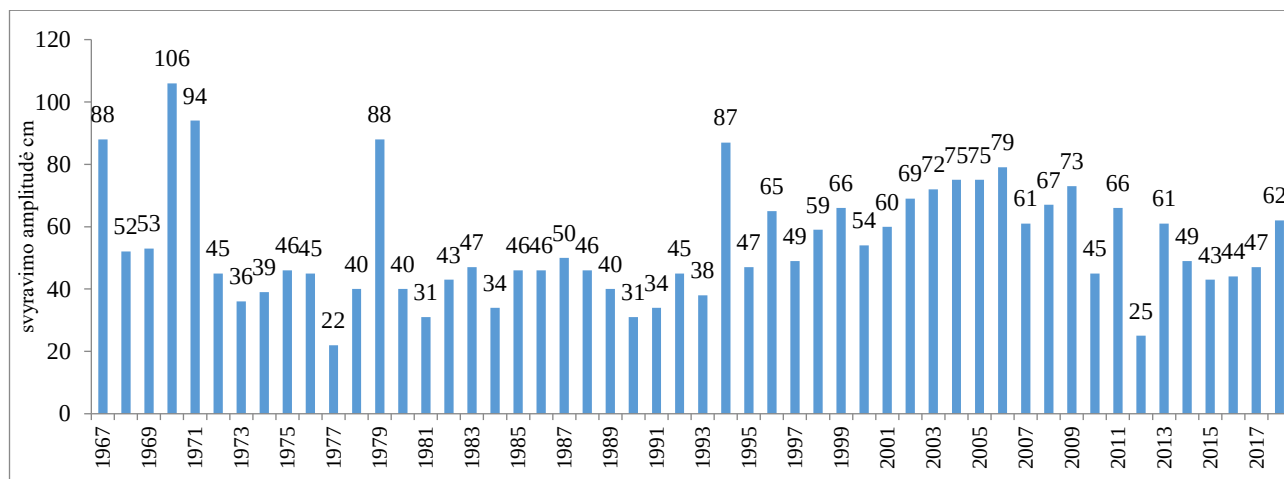
Lentelė. Ledo užšalimo charakteristikos Žuvinto ežere 2018 m.

Mėnuo	Dekada	Užšalimo charakteristikos (dienų skaičius)			Ledo storis (cm)		Sniego dangos storis (cm)	
		pakraščių ledas	ledas su properšomis	ištisinė ledo danga	Min.	Max.	Min.	Max.
Sausis	I	4						
	II		8	2	10	15	1	1
	III		2	9	12	15	8	11
Vasaris	I		10		11	13	2	3
	II		8	2	18	18	1	5
	III			8	24	25	1	5
Kovas	I			10	26	30	5	13
	II			10	22	25		
	III		7	4	15	16		
Balandis	I	2	1					
Lapkritis	III	6	3					
Gruodis	I			10	12	13		
	II			10	9	12	3	7
	III			11	10	12		

Lentelė. Ežero būklės charakteristika, ledo ir sniego storis Žuvinto ež. 2018 m.

Ežero būklės charakteristika	Matavimo vnt.	Mėnesiai												Per metus
		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	
Vanduo be ledo	dienų sk.	6			27	31	30	31	31	30	31	21		238
Pakraščių ledas	dienų sk.	4			2							6		12
Ledas su properšomis	dienų sk.	10	18	7	1							3		39
Ištisinė ledo danga	dienų sk.	11	10	24									31	76

Ledo storis	Vid. cm	11	17	25									11	
Minimalus ledo storis	cm	10	11	15									9	
Maksimalus ledo storis	cm	15	25	30									13	
Sniego storis ant ledo	Vid. cm	6	3	9									3	

Pav. Žuvinto ež. vandens lygio svyravimo amplitudė 1967 – 2018 m.

Lentelė. Vandens lygio svyravimai, užšalimo charakteristika Žuvinto ež. 2000 - 2018 m.

Charakteristika	metai																		
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Vid. vandens lygis, cm	137	143	137	127	139	136	126	136	144	139	143	143	127	144	130	116	118	141	130
Min. vandens lygis, cm	115	120	113	96	109	103	100	109	116	107	128	113	117	122	112	96	101	124	107
Maks. vandens lygis, cm	169	180	182	168	184	178	179	170	183	180	173	179	142	183	161	139	145	171	169
Svyravimų amplitudė, cm	54	60	69	72	75	75	79	61	67	73	45	66	25	61	49	43	44	47	47
Vanduo be ledo (d. sk.)	284	231	274	246	244	260	256	290	282	251	240	258	257	238	270	290	266	273	238
Pakraščių ledas (d. sk.)	4	4	9	15	8	4	-	15	30	6	2	6	8	5	5	2	15	19	12
Ledas su properšomis (d. sk.)	11	3	9	13	9	2	7	10	41	1	5	1	4	8	5	17	46	11	39
Ištisinė ledo danga (d. sk.)	66	127	73	91	105	99	102	50	13	107	118	100	97	114	85	56	39	62	76
Maksimalus ledo storis, cm	28	24	38	47	40	37	46	35	21	28	45	45	50	37	39	20	31	34	30

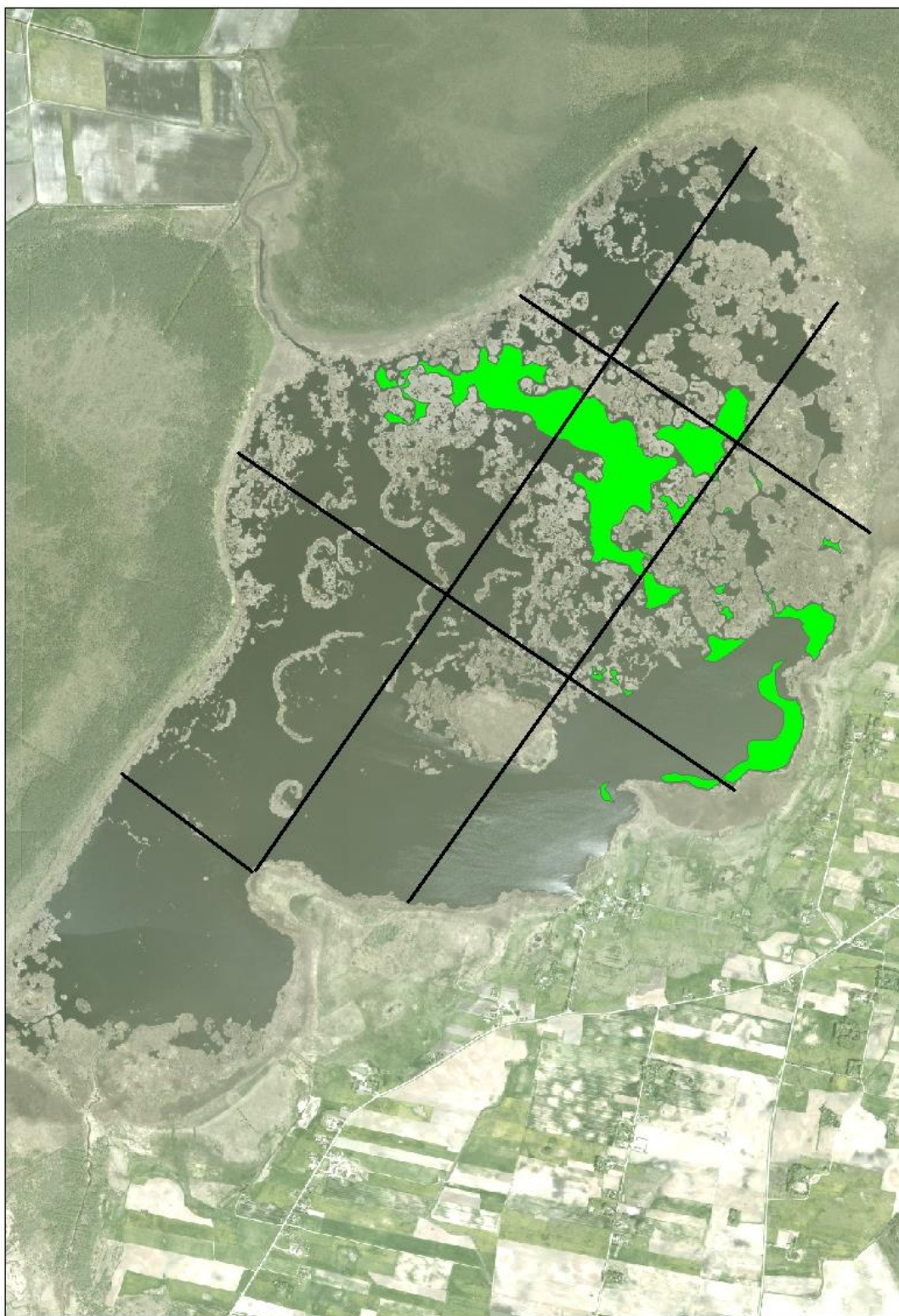
2.2. ŽUVINTO EŽERO HIDROCHEMINIAI STEBĖJIMAI

Žuvinto ež. hidrocheminiai stebėjimai atliekami esant žuvų dusimo pavojui žiemos metu, tuomet matuojamas ištirpusio deguonies kiekis. 2018 m. tokio pavojaus nebuvo.

2.3. ŽUVINTO EŽERO MAURABRAGINIŲ DUMBLIŲ STEBĖJIMAI

Žuvinto ežere 2018 m. stebėtas nežymus maurabraginių dumblių paplitimo padidėjimas (V-VI kv.). Stebėjimai atlikti panaudojant bepilotę skraidyklę ir fotografuojant ežero dugną iš viršaus. Stebėjimų laikas rugsėjo – 5 d.

Maurabraginių dumblių rūšinė sudėtis 2018 m. nenustatinėta.

Pav. Maurabraginių dumblių paplitimas Žuvinto ež. 2018 m.

2.4. METEOROLOGINIAI STEBĖJIMAI

Nuo 2007 m. rugsėjo mėn. meteorologiniai stebėjimai Žuvinto stebėjimų poste vykdyti automatinės meteorologinės stoties „MAWS 110“ pagalba. Duomenys fiksuojami 10 ir 60 minučių intervalu. Registruojami duomenys: oro temperatūra, drėgmė, rasos taškas, atmosferos slėgis, vėjo greitis ir kryptis (vidutinis, min. ir maks.), kritulių kiekis. Visa surinkta hidrologinių ir meteorologinių stebėjimų informacija teikiama Lietuvos Hidrometeorologijos tarnybai prie AM. Atsakingas už stoties priežiūrą ir duomenų perdavimą specialistas G Karpičius.

Meteorologinė metų apžvalga parengta pagal Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos Prie aplinkos ministerijos Hidrometeorologinius biuletenius.

Sausis buvo šiltesnis ir drėgnesnis nei įprasta. Sausio pirmasis dešimtadienis buvo rekordiškai šiltas, vidutinė dešimtadienio oro temperatūra siekė 0,9 – 3,2 °C (4,4 – 6,4° aukštesnė už standartinę klimato normą – toliau SKN). Sniego danga susidarė mėnesio viduryje ir storiausia ji buvo antrojo dešimtadienio pabaigoje – trečiojo pradžioje: siekė 4 – 17 cm. Nuo trečiojo dešimtadienio vidurio, atšilus orams, sniegas sparčiai tirpo ir paskutinėmis mėnesio dienomis sniego buvo likę tik vietomis.

Vasaris buvo šaltas ir šiek tiek sausesnis nei įprasta. Įpusėjus pirmajam dešimtdieniui orus atšaldė ir daugiau sniego atnešė ciklonas. Ramūs, mažai debesuoti ir šalti orai laikėsi iki mėnesio pabaigos. Vasario pirmojo dešimtadienio vidutinė oro temperatūra buvo -2,4...- 4,4 °C (artima SKN), Vasario pabaiga buvo labai šalta, trečiojo dešimtadienio vidutinė oro temperatūra nukrito iki -10,4...- 15,6 °C ir buvo 9 – 13° žemesnė už SKN. Vasario mėnesio vidutinė oro temperatūra buvo -4,3...-7,4 (2 - 3,5° žemesnė už SKN) Vasario pradžioje vidutinis sniego dangos storis buvo 1-3 cm, sniego danga išsilaikė iki vasario pabaigos.

Kovas Lietuvoje buvo šaltesnis ir sausesnis nei įprasta, mėnesio pradžioje kasdien vietomis truputį pasnigdavo, vyravo šiaurinių krypčių pernaša. Pirmojo dešimtadienio viduryje atsikuko šiltesni vakarų, pietvakarių srautai, formavosi rūkai, lijundros. Dar vienas ciklono slėnis su šiltuoju atmosferos frontu iš pietvakarių priartėjo antrojo dešimtadienio pradžioje. Po jo atslinko pietinis ciklonas – nusistovėjo vėjuoti, lietingi, kai kur su rūkais orai.

Pirmojo dešimtadienio vidutinė oro temperatūra buvo -4,0...-6,5 °C (vidutiniškai 4,3° žemesnė lyginant su SKN). Žemiausia temperatūra daug kur krito iki -15...- 23 °C, aukščiausia pakilo iki 2–9 °C. Antrojo dešimtadienio vidutinė oro temperatūra buvo 0,0... -1,9 °C (apie 1° neigiama anomalija). Trečiojo dešimtadienio vidutinė oro temperatūra buvo -0,6...-1,4 °C (neigiama apie 2° anomalija).

Balandis buvo labai šiltas ir pakankamai drėgnas. Pirmosiomis mėnesio dienomis, šaltokus net su šlapdriba ir kai kur su sniegu orus atnešė ciklonas. Pirmojo dešimtadienio orai buvo permainingi – šilumos bangą keisdavo šaltesnio oro įsiveržimas, vietomis trumpai su perkūnija palydavo. Ypač atšilo pirmojo dešimtadienio pabaigoje. Iki pat trečiojo dešimtadienio vidurio kritulių buvo nedaug, išliko vidutiniškai šilti orai. Pirmojo dešimtadienio vidutinė oro temperatūra buvo 6,1 – 9,1 °C (vidutiniškai 2,8° aukštesnė už SKN), aukščiausia pasiekė 20 – 25 °C. Balandžio 4, 5, 8 ir 9 d. buvo viršyti tų dienų aukščiausios oro temperatūros rekordai. Dešimtadienis pasižymėjo gana gausiais krituliais. Antrasis dešimtadienis buvo šilčiausias, vidutinė oro temperatūra buvo 9,4 – 12,2 °C.

Balandžio 4 d. vidutinei paros oro temperatūrai pasiekus ir viršijus 5 °C visoje šalyje prasidėjo augalų vegetacija – šiais metais tai įvyko vidutiniškai savaite anksčiau nei įprasta.

Gegužės mėnesio vidutinė oro temperatūra buvo 15,1 – 17,5 °C (teigiama 2,4 – 4,8° anomalija). Tai karščiausia gegužė nuo 1961 metų: iki šiol aukščiausia vidutinė šio mėnesio oro temperatūra Lietuvoje buvo 15,4 °C (1993 m. ir 2013 m.), šiais metais net 1° aukštesnė, t. y. 16,4 °C. Per šį mėnesį kritulių iškrito daug mažiau nei įprasta: beveik visoje Pietų Lietuvoje, jų išmatuota 7 – 25 mm (iki 0,5 SKN). Saulė gegužę Pietvakarių Lietuvoje spindėjo 358–399 val. (vidutiniškai 102 val. ilgiau nei SKN).

Birželis buvo labai šiltas ir sausas. Jis pratęsė neįprastai šiltos ir sausos gegužės orų tendencijas. Atogrąžų oras mėnesio pradžioje kai kur atnešė gausios lietaus su perkūnijomis, tačiau

pirmojo dešimtadienio viduryje nelijo, nors per šalį ir praslinko šaltasis atmosferos frontas. Tik mėnesio pabaigoje registruoti vėsūs, gana vėjuoti beveik sausi orai.

Liepa pasitaikė labai šilta ir pakankamai drėgna. Liepos mėnesio vidutinė oro temperatūra buvo 19,2–20,9 °C (daugelyje rajonų teigiama 1,5–2,8° anomalija). Šį mėnesį krituliai pasiskirstė labai netolygiai: jų kiekis svyravo nuo 42 iki 252 mm (nuo 0,5 iki beveik 3 SKN). Pietų Lietuvoje pagaliau baigėsi stichinė sausra. Stichinis meteorologinis reiškiny – kaitra, prasidėjusi liepos 20 d., tęsėsi ir rugpjūčio pradžioje. Per šią ilgai trukusią kaitrą išmatuota 30,0–34,9°C

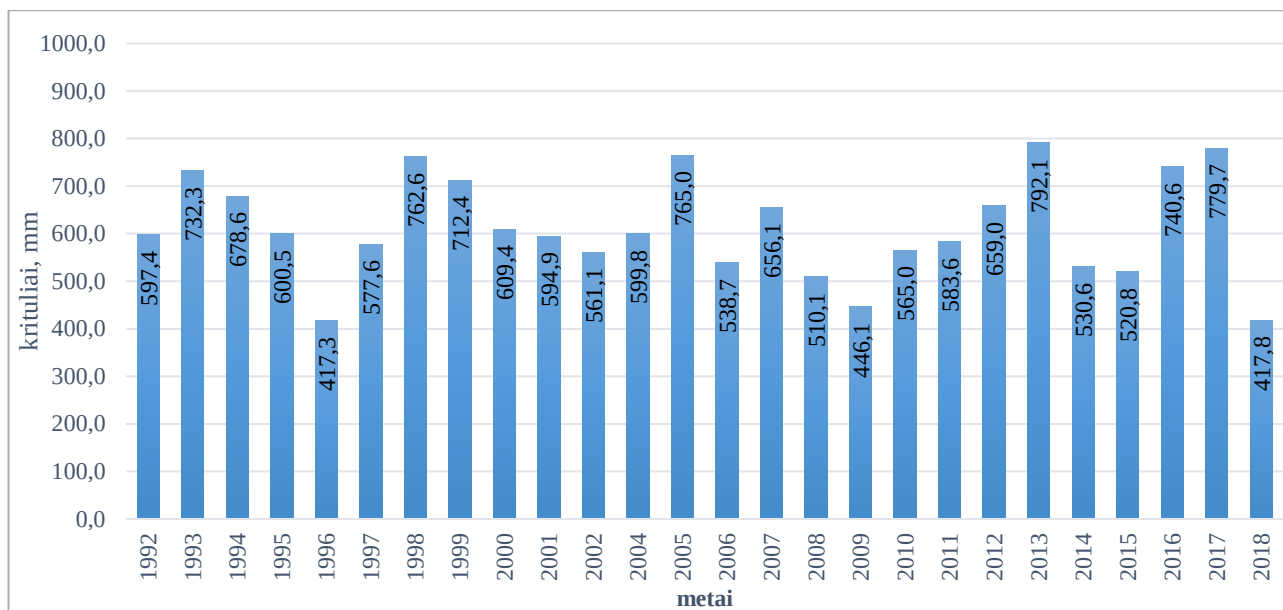
Rugpjūtis buvo labai šiltas, o krituliai pasiskirstė labai netolygiai. Karštų orų banga, plūstelėjusi liepos pabaigoje, tęsėsi ir pirmąjį mėnesio dešimtadienį. Prapliupdavo trumpos liūtys, bet šiluma, o kartkartėmis ir karščiai, atsisukus pietvakarių srautams, laikėsi iki pat antrojo dešimtadienio pradžios. Stichinė kaitra užregistruota rugpjūčio 8–10 d., kuomet daugelyje rajonų aukščiausia oro temperatūra siekė 30,0–33,3 °C.

Rugsėjis buvo labai šiltas ir sausas – tai trečias šilčiausias rugsėjis nuo 1961 m. Šiltesni rugsėjai buvo tik 1975 ir 2006 m. Pirmąjį dešimtadienį orus lėmė aukštesnio slėgio laukas, todėl iki antrojo dešimtadienio pradžios tęsėsi šilti vasarai būdingi orai. Šiek tiek palijo ir palaipsniui orai vėso. Mėnesio viduryje po kelių vėsesnių ir sausesnių dienų atmosferos frontai gausesnį lietaus neatnešė, o vasarišką šilumą ir net karštį antrojo dešimtadienio pabaigoje sugrąžino pietvakarių pernaša. Mėnesiui baigiantis stiprūs vakarų srautai atvėrė kelią šaltesnei oro masei. Karštesnis rugsėjo pirmasis dešimtadienis šiame amžiuje buvo tik 2002 m. Aukščiausia oro temperatūra siekė 25–27 °C. Antrojo dešimtadienio vidutinė oro temperatūra buvo 14,3–16,5 °C (teigiama 2,7–4,3° anomalija). Trečiojo dešimtadienio vidutinė oro temperatūra buvo 9,8–13,3 °C (neigiama 0,3–0,6 ° anomalija). Aukščiausia oro temperatūra siekė 23–29 °C. Rugsėjo 21 d. buvo pasiektas naujas šios dienos karščio rekordas: Joniškio AGMS ji pakilo iki 29,8 °C.

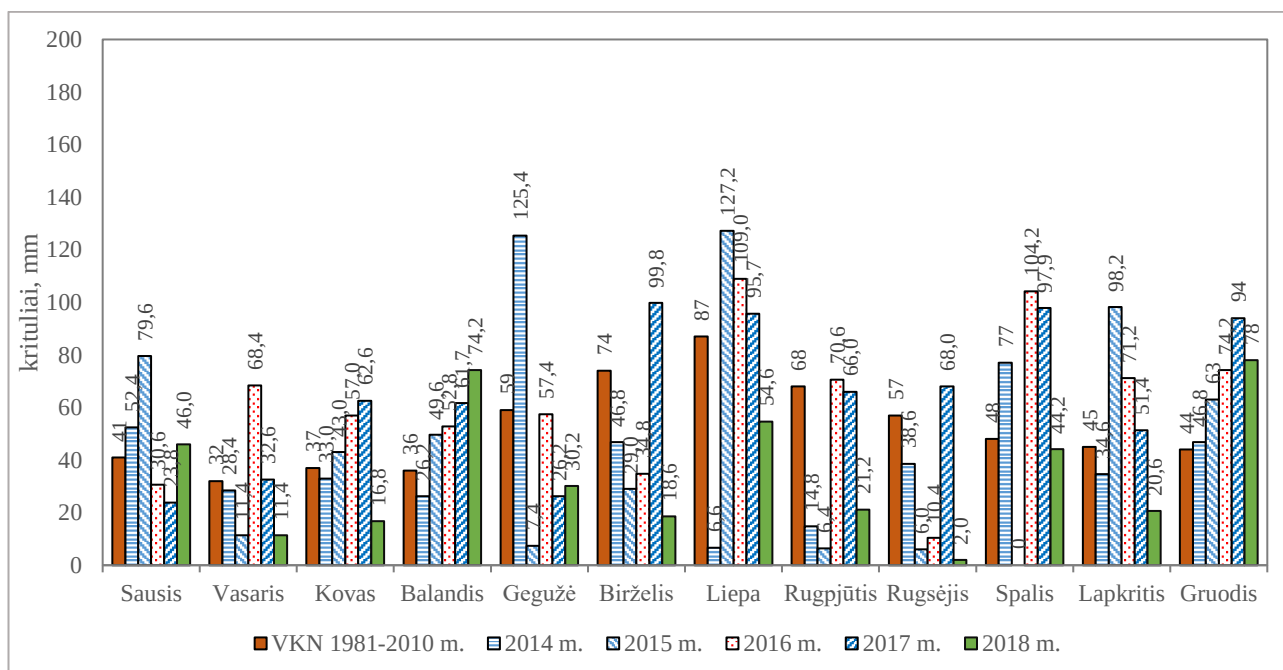
Spalis buvo šiltas, tik pirmą mėnesio savaitę atvėso, sustiprėjo vėjas, gausiau palijo. Antrąjį dešimtadienį anticiklonas formavo ilgai užsitęsusios ir labai šiltos Bobų vasaros orus. Trečiojo dešimtadienio stiprėjanti šiaurės vakarų pernaša gerokai atšaldė orus ir ypač sustiprino vėjus.

Lapkritis buvo šiltas ir sausas. Pirmosiomis mėnesio dienomis orus lėmė anticiklonai. Antrojo dešimtadienio pirmoje pusėje lietingesnius, bet vis dar šiltus orus formavo žemesnio slėgio laukas su nedideliais krituliais, lijundromis ir rūkais. Antroje dešimtadienio pusėje orai tapo žemiškai žvarbūs. Trečiojo dešimtadienio vidutinė oro temperatūra buvo -4,6 – 1,2°C (neigiama 3–4° anomalija) Meteorologinė žiema (vidutinė paros oro temperatūra nukrinta žemiau 0 °C) šiais metais prasidėjo lapkričio 20–21 d., t.y. vidutiniškai dviem su puse savaitės anksčiau lyginant su daugiamečiais duomenimis.

Gruodis buvo apniukęs, todėl gana drėgnas ir šiltas. Pradžioje keletą parų buvo šalta, šiek tiek pasnigo. Vėliau iš pietvakarių plūstelėjo šiluma. Pirmosiomis antrojo dešimtadienio dienomis laikėsi šilti, drėgni ir vėjuoti orai. Vėliau orai Lietuvoje palaipsniui šalo, kritulių buvo mažai. Mėnesio viduryje daug kur pasnigo, vietomis - smarkiai. Pirmąją Kalėdų naktį priartėjo šiltasis atmosferos frontas. Tik prieš pat Naujuosius šią oro masę trumpam išstūmė šaltesni srautai iš šiaurės. Mėnesio vidutinė oro temperatūra Lietuvoje buvo -2,3...0,4 °C, pajūryje 0,8–1,1 °C (teigiama 1,8 – 3,2° anomalija).

Pav. Metinis kritulių kiekis Žuvinto meteorologinėje stotyje 1992-2018 m.

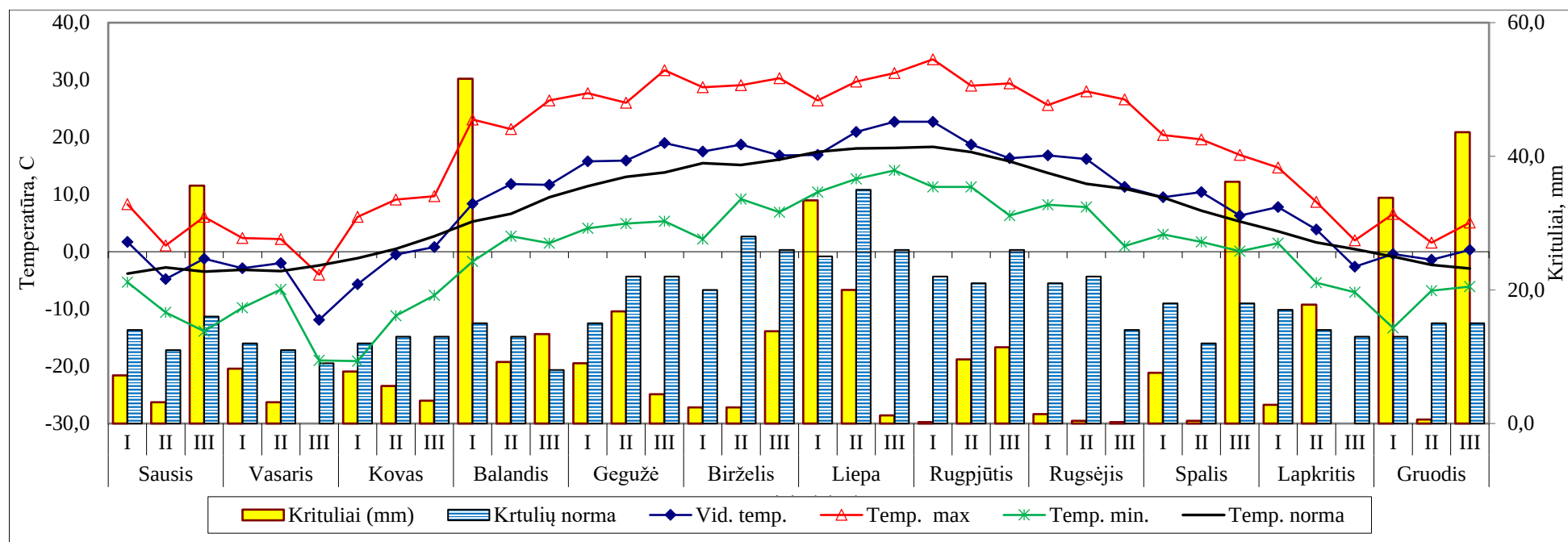

Pav. Vidutinis metinis kritulių kiekis 2014-2018 m. lyginant su VKN 1981–2010 m.

Lentelė. Oro temperatūra ir kritulių kiekis Žuvinto meteorologinėje stotyje 2018 m.

Mėnesiai	Sausis			Vasaris			Kovas			Balandis			Gegužė			Birželis			Liepa			Rugpjūtis			Rugsėjis			Spalis			Lapkritis			Gruodis			2018
Dekados	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	m.
Vid. temperat.	1,7	-4,8	-1,2	-2,9	-2,0	-11,9	-5,7	-0,5	0,8	8,4	11,8	11,7	15,8	15,9	19,0	17,5	18,7	16,8	16,9	20,9	22,7	22,7	18,7	16,3	16,8	16,2	11,3	9,5	10,4	6,3	7,8	3,9	-2,6	-0,4	-1,4	0,3	8,5
Temp. max	8,3	1,1	6,1	2,4	2,2	-4,0	6,1	9,1	9,7	23,1	21,4	26,4	27,7	26,0	31,7	28,7	29,1	30,3	26,4	29,7	31,2	33,6	29,0	29,4	25,6	28,0	26,6	20,4	19,6	16,9	14,7	8,7	2,0	6,6	1,6	5,1	33,6
Temp. min.	-5,3	-10,6	-13,9	-9,8	-6,6	-19,0	-19,1	-11,2	-7,6	-1,7	2,7	1,5	4,1	4,9	5,3	2,2	9,2	6,9	10,4	12,7	14,2	11,3	11,3	6,3	8,2	7,8	1,0	3,0	1,7	0,1	1,5	-5,4	-7,1	-13,3	-6,8	-6,1	-19,1
Krituliai (mm)	7,2	3,2	35,6	8,2	3,2	0,0	7,8	5,6	3,4	51,6	9,2	13,4	9,0	16,8	4,4	2,4	2,4	13,8	33,4	20,0	1,2	0,2	9,6	11,4	1,4	0,4	0,2	7,6	0,4	36,2	2,8	17,8	0,0	33,8	0,6	43,6	417,8
Kritulių norma*	14	11	16	12	11	9	12	13	13	15	13	8	15	22	22	20	28	26	25	35	26	22	21	26	21	22	14	18	12	18	17	14	13	13	15	15	627
Temp. norma*	-3,8	-2,7	-3,5	-3,2	-3,4	-2,4	-1,1	0,5	2,7	5,3	6,6	9,5	11,5	13,1	13,9	15,4	15,2	16,1	17,5	18,1	18,1	18,3	17,4	15,8	13,8	11,8	11,0	9,5	7,2	5,3	3,6	1,6	0,4	-0,9	-2,3	-2,9	7

*- vidutinės oro temperatūros ir kritulių normos pateikiamos Lazdijų MS duomenimis 1981-2010 m. laikotarpiui

Pav. Oro temperatūra, krituliai Žuvinto meteorologinėje stotyje 2018 m.

2.5. HIDROLOGINIAI STEBĖJIMAI KITUOSE TAŠKUOSE

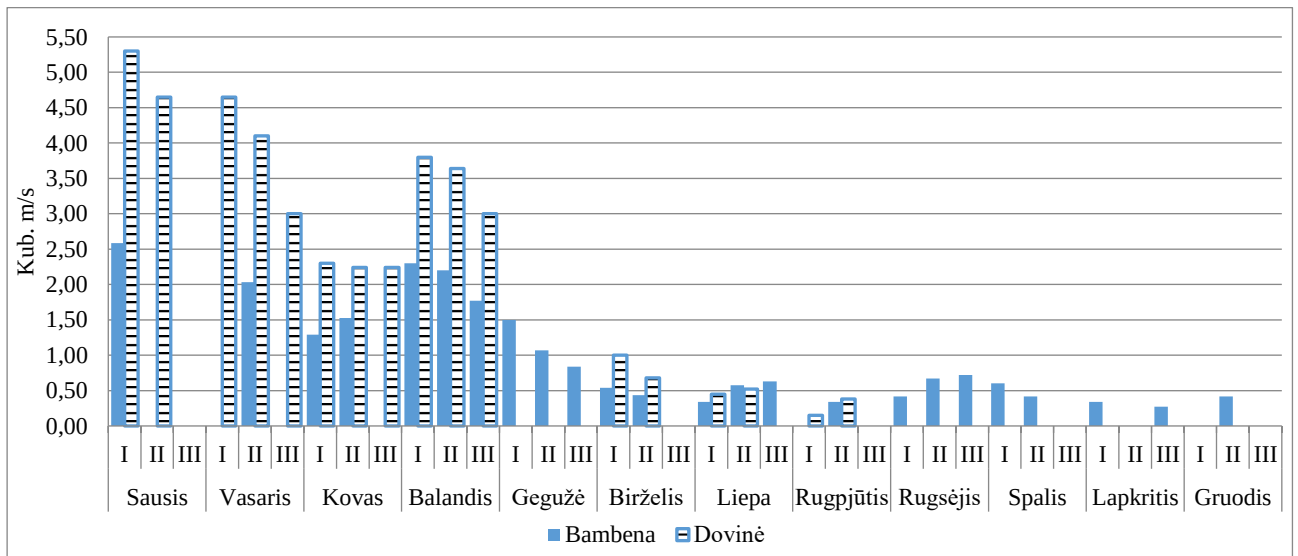
Bambenos upės vandens debito matavimai

Bambena yra daugiausia vandens atplukdanti į Žuvinto ežerą upė. Jos debitas yra žymia dalimi formuojamas Simno ež., iš kurio ji išteka. Bambenos debitas matuojamas nuo 2006 m. Ažuolinių k. įrengtame stebėjimo poste. Matavimai vykdomi kartą per dekadą. Pro hidrometrinį skydą pratekantis debitas apskaičiuojamas pagal formulę: $Q=1.86 \cdot B \cdot h^{3/2}$, kur B - skydo keteros plotis m, h - vandens persiliejo aukštis m. Stebėjimus 2018 m. vykdė R. Vabuolas.

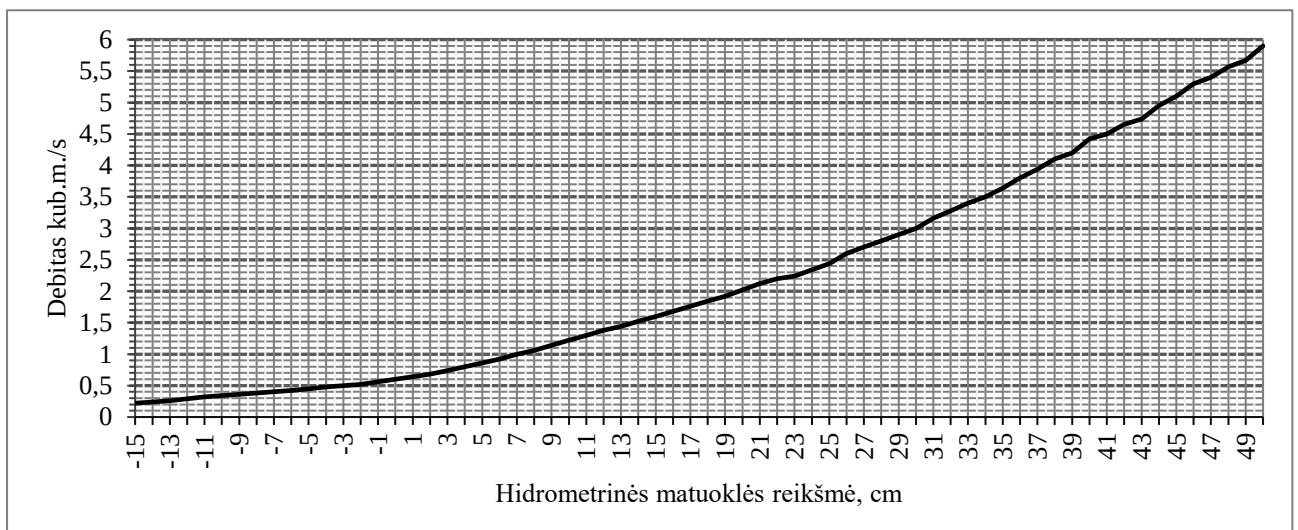
Dovinės upės vandens debito matavimai

Dovinės upe pratekantis debitas nustatomas pagal Žuvinto ež. naudojimo ir priežiūros taisyklėse patikslintą Žuvinto slenksčio pralaidumo debitų kreivę (žr. Pav.).

Už stebėseną atsakingas specialistas J. Bagdonas.

Pav. Bambenos, Dovinės upių vandens debitai 2018 m. (m³/s)

Pav. Žuvinto ežero slenksčio debitų reikšmės pagal hidrometrinę matuoklę

Gruntinio vandens lygio stebėjimai meldinės nendrinukės apsaugai svarbiose teritorijose

Gruntinio vandens lygio stebėjimai meldinės nendrinukės apsaugai svarbiose teritorijose buvo atliekami nuo balandžio III dekados iki lapkričio pabaigos. 2018 m. vandens lygis žemapelkėse, gegužės antroje pusėje nukrito ir visą sausringą sezoną išsilaikė žemiau grunto paviršiaus.

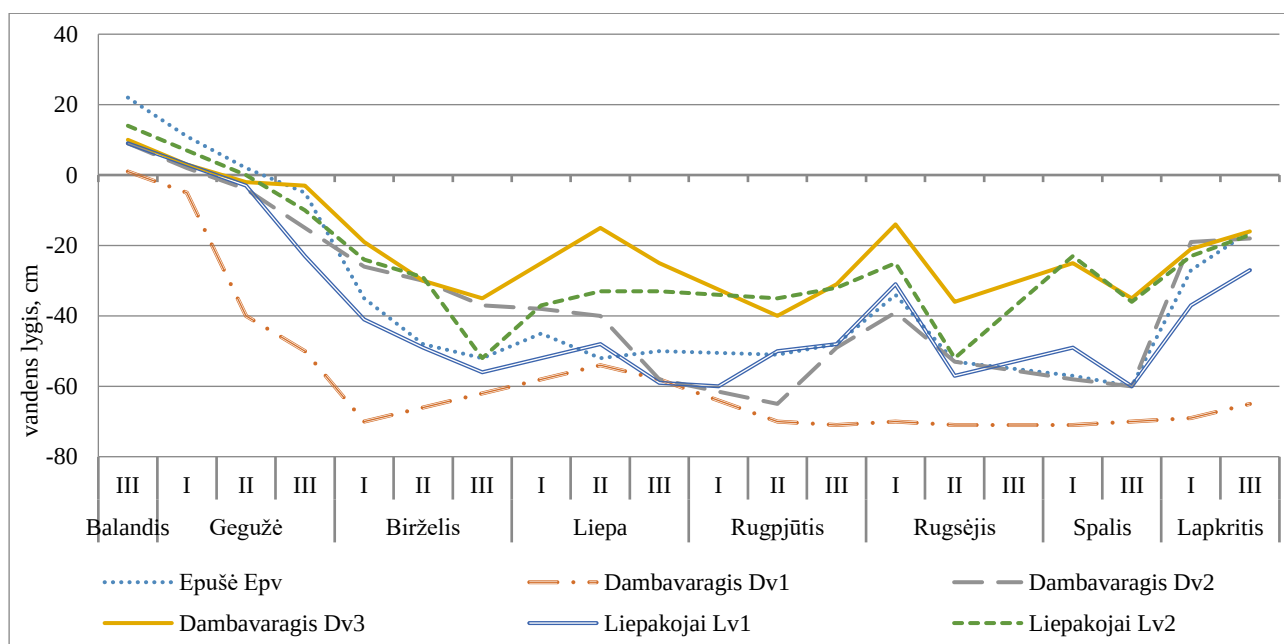
Stebėjimus 2018 m. vykdė specialistai: R. Vabuolas ir G. Baublys.

Pav. Gruntinio vandens lygio matavimui skirtų šulinėlių išdėstymas meldinės nendrinukės apsaugai svarbiose teritorijose

Lentelė. Gruntinio vandens lygio matavimui skirtų šulinėlių koordinatės

<i>Stebėjimų vieta</i>	<i>Šulinėlio koordinatės (LKS)</i>
Ežeras prie adm. pastato (ZE)	476531, 6035685
Epušės pusiasalis (EPv)	476041, 6035363
Kiaulyčios pelkė ties Dambavaragiu (Dv1)	473270, 6033249
Kiaulyčios pelkė ties Dambavaragiu (Dv2)	473091, 6033526
Kiaulyčios pelkė ties Dambavaragiu (Dv3)	473012, 6033064
Liepkojų pelkė (Lv1)	478528, 6037365
Liepkojų pelkė (Lv2)	478555, 6037135

Pav. Gruntinio vandens lygis meldinės nendrinukės apsaugai svarbiose teritorijose 2018 m.

Amalvos pelkės vandens lygio stebėjimai

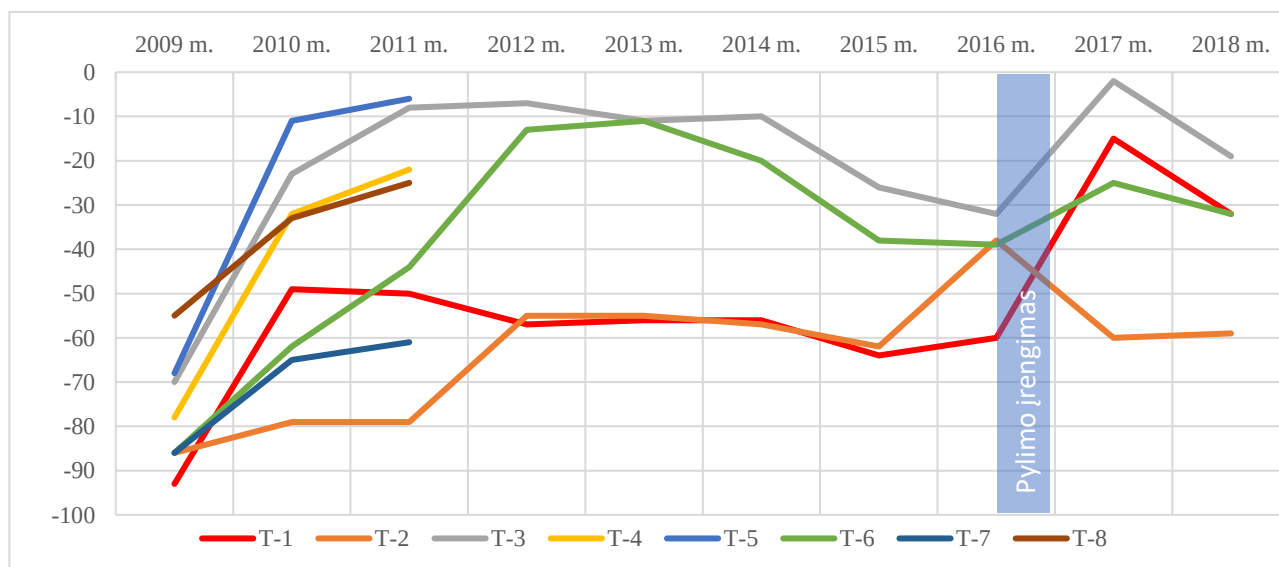
Amalvo pelkės monitoringas 8 transektuose pradėtas 2009 m. Nuo 2012 m. stebėjimai atliekami tik T-1, T-2, T-3 ir T-6 transektuose po 6 šulinėlius.

Nuo 2015 m. matavimai atliekami ir kitose Amalvos pelkės dalyse. Šiaurinėje pelkės dalyje ties polderiu įrengta viena 11 šulinėlių transekta (L-3) ir dvi po 12 šulinėlių, centrinėje (L-2) ir vakarinėje pelkės dalyje (L-1). Matavimai Amalvos pelkėje 2018 m. atlikti iš viso 59 šulinėliuose.

Paskaičiuota, kad nuo 2009 m. gruntinis vandens lygis pietinėje Amalvos pelkės dalyje pakilo vidutiniškai 54 cm, galutinį vandens lygio pakilimą įtakojo 2016 m. įrengtas pylimas su pertvaromis pelkės pietinės dalies vakariniame pakraštyje. 2018 m. dėl sausingo sezono vandens lygis tik krito ir reikšmingai pažemino vandens lygį Amalvos pelkėje.

Kitose Amalvos pelkės dalyse įrengtose transektuose (L-1, L-2, L-3) surinkti ketverių metų duomenys rodo mažiausią sausinimo įtaką pietinėje aukštapelkės dalyje (L-2), esančioje greta 2010 - 2011 m. patvenktų griovių. Didžiausia sausinimo įtaka – šiaurinėje dalyje (L-3), ypač sausais (2015, 2018 m.) metais.

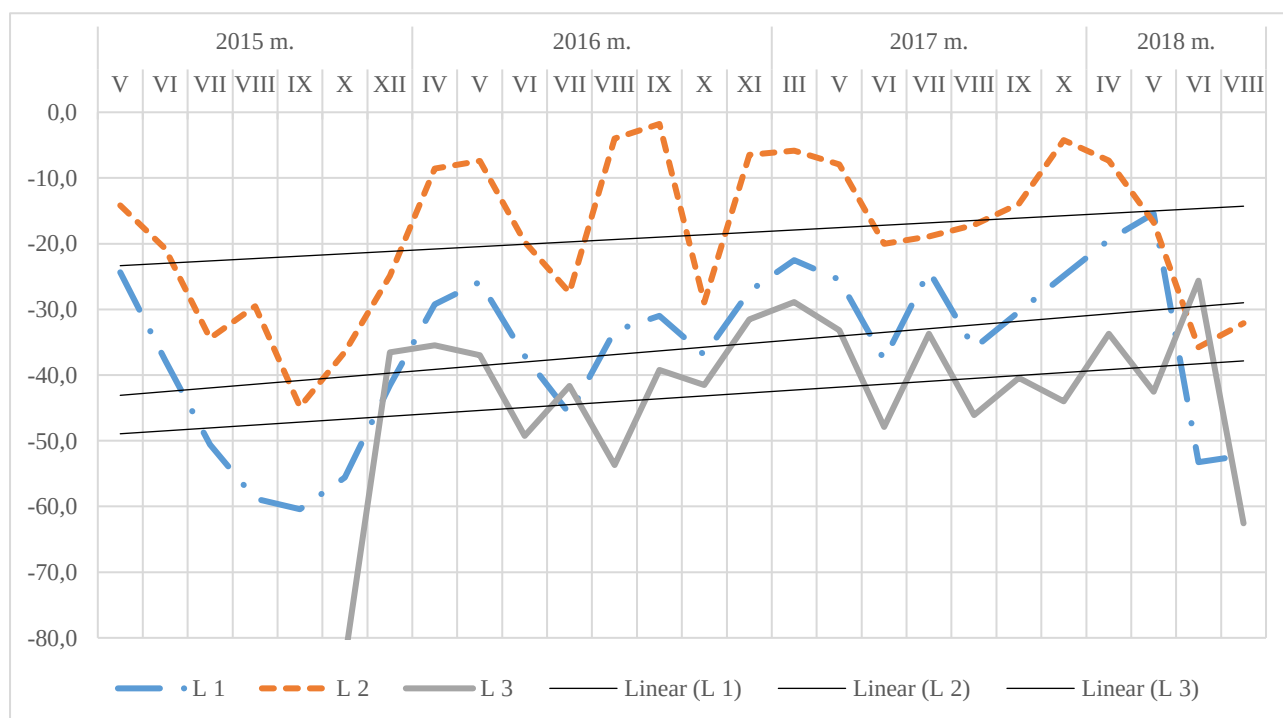
Amalvos pelkės hidrologinį monitoringą vykdė specialistai G. Baublys ir G. Karpičius.

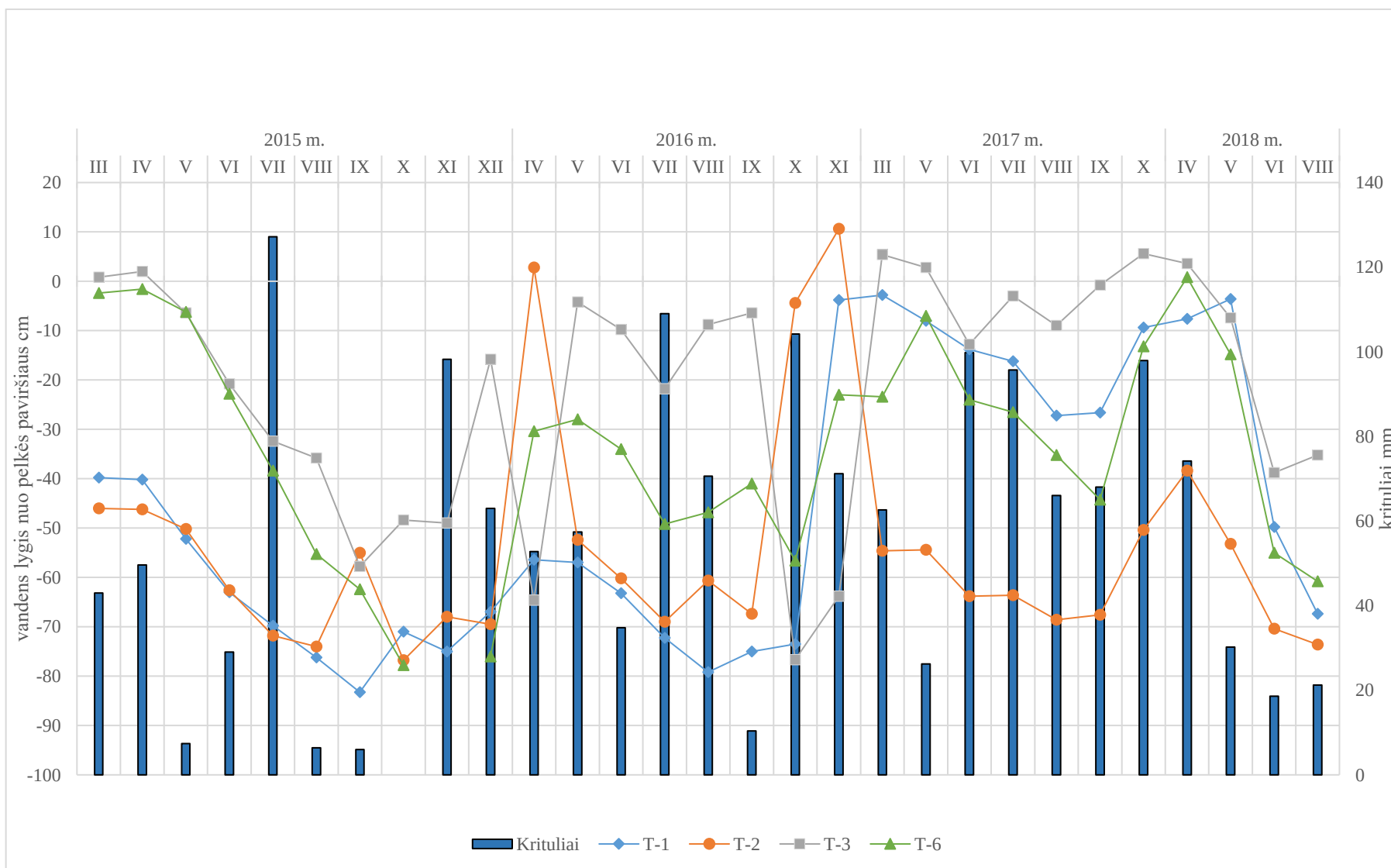
Pav. Vidutinis metinis gruntinio vandens lygis pietinėje Amalvos pelkės dalyje 2009-2018 m

Pav. Amalvos pelkės vandens lygio stebėjimo transektų išdėstymo schema 2018 m.

Pav. Vandens lygio svyravimai kitose Amalvos pelkės dalyse 2015-2018 m.

Pav. Amalvos pelkės pietinės dalies vandens lygio svyravimai 2015- 2018 m.

Amalvo polderio vandens lygio stebėjimai

Amalvo polderis 2011 - 2012 m. buvo rekonstruotas į vasaros polderį. Įgyvendinus rekonstrukcijos projektą, vanduo iš polderio kanalų turi būti pumpuojamas tik augalų vegetacijos laikotarpiu.

Vandens lygio pokyčiams polderyje stebėti buvo parinkti žinomos altitudės stebėjimo taškai ties polderio griovių hidrotechniniais statiniais. 1 - 7 taškai atspindi vandens lygį polderio grioviuose, o 8 taškas - Amalvo ežere. Matavimai atliekami išmatuojant atstumą nuo pastovaus statinio viršaus iki vandens lygio kanale, taip pat įvertinimas polderio sklypų užliejimas. Turint vandens lygio altitudę pagal polderio reljefo žemėlapi (Lidar 2 x 2 m, žr. Pav.) buvo vertinamas polderio užliejimas arba tikėtinas gylis nuo dirvos paviršiaus. Atsižvelgiant į tai, kad polderio reljefas yra gana raiškus, atskaitos altitudė pasirinkta durpinio dirvožemio dengiamos teritorijos vidutinė (85,9-86 m virš jūros lygio) altitudė.

Remiantis surinktais matavimų duomenimis 2018 m. gruntinio vandens lygis polderio 1 - 3 tšk. buvo gana artimas rekomenduojamam. Likusioje polderio dalyje buvo stebimas gerokai žemesnis vandens lygis. Polderio užliejimas pavasarį užtruko iki balandžio pabaigos.

Papildomai pietrytinėje Amalvos pelkės dalyje vandens lygis matuotas griovyje ant kurio pelkės atkūrimo projekto metu pastatyta skydu reguliuojama pralaida. Nuo šios pralaidos priklauso vandens lygis apie 50 ha pylimu atribotame Amalvos pelkės pakraštyje.

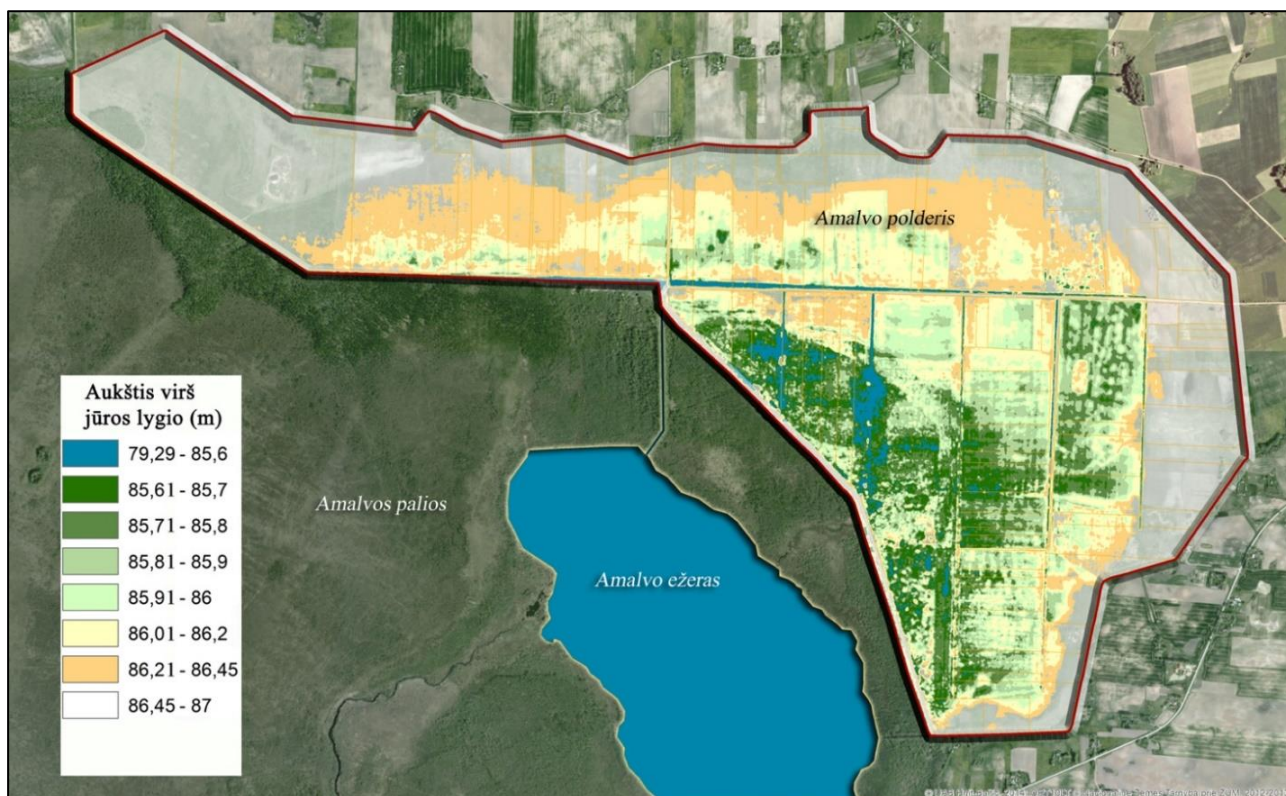
2018 m. polderio ir pietrytinės Amalvos pelkės dalies hidrologinius stebėjimus tęsė specialistas J. Bagdonas.

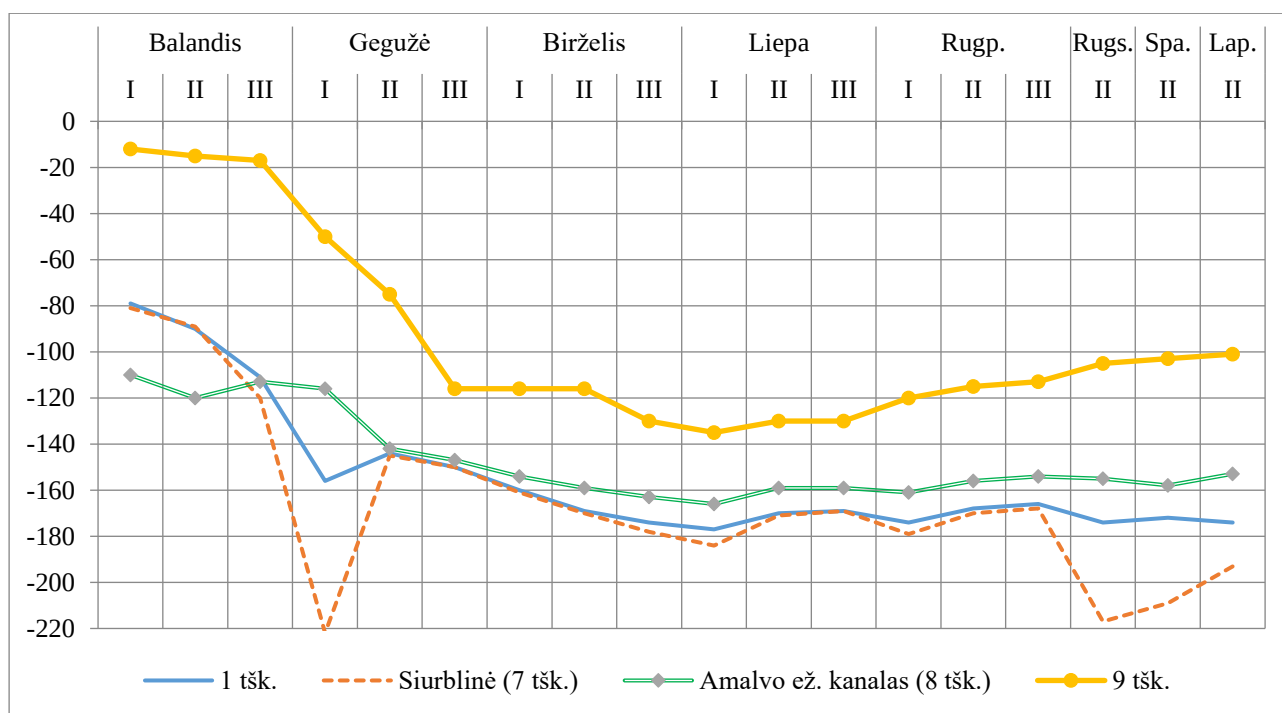
Pav. Amalvo polderio vandens lygio matavimų taškų ir greta esančio grunto paviršiaus altitudės

Pav. Vandens lygio matavimų vieta pietrytiniame Amalvos pelkės pakraštyje.

Pav. Amalvo polderio reljefas

Pav. Vandens lygio svyravimai Amalvo kanaluose pasirinktuose taškuose 2018 m.

2.6. FENOLOGINIAI STEBĖJIMAI

AUGALAI

Medžiai ir krūmai					
<i>Rūšis</i>	<i>Žydėjimo pradžia</i>	<i>Pirmi lapai</i>	<i>Prinoko vaisiai, uogos</i>	<i>Gelsta lapai</i>	<i>Nukrito lapai</i>
Beržas		04-22			
Alksnis					
Drebulė					
Alyvos	05-02				
Klevas					
Kaštonas		05-02			
Ažuolas					
Šermukšnis					
Uosis					
Liepa	06-09				
Skroblas					
Gluosnis					
Tuopa					
Pušis	05-11				
Ieva	04-29	04-22			
Blindė					
Lazdynas		04-22			
Šalteknis		04-23			
Žalčialunkis		04-15			
Karklas	03-12				

Žoliniai ir sumedėję augalai			
<i>Rūšis</i>	<i>Žydėjimo fazė</i>		
	<i>pradžia</i>	<i>masinis</i>	<i>pabaiga</i>
Kupstinis švylis		03-16	
Trilapis puplaiškis	05-01		
Žibuoklė		04-04	
Pelkinė usnis	05-29		
Pelkinė puriena	04-17		
Kiaulpienė	04-23	05-05	05-15
Plukės			05-05
Balžuva	05-08		
Gailis	05-08	05-22	05-30
Gegūnės	05-17	06-07	
Gaisrenos	05-20		
Siauralapis gencijonas	07-09		
Vingiorykštė	05-07		
Rugiagėlė		05-30	
Bruknė		05-22	
Spanguolė		05-30	06-08
Geltonasis vilkdalgis	05-14	05-16	05-28
Vandens lelija	05-26		
Lūgnė	05-14		
Šalpusnis	04-04		

GYVŪNAI

Vabzdžiai	
<i>Rūšis</i>	<i>Pirmas stebėjimas</i>
Dilgėlinukas	04-04
Citrinukas	04-04
Spungė	04-04
Kamanė	
Machaonas	05-08
Karkvabaliai	04-29
Uodai	04-29

Žuvis	
<i>Rūšis</i>	<i>Neršto pradžia</i>
Lydeka	
Lynas	
Karšis	
Kuoja	
Raudė	

Varliagyviai ir ropliai			
<i>Rūšis</i>	<i>Pirmas stebėjimas</i>	<i>Neršto pradžia</i>	<i>Paskut. stebėjimas</i>
Žalioji rupūžė			
Pievinė varlė		04-08	
Raudonpilvė kūmutė	04-07	04-10	

Paukščiai (perinčios rūšys)					
<i>Rūšis</i>	<i>Pirmas stebėjimas</i>	<i>Įprasti, gausiai migruoja</i>	<i>Giesmės / teritoriniai balsai</i>	<i>Išperėjo pirmus jauniklius</i>	<i>Paskutinis stebėjimas</i>
Gulbė nebylė	03-06				
Gulbė giesmininkė	01-11				
Pilkoji žąsis	01-03	03-09			12-06
Didžioji antis	03-13				
Pilkoji antis	04-03				
Rudagalvė kryklė	03-15				
Dryžagalvė kryklė	04-04				
Šaukštasnapė antis	04-03				

Paukščiai (perinėios rūšys)					
<i>Rūšis</i>	<i>Pirmas stebėjimas</i>	<i>Įprasti, gausiai migruoja</i>	<i>Giesmės / teritoriniai balsai</i>	<i>Išperėjo pirmus jauniklius</i>	<i>Paskutinis stebėjimas</i>
Kuoduotoji antis	04-04				
Klykuolė	03-10				
Tetervinas			03-10		
Ausuotasis kragas	03-30				
Didysis kormoranas	03-30				
Didysis baublys	03-09		03-24		
Baltasis gandras	03-25				
Nendrinė lingė	03-27				
Pievinė lingė	04-25				
Švygžda	04-12				
Griežlė	05-08				
Laukys	04-03				
Gervė	01-05	03-09	02-17		11-03
Pempė	03-08	03-09			
Perkūno oželis	03-25				
Slanka	03-27				
Dirvinis sėjikas	04-04				
Griciukas	04-10				05-21
Raudonkojis tulikas	04-03				
Brastinis tilvikas	04-03				
Tikutis	04-10				
Rudagalvis kiras	03-27		03-30		
Upinė žuvėdra	04-23				
Juodoji žuvėdra	04-23				
Baltaskruostė žuvėdra	04-30				
Baltasparnė žuvėdra	04-30				
Keršulis	03-13				
Gegutė	04-17				
Kukutis	04-16				
Grąžiagalvė	04-23				
Dirvinis vieversys	03-08	03-09	03-19		
Šelmeninė kregždė	04-13				
Miškinis kalviukas	04-10		04-10		
Pievinis kalviukas	04-04				
Geltonoji kielė	04-19				
Geltongalvė kielė	04-20				
Baltoji kielė	03-19				
Remeza	04-08				
Liepsnelė	03-14		04-05		
Lakštingala	04-25				
Kiauliukė	04-20				
Strazdas giesmininkas	03-12		04-01		
Margasis žiogelis	05-01				
Nendrinis žiogelis	04-08		04-08		
Meldinė nendrinukė	05-01				
Ežerinė nendrinukė	04-20				
Mažoji krakšlė	04-16				
Pilkoji devynbalsė	04-12				
Rudoji devynbalsė	04-12				
Juodagalvė devynbalsė	04-17				
Pilkoji pečialinda	04-04				

Paukščiai (perinčios rūšys)					
<i>Rūšis</i>	<i>Pirmas stebėjimas</i>	<i>Įprasti, gausiai migruoja</i>	<i>Giesmės / teritoriniai balsai</i>	<i>Išperėjo pirmus jauniklius</i>	<i>Paskutinis stebėjimas</i>
Ankstyvoji pečialinda	04-09				
Volungė	05-01				
Varnėnas	03-09		03-12		
Kikilis	03-30		04-03		
Čivylis	03-24		03-24		
Geltonoji starta			03-12		
Nendrinė starta	03-19		03-19		
Rudagalvis kiras	03-27		03-30		

Migruojančios paukščių rūšys							
<i>Rūšis</i>	<i>Pirmas stebėjimas</i>	<i>Pavasarinė migracija</i>			<i>Rudeninė migracija</i>		
		<i>Pradžia</i>	<i>Masinė</i>	<i>Išskrido</i>	<i>Pradžia</i>	<i>Masinė</i>	<i>Pabaiga</i>
Baltakaktės žąsys	03-13	03-25	04-08	05-14	10-04	10-31	11-20
Želmeninės žąsys	03-13	03-25	04-08	05-11	10-04	10-31	11-20
Gervės	01-31	03-09	03-09		08-30	09-26	09-27
Smailiauodegė antis	03-28						
Mažasis dančiasnapis	04-03						
Cyplė	04-03						
Didysis kormoranas	03-30						
Plėšrioji žuvėdra	04-23						
Gaidukas	04-09						
Tikutis	04-10						
Tamsusis tilvikas	04-23						
Didžioji kuolinga	04-23						
Vidutinė kuolinga	04-10						
Lygutė	03-19						
Kukutis	04-16				08-20		
Sketsakalis	05-02						
Didysis baltasis garnys	03-12						
Mažasis kiras	04-30						
Javinė lingė	09-24						

KITI REIŠKINIAI

<i>Eil. Nr.</i>	<i>Reiškinio pavadinimas</i>	<i>Data</i>
1.	Teka klevo sula	03-27
2.	Žydi sodai	05-01
3.	Sulapojo medžiai	04-29

2.7. NATURA 2000 RŪŠIŲ MONITORINGAS IR STEBĖJIMAI

2.7.1. PAUKŠČIŲ DIREKTYVOS PERINČIŲ RŪŠIŲ IR GLOBALIAI NYKSTANČIŲ RŪŠIŲ MONITORINGAS

Pagal Valstybinio aplinkos monitoringo (VAM) planą 2018 m. Žuvinto biosferos rezervate atliktas šių Paukščių direktyvos rūšių monitoringas: meldinė nendrinukė, didysis baublys, plovinė vištelė, tetervinas, mėlyngurklė. Visi stebėjimų duomenys surinkti pagal Europos bendrijos svarbos perinčių paukščių rūšių populiacijų monitoringo metodikas ir Žuvinto biosferos rezervato (LTALYB003) monitoringo programą.

Lentelė. Natura 2000 rūšių monitoringo rezultatai Žuvinto BR ir priskirtose teritorijose.

Eil. Nr.	Rūšies pavadinimas	Apskaitos vienetas	Apskaitų metai, rezultatai														
			2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Paukščių direktyvos rūšys																	
1.	Didysis baublys	patinų balsai	20	19	12			19			23			26			19
2.	Nendrinė lingė	poros	59	75		41			41			34			39		
3.	Pievinė lingė	poros		7		7		3				0			0		
4.	Tetervinas	burbuliuojantys patinai			35			25			16			26			13
5.	Švygžda	patinų balsai		104			66			28			28				17
6.	Griežlė	patinų balsai		40	28		42	52	53	95	36**	78	57**	19**	15**	32	24**
7.	Plovinė vištelė	poros			17			22			44			24			9
8.	Gervė	poros		33	35	59			62			60			37		
9.	Tikutis	poros	4	3	2		6	4		4			5			3	
10.	Upinė žuvėdra	poros						11					51				
11.	Juodoji žuvėdra	poros					60	70		67		115	116**	90		96	
12.	Vid. marg. genys	poros		19		32			39	32		21			24		
13.	Baltnugaris genys	poros		4					12	11		11			14		
14.	Mėlyngurklė	poros			3			7			2			0			0
15.	Meldinė nendrinukė	giedantys patinai	5	6	2	7	3	3	3	1	1	1	4	7	4	7	8
Buveinių direktyvos rūšys																	
18.	Dvilapis purvuolis	individai		<100													
19.	Pelkinė uolaskėlė	individai		<150													
20.	Baltamargė šaškytė	individai, lizdai					2, 3				5, 6			1			0
21.	Didysis auksinukas	individai											3			0	
22.	Niūraspalvis auksavabalis	imago liekanos, ekskrementai, individai ⁱⁿ					0, 2*			1, 3*		3 ^{in*}	2 ^{in*}			1	
23.	Plačioji dusia	individai									4 ♂			1			3
24.	Ūdra	veiklos požymiai		6	5								6				
25.	Raudonpilvė kūmutė	patinų balsai		62		48		28	43			>49			>90		
						20*			14*			6*			5*		
26.	Skiauterėtasis tritonas	individai				5*			1*			3*			4*		

* - Vidzgirio botaniniame draustinyje; ** - papildomai atlikta apskaita (ne pagal VAM planą);

Meldinės nendrinukės (*Acrocephalus paludicola*) vietinės populiacijos monitoringas

Monitoringo metu atliekamos giedančių patinų apskaitos, vertinamas apskaitos teritorijų vietos savybių išsaugojimo laipsnis. Atliktos dvi monitoringo apskaitos: gegužės 17 d. ir birželio 30 d.

2018 m. Žuvinto BR meldinės nendrinukės populiacija įvertinta 8 giedančiais patiniais. Visi šie paukščiai buvo sugauti ir sužieduoti. Pirmąją meldinės nendrinukės giesmę girdėta gegužės 1 d. Kiaulyčios pelkėje ties Dambavaragiu. Paskutinį kartą trys giedantys patinai stebėti Epušės pievose liepos 20 d. Apskaitas vadovaudamiesi monitoringo metodika atliko: A. Pranaitis ir R. Vabuolas.

Lentelė. Meldinių nendrinukių buveinių būklės vertinimas 2018 m.

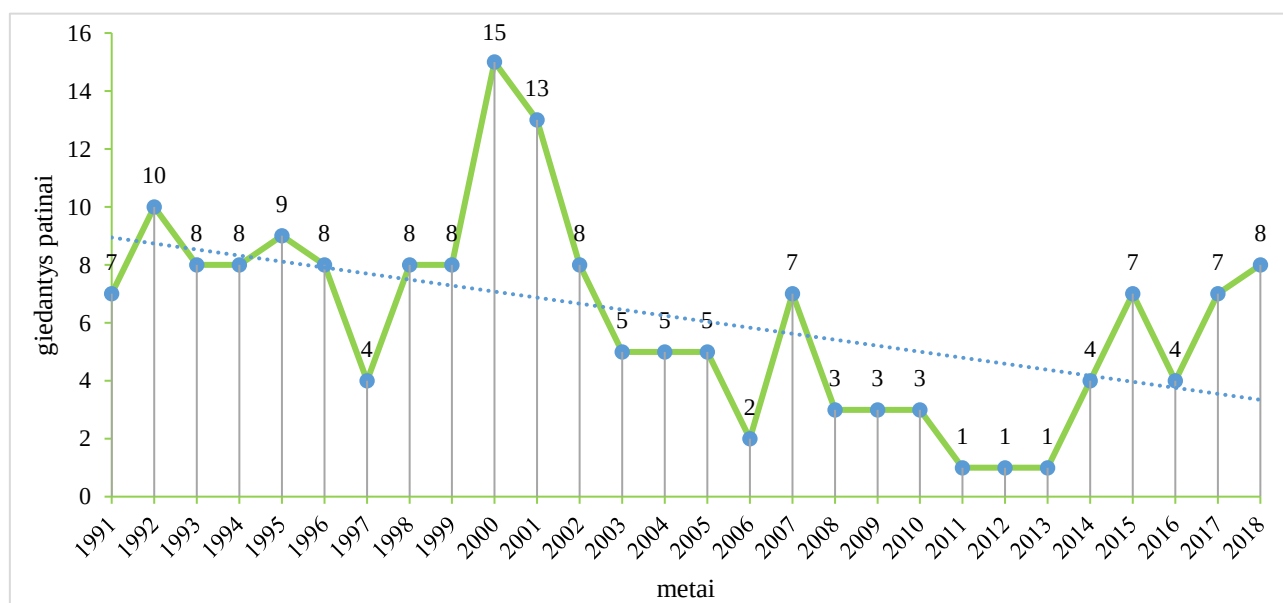
Apskaitos ploto pavadinimas	Vietos savybių išsaugojimo laipsnis	Vandens lygis grunto paviršiaus atžvilgiu perėjimo metu (cm)	Ūkinis naudojimas vasaros metu
Dambavaragis	1.0, 2.0, 3.2	-36	šienaujama
Grebelė	1.0, 2.0, 3.2	-35	šienaujama
Epušė	1.0, 2.0, 3.2	-40	šienaujama
Liepakojai	1.0, 2.0, 3.2	-34	šienaujama
Podzelai	1.0, 2.0, 3.6	-50	ganoma, šienaujama

Lentelė. Meldinės nendrinukės vietinės populiacijos vertinimas 2007 - 2018 m.

Apskaitos ploto pavadinimas	Giedančių patinų skaičius metais												Stebėjimo datos 2018 m.	
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	05. 17	06.30
Kiaulyčios pelkė ties Dambavaragiu	7	3	2	3	1	1	1	2	4	0	3	2	2	2
Grebelė	0	0	0	0	0	1	0	1	2	4	3	5*	4	4
Epušė	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
Liepakojai	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0
Podzelų pieva	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Viso	7	3	3	3	1	1	1	4	7	4	7	8*	7	6

Pastaba: visi giedantys paukščiai buvo sugauti ir sužieduoti.

* vienas paukštis sugautas ir sužiedotas ne VAM apskaitų metu liepos 9 d

Pav. Giedančių meldinės nendrinukės patinų skaičius 1991 – 2018 m.

Tetervino (*Tetrao tetrix*) vietinės populiacijos monitoringas

Tetervino monitoringo metu nustatytaose PAST (LTALYB003) monitoringo taškuose atliktos trys apskaitos: balandžio I, III ir gegužės I dekadomis. Apskaitų metu skaičiuojami į tuoktaviates susirinkę patinai.

Įvertintas populiacijos dydis monitoringo taškuose: ne mažiau 13 patinų. Daugiausia stebėta tetervinų Kiaulyčios pelkės pakraščiu laukuose ties Saltininkais – Zailiais ir Amalvo polderyje. Gausiau burbuliavo ne apskaitų teritorijose - Rudės ir Kumečių plynėse.

Apskaitas atliko: G. Baublys, J. Bagdonas, A. Paplauskas, R. Vabuolas.

Lentelė. Tetervinų apskaitų monitoringo taškuose duomenys 2018 m.

Apskaitos taško Nr. / Stebėjimų vieta	Apskaitos vienetų skaičius pakartojimuose			Maks. ♂ skaičius taškuose	Stebėjimo vietos įvertinimas	Pastabos
	I	II	III			
LTALYB003-122 Laukai ties Pasoda	0	0	0	0	1.0, 2.0, 3.0, 4.1	
LTALYB003-176 Liūliškio k. pievos	1	0	0	1	1.0, 2.0, 3.0, 4.1	
LTALYB003-180 Kumečių k. laukai	0	0	0	0	1.0, 2.0, 3.0, 4.1	
LTALYB003-26 Riečių plynė	2	2	1	2	1.0, 2.0, 3.0, 4.1	
LTALYB003-177 Miknionių palios	0	0	0	0	1.2, 2.0, 3.0, 4.1	
LTALYB003-27 Saltininkų-Zailių ruožas prie Kiaulyčios pelkės	2	3	3	3	1.2, 2.0, 3.0, 4.1	
LTALYB003-23 Amalvo palių pakraščiai	1	2	1	2	1.2, 2.0, 3.0, 4.1	
LTALYB003-23A Amalvo palių pakraščiai	1	1	1	1	1.0, 2.0, 3.0, 4.1	
LTALYB003-178 Amalvo polderis	2	1	1	2	1.0, 2.0, 3.0, 4.1	
LTALYB003-179 Amalvo polderis	3	2	0	3	1.0, 2.0, 3.0, 4.1	
LTALYB003-122 Laukai ties Pasoda	0	0	0	0	1.0, 2.0, 3.0, 4.1	
LTALYB003-176 Liūliškio k. pievos	1	0	0	1	1.0, 2.0, 3.0, 4.1	
Viso:	13	11	7	13		

Didžiojo baublio (*Botaurus stellaris*) vietinės populiacijos monitoringas

Didžiojo baublio monitoringo apskaitos vykdytos balandžio 12, 30 d., papildoma apskaita atlikta Žuvinto ežere gegužės 11. Apskaitų metu skaičiuojami baubiantys patinai.

Įvertintas populiacijos dydis taškuose: 22 teritoriniai patinai, iš jų 15 - Žuvinto ež., 3 - Žalčio ež., 4 - Kiaulyčios pelkės ruože.

Apskaitas atliko: G. Baublys, A. Pranaitis, R. Vabuolas.

Lentelė. Didžiojo baublio monitoringo duomenys 2018 m.

Apskaitos taško Nr. Stebėjimų vieta	Patinų balsų skaičius					Stebėjimo vietos įvertinimas
	I (04-12)	II (04-30)		Papildoma apskaita (05-11)		
		A*	B*	A*	B*	
LTALYB003-02 Kiaulyčios pelkė Naujavalakių km.	0	0				1.0; 2.0; 3.0; 4.0;
LTALYB003-01 Kiaulyčios pelkė, Saltininkų km.	2	2				1.0; 2.0; 3.0; 4.0;
LTALYB003-169 Kiaulyčios pelkė, Zailių bala	2	2				1.0; 2.0; 3.0; 4.0;
LTALYB003 -03 Žuvinto ež. 10 kv.	3	2				1.0; 2.0; 3.0; 4.0;
LTALYB003-168 Žuvinto ež. 9 kv.	2	2		2		1.0; 2.0; 3.0; 4.0;

Apskaitos taško Nr. Stebėjimų vieta	Patinų balsų skaičius					Stebėjimo vietos įvertinimas
	I (04-12)	II (04-30)		Papildoma apskaita (05-11)		
		A*	B*	A*	B*	
LTALYB003-166 Žuvinto ež. 6 kv.	3	2	2	2	1	1.0; 2.0; 3.0; 4.0;
LTALYB003-167 Žuvinto ež. 4 kv.	1		1		1	1.0; 2.0; 3.0; 4.0;
LTALYB003-165 Žuvinto ež. 5 kv.	2	1	1	3		1.0; 2.0; 3.0; 4.0;
LTALYB003-164 Žuvinto ež. 1 kv.	2	1	1	2		1.0; 2.0; 3.0; 4.0;
LTALYB003-170 Žaltyčio ež. pietinė d.	1	1	1			1.0; 2.0; 3.0; 4.0;
LTALYB003-171 Žaltyčio ež. šiaurinė d.	1	1	2			1.0; 2.0; 3.0; 4.0;
Viso:	19	14	8	9	2	

A* – pakartotinai registruotų patinų balsų sk.

B* – naujai registruotų patinų balsų sk

Plovinės vištelės (*Porzana parva*) vietinės populiacijos monitoringas

Plovinės vištelės monitoringo apskaitų metu Žuvinto ir Žaltyčio ežeruose monitoringo taškuose garsinės paukščių provokacijos metodu buvo skaičiuojami atsiliepiantys patinai, kurie prilyginami paukščių porai. Apskaitos vykdytos dviem pakartojimais balandžio III ir gegužės II dekadą.

Įvertintas populiacijos dydis taškuose : ne mažiau 9 poros (6 Žuvinte ir 3 Žaltyčio ež.). Plovinų vištelių monitoringo rezultatai realiai neatspindi rūšies gausumo Žuvinto ež. Remiantis stebėjimais manoma, kad Žuvinto ežere gyvena ženkliai daugiau plovinų vištelių porų ir gali būti vertinama kaip bene didžiausia populiacija šalyje.

Apskaitas atliko: G. Baublys, G. Karpičius, A. Pranaitis, R. Vabuolas.

Lentelė. Plovinės vištelės monitoringo duomenys 2018 m.

Apskaitos taško Nr. Stebėjimų vieta	Apskaitos vienetų skaičius pakartojimuose		Porų skaičiaus taške įvertinimas	Pastabos
	I	II		
LTALYB 003- 190 Žuvinto ež. 10 kv.	1	1	1	
LTALYB003 – 191 Žuvinto ež. 10 kv.	1	1	1	
LTALYB003 – 192 Žuvinto ež. 10 kv.	1	1	1	
LTALYB003 – 66 Žuvinto ež. 9 kv.	0	0	0	
LTALYB003 – 193 Žuvinto ež. 8 kv.	0	0	0	
LTALYB003 – 194 Žuvinto ež. 8 kv.	0	0	0	
LTALYB003 – 65 Žuvinto ež. 5 kv.	0	1	1	
LTALYB003 – 67 Žuvinto ež. 5 kv.	0	0	0	
LTALYB003 – 69 Žuvinto ež. 6 kv.	0	0	1	
LTALYB003 – 70 Žuvinto ež. 5 kv.	0	1	0	
LTALYB003 – 71 Žuvinto ež. 5 kv.	0	0	0	
LTALYB003-195 Žuvinto ež. 6 kv.	1	0	1	
LTALYB003 – 74 Žaltyčio ež.	0	0	0	
LTALYB003 – 75 Žaltyčio ež.	0	0	0	
LTALYB003 – 76 Žaltyčio ež.	0	0	0	
LTALYB003 – 77 Žaltyčio ež.	0	0	0	

Apskaitos taško Nr. Stebėjimų vieta	Apskaitos vienetų skaičius pakartojimuose		Porų skaičiaus taške įvertinimas	Pastabos
	I	II		
LTALYB003 – 78 Žaltyčio ež.	1	1	1	
LTALYB003 – 79 Žaltyčio ež.	0	0	0	
LTALYB003 – 188 Žaltyčio ež.	0	1	1	
LTALYB003 – 189 Žaltyčio ež.	1	1	1	
Viso:	6	8	9	

Mėlyngurklės (*Luscinia svecica*) vietinės populiacijos monitoringas

Mėlyngurklės monitoringo apskaitų metu parinktuose monitoringo taškuose garsinės paukščių provokacijos metodu skaičiuojami reaguojantys patinai. Apskaitos vykdytos dviem pakartojimais gegužės II ir birželio I dekadomis. Mėlyngurklių aptikti nepavyko net ir pasirinktose papildomose teritorijose.

Apskaitas atliko: R. Vabuolas, G. Baublys.

Lentelė. Mėlyngurklės monitoringo duomenys 2018 m.

Apskaitos taško Nr. Stebėjimų vieta	Apskaitos vienetų skaičius pakartojimuose		Porų skaičiaus taške įvertinimas	Vietos savybių išsaugojimo laipsnio įvertinimas	Pastabos
	I	II			
LTALYB003-85 Bambenos upės pakrantė	0	0	0	1.2	
LTALYB003-173 Žuvinto ež. pakrantė link Riečių plynės	0	0	0	1.1	
LTALYB003-174 Dovinės upės pakrantė	0	0	0	1.3	
LTALYB003-175 Amalvo ež. pakrantė	0	0	0	1.3	

Griežlės (*Crex crex*) vietinės populiacijos monitoringas

Griežlių monitoringas 2018 m atliktas papildomai, ne pagal VAM planą. Apskaitos atliktos dviem pakartojimais: gegužės III ir birželio II dekadą.

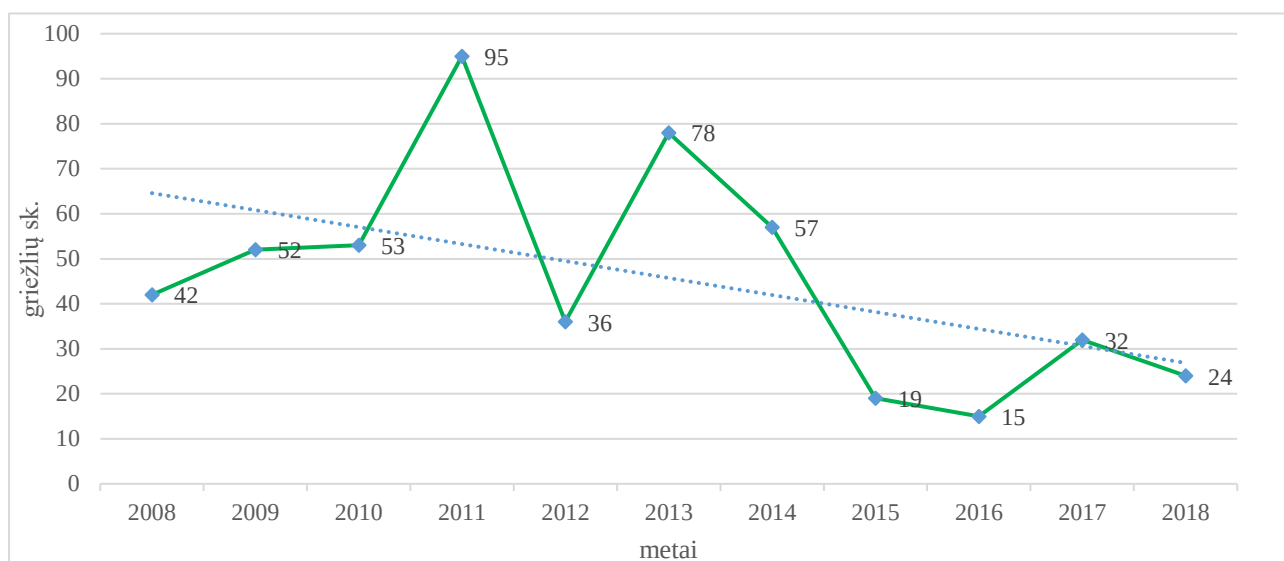
Įvertintas griežlių populiacijos dydis apskaitos maršrutuose - 24 teritoriniai patinai, tai beveik dvigubai mažiau nei buvo prieš dešimtmetį. Gausiau griežlių išliko tik Amalvo polderio pievose. Kitose teritorijose griežlių ženkliai sumažėjo arba visai nebeaptinkama. Jų išlikimui didelę įtaką daro intensyvaus šienavimo ir staigaus biomasės paėmimo bei pievų suarimo tendencijos.

Apskaitas atliko: specialistai G. Baublys, J. Bagdonas, R. Vabuolas.

Lentelė. Griežlės apskaitų duomenys 2008 – 2018 m.

Griežlių apskaitų ruožai	Teritorinių patinų skaičius										
	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Dovinė - Beržinės pelkė	0	0	0	0	5	11	0	4	6	1	0
Beržinės pelkė - Bambena	2	2	0	0	0	1	0	5	0	0	1
Bambena - Saltininkai	2	2	0	0	1	1	1	7	3	4	3
Saltininkai - Buktos miškas	0	1	0	0	1	3	1	5	3	4	1
Buktos miškas- Žaltyčio ežeras	0	0	0	0	0	3	0	0	0	2	1

Griežlių apskaitų ruožai	Teritorinių patinų skaičius										
	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Dovinė - Kumečiai ties Žuvinto GR	2	4	2	3	9	7	6	5	9	8	4
Amalvo pievos prie Padovinio	0	3	3	3	7	5	3	8	9	6	5
Amalvo pievos prie Varnupių	0	0	0	2	6	4	5	8	3	4	3
Amalvo pievos prie Daukšių	8	7	2	7	21	21	12	18	14	8	9
Amalvo polderis	10	13	8	4	7	22	8	35	20	15	15
Iš viso:	24	32	15	19	57	78	36	95	53	52	42

Pav. Griežlių skaičius Žuvinto BR 2008 – 2018 m.

2.7.2. MIGRUOJANČIŲ PAUKŠČIŲ SANKAUPŲ APSKAITOS

Migruojančių gervių (*Grus grus*) sankaujų apskaita

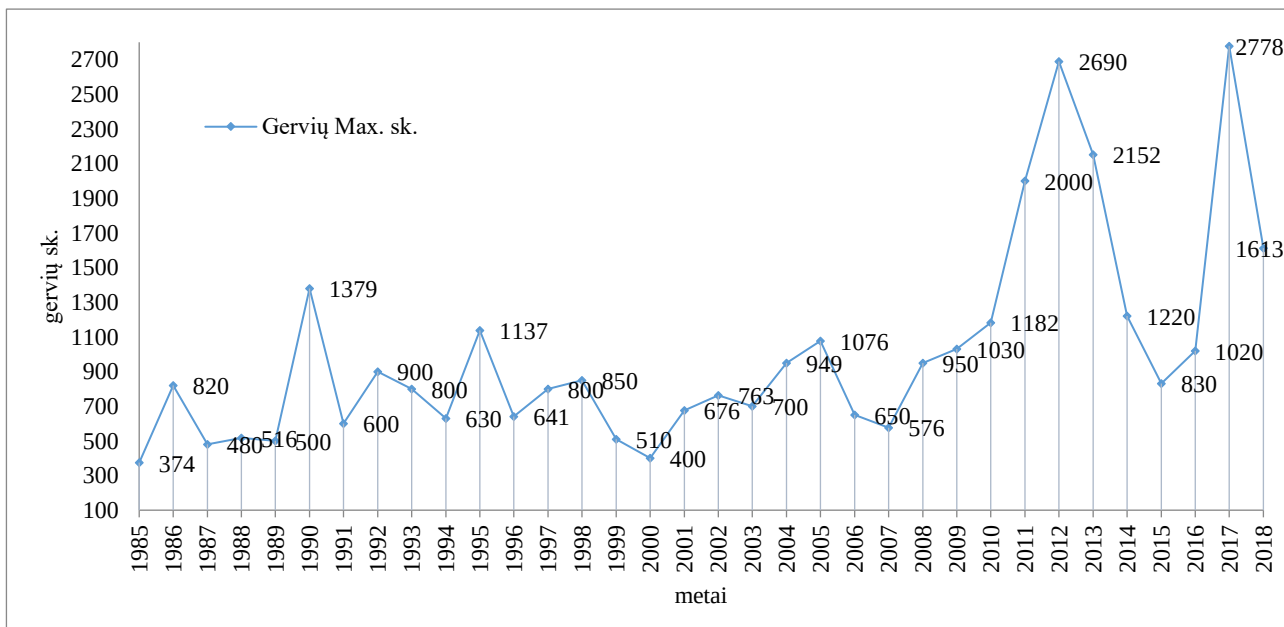
Gervės skaičiuotos vakarais, besirenkančios į nakvynės vietas. Atliktos trys apskaitos. Apskaitų laikas - rugpjūčio II - rugsėjo II dekados. Gausiausiai gervės rinkosi į Rudės ir Kumečių plynes, negausiai nuo pat vasaros pradžios neperinčios gervės nakvodavo Paulupio upelio ir Kiaulyčios kanalo sankirtoje ties Buktos mišku. Apie pusšimtį gervių nakvodavo Žuvinto ežero pakraščiuose ties Maudykle, nušienautose Salaitės ar Salos dalyse.

2018 m. rudenį gervių migracija neužtruko, - jau rugsėjo antroje pusėje Žuvinte sankaujų nebeliko. Didžiausia gervių migracijos banga stebėta dieną ir naktį rugsėjo 25 - 26 d.

Gervių apskaitas atliko: A.Pranaitis, G.Baublys, R. Vabuolas.

Lentelė. Migruojančių gervių skaičius nakvynės vietose Žuvinto BR 2018 m.

Data	Gervių parskridimo		Nakvojusių paukščių skaičius atskirose teritorijose						
	pradžia	pabaiga	Viso	Rudės plynė	Kumečių plynė	Damba-varagis	Žuvinto ež. sala	Liepakojų pelkė	Paulupis
2018-08-17	18.00	21.00	254	254					
2018-09-03	18.20	20.40	1613	1013	395		59		146
2018-09-18	19.00	20.20	577	22	515		40		

Pav. Maksimalus migruojančių gervių skaičius Žuvinto BR 1985 - 2018 m.

Migruojančių žąsų sankaujų apskaita

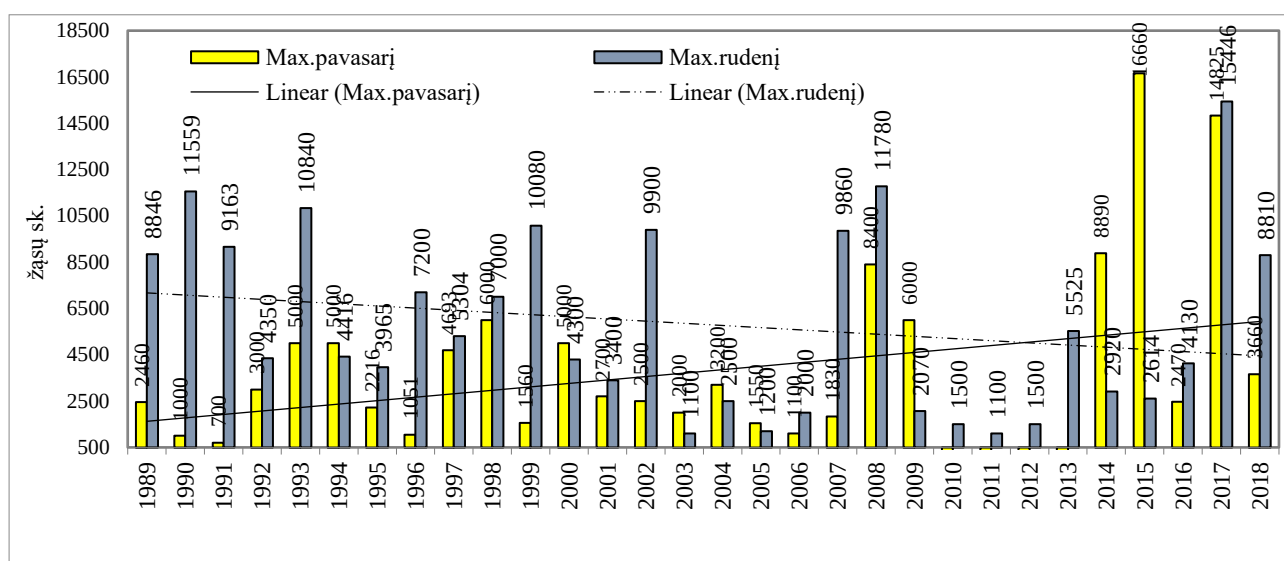
Žąsys (pilkoji žąsis (*Anser anser*), želmeninė žąsis (*Anser fabalis*), baltakaktė žąsis (*Anser albifrons*) skaičiuotos anksti rytais, joms skrendant iš nakvynės vietų Žuvinto ežere. Stebėjimo taškas - rezervato direkcijos apžvalgos bokštelis. Apskaitos vykdytos žąsų rudeninės migracijos metu rugpjūčio - lapkričio mėn. ir pavasarį - balandžio mėn.. Apskaitas atliko: G.Baublys, A.Pranaitis, R. Vabuolas.

Pirmosios želmeninės ir baltakaktės žąsys pavasarį pasirodė kovo 13 d. Pavasarinė migracija buvo gana tampa. Atlikta tik viena apskaita, kurios metu suskaičiuota 3660 žąsų.

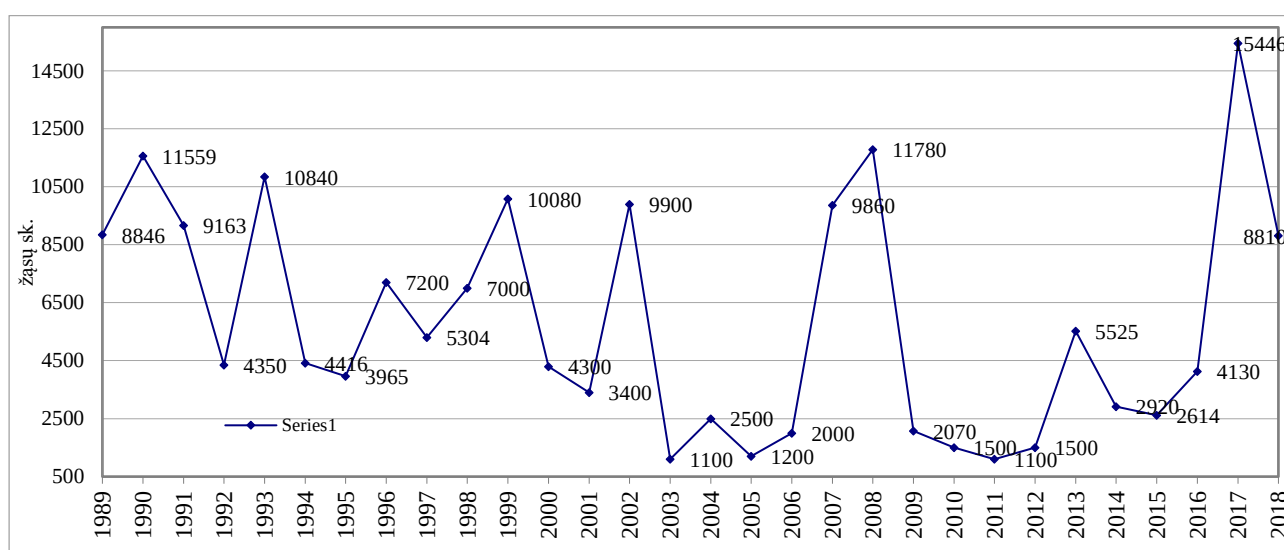
Rudenį pirmosios želmeninės ir baltakaktės žąsys pastebėtos gana vėlai – spalio 4 d. Rudeninė žąsų migracija taip pat nebuvo ilga. Lapkričio 27 d. sankaujos jau nebebuvo, o paskutinės pavienės žąsys stebėtos gruodžio pradžioje.

Lentelė. Migruojančių žąsų skaičius Žuvinto BR 2018 m..

Lentelė: Išskrendančių žąsų skaičius Lietuvos DR 2018 m.					
Data	Išskridimo pradžia /pabaiga val.	Išskrendančių žąsų skaičius			
		Pilkosios	Baltakaktės	Želmeninės	Viso
Pavasarinės sankaupos					
2018-04-09	6.00-7.00 h		2500	1160	3660
Rudeninės sankaupos					
2018-08-07	5.30-6.30 h	2260			2260
2018-09-03	6.34-7.20 h	1900			1900
2018-09-18	6.45-7.40 h	2472			2472
2018-10-02	7.30-8.10 h	2761			2761
2018-10-12	7.20-8.15 h	2700	700	87	3487
2018-10-31	6.45-7.50 h	2700	5610	500	8810
2018-11-12	7.25-8.00 h	225		1132	1357
2018-11-14	7.20-8.20 h	270	3860		4130
2018-11-27	6.45-7.50 h	12			12

Pav. Maksimalus migruojančių žąsų skaičius Žuvinto BR 1989- 2018 m.

Pav. Maksimalus migruojančių žąsų skaičius rudenį Žuvinto BR 1989 - 2018 m.

2.7.3. BUVEINIŲ DIREKTYVOS GYVŪNŲ RŪŠIŲ MONITORINGAS

Pagal Valstybinio aplinkos monitoringo (VAM) planą 2018 m. atliktas baltamargės šaškytės ir plačiosios dusios monitoringas. Monitoringo duomenys surinkti pagal Europos bendrijos svarbos buveinių rūšių populiacijų monitoringo metodikas ir programas.

Baltamargės šaškytės (*Euphydryas maturna*) vietinės populiacijos monitoringas

Monitoringas vykdytas Buktos miške transektų apėjimo būdu vadovaujantis Europos Bendrijos svarbos gyvūnų rūšių monitoringo metodikomis. Apskaitų metu monitoringo taške einama 400 m. atkarpa per baltamargės šaškytės buveines, skaičiuojami pastebėti drugiai. Apskaitų laikas: birželio II - III dekados. 2018 m. monitoringo taškuose baltamargė šaškytė nepastebėta.

Rugpjūčio 16 d. tose pačiose vietose buvo ieškoma baltamargės šaškytės vikšrų susuktų „lizdų“, kurių aptikti taip pat nepavyko.

Apskaitas atliko R. Vabuolas.

Lentelė. Baltamargės šaškytės monitoringo duomenys 2018 m.

Stebėjimų vieta			Apskaitos data/ stebėtų individų skaičius transektose		Apskaitos data/ lizdų skaičius transektose
Taško Nr.	Buktos miškas: koordinatės		06-14	06-22	08-16
	X	Y			
LTALY0005-5	462593	6033862	0	0	0
LTALY0005-6	464914	6033844	0	0	0
LTALY0005-7	466445	6033965	0	0	0
LTALY0005-24	466477	6031903	0	0	0

Plačiosios dusios (*Dytiscus latissimus*) vietinės populiacijos monitoringas

Plačiosios dusios monitoringas vykdytas Žuvinto ežere vadovaujantis Europos Bendrijos svarbos gyvūnų rūšių monitoringo metodikomis. Apskaitai kiekvienam monitoringo taške buvo naudojama 10 vnt. specialių savadarbių gaudyklių su masalu. Gaudymo laikas - rugpjūčio 15-19 d. Monitoringo taškuose sugauti 3 plačiosios dusios individai. Monitoringą atliko R. Vabuolas.

Lentelė. Plačiosios dusios monitoringo duomenys 2018 m.

Apskaitos data	Monitoringo taškas, koordinatės (LKS)	Sugauti individai (vnt.)	Pastabos (kitos sugautos rūšys, (vnt.))
2018-06-15	LTALY0005-4 Žuvinto ež., 477324, 6038296 (LKS)	1	<i>Cybister lateralimarginalis</i> (6), <i>Dytiscus marginalis</i> (1).
2018-06-18	LTALY0005-21 Žuvinto ež., 477371, 6037395 (LKS)	2	<i>Cybister lateralimarginalis</i> (8)
2018-06-19	LTALY0005-22 Žuvinto ež., 476294, 6036643 (LKS)	0	<i>Cybister lateralimarginalis</i> (5)

2.8. FONINIŲ RŪŠIŲ MONITORINGAS

2.8.1. PERINČIŲ PELKINIŲ PAUKŠČIŲ APSKAITA

Pelkinių paukščių monitoringo apskaitos atliktos pastoviose ilgametėse tilvikinių paukščių apskaitų teritorijose. Papildomai tilvikai skaičiuoti Amalvo polderyje ir Žuvinto saloje. Kitose biosferos rezervato vietovėse tilvikai neskaičiuojami.

Apskaitas atliktos pagal tipines pelkinių paukščių apskaitos monitoringo metodikas, balandžio III – gegužės I dekados. Apskaitas atliko specialistai: G. Baublys, A. Paplauskas, R. Vabuolas.

Pempė *Vanellus vanellus*. Pempių ilgametėse apskaitų teritorijose perėjo 65 poros, tai yra šiek tiek mažiau nei ankstesniais metais, bet tam įtakos turėjo ypač sausas pavasaris, kuris tilvikams buvo ne pats geriausias.

Papildomos apskaitos atliktos šienaujamoje Žuvinto ežero salos dalyje. Čia perėjo 5 poros pempių, dar viena pora gyveno ant Salaitės nušienauto krašto. Ypač gausiai pempės perėjo Amalvo polderyje (70 porų). Iš viso apskaitų teritorijose suskaičiuota 140 pempių porų.

Perkūno oželis *Gallinago gallinago*. Apskaitų metu buvo registruojami perkūno oželių patinai juos prilyginant paukščių porai. Jų skaičius pastoviose apskaitų teritorijose dėka gamtotvarkos sparčiai išaugo. Šiais metais, ilgametėse apskaitų teritorijose suskaičiuota 75 perkūno oželiai. Papildomos apskaitos atliktos Amalvo polderyje kur aptikti 27 oželiai ir Žuvinto saloje – 2, viso suskaičiuoti 104 perkūno oželiai. Kitose biosferos rezervato dalyse perkūno oželiai neskaičiuojami.

Raudonkojis tulikas *Tringa totanus*. Perinčių raudonkojų tulikų skaičius pastoviose apskaitų teritorijose po truputį gausėja. Pastoviose ilgametėse apskaitų teritorijose suskaičiuota 10 porų. Amalvo polderyje perėjo trys, Žuvinto ežero saloje dvi tulikų poros. Dar viena pora augino jaunikius Žuvinto VI kv. ant pakraščio kinies ties Grinkiškiais, tai vienintelė sėkmingai perėjusi tulikų pora. Birželio 11 d. čia stebėti 4 jaunikliai. Kitur perėję tulikai panašu, kad jaunikių neužaugino. Dažniausiai jų lizdus sunaikina plėšrūnai. Iš viso apskaitų teritorijose suskaičiuota 15 raudonkojų tulikų porų.

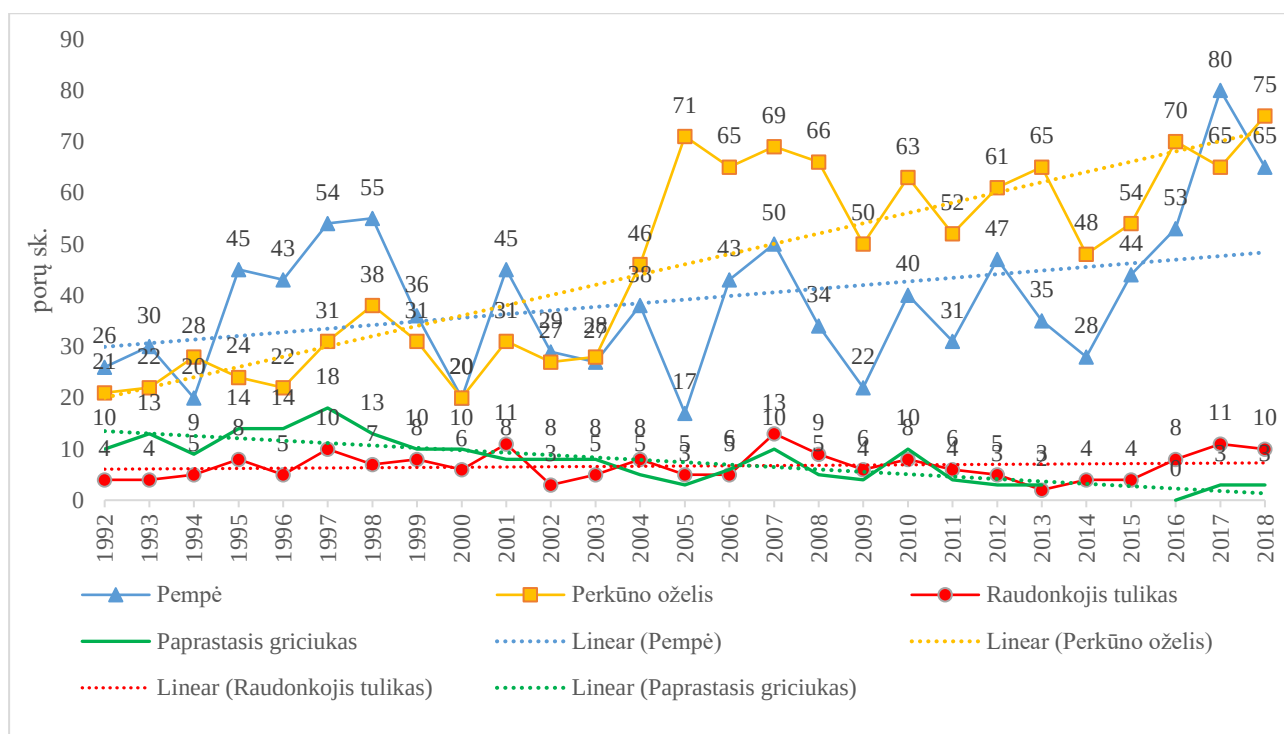
Paprastasis gričiukas *Limosa limosa*. Gričiukai vėl bandė perėti Dambavargio ganomų pievų plotuose, iki gegužės vidurio čia laikėsi dvi gričiukų poros. Paskutinį kartą gričiuko balsas Dambavaragyje girdėtas temstant gegužės 29 d. Grebelės pievose perinti gričiukų pora laikėsi iki gegužės 21 d. Iš to galima spręsti, kad gričiukai rezervate perėjo nesėkmingai. Balandžio 16 d. besiporuojanti gričiukų pora stebėta Amalvo polderyje, bet ilgesniam laikui čia nepasiliko. Neilgai pora gričiukų išsilaikė ir Žuvinto ež. saloje.

Tikutis *Tringa glareola*. Rudės plynėje negausiai perinti rūšis. Tilvikinių paukščių apskaitų metu Rudės plynėje giedojo 3 patinai. Tikėtina, kad ir perėjo ne mažiau trijų tikučių porų.

Dirvinis sėjikas *Pluvialis apricaria* – ne kasmet Žuvinto BR teritorijoje perintis tilvikas. Šiais metais įprastoje perimvietėje - Kumečių plynėje tikėtina, kad perėjo viena pora paukščių. Gegužės 30 d. čia aptiktas vienas nerimaujantis dirvinis sėjikas.

Pav. Tilvikinių paukščių apskaitų pastovios daugiametės teritorijos

Pav. Pelkėse perinčių indikatorinių paukščių porų skaičius 1992-2018 m.

Lentelė. Žuvinto BR perinčių indikatorinių paukščių porų skaičius 2018 m.

Vietovė	Rūšis	Pempė	Perkūno oželis	Raudonkojis tulikas	Paprastasis gričiukas	Tikutis	Dirvinis sėjikas
Vartų balos		2	7				
Naujavalakiai-Saltininkai		1	5				
Saltininkai-Zailių bala							
Dambavaragio pelkė		10	22				
Dambavaragio pievos		9	1	1	2		
Grebelės pievos		8	2	1	1		
Epušė		8	10	1			
Podzelai		5	1	1			
Grinkiškių pievos		1	4				
Liepakojų balos		9	11	3			
Beržinės pelkė		4	6				
Rudės plynė		8	6	3		3	
Kumečių plynė							1
Viso ilgametėse apskaitų teritorijose:		65	75	10	3	3	1
Amalvo polderis		70	27	3	?		
Žuvinto ež. sala		5	2	2	1		
Kinis ties Grinkiškiais				1			
Salaitė		1		2			
Viso porų:		140	104	15	4	3	1

Lentelė. Tilvikinių paukščių apskaitos Žuvinto BR pievose ir pelkėse 2018 m.

Rūšis	Apsk. vnt.	Vartų balos			Naujavaičiai – Saltininkai			Saltininkai -Zailių bala			Dambavario pievos			Dambavario pelkė			Grebelės pievos			Epušė			Podzelai			Grinkiškių pievos			Liepakojų balos			Beržinės pelkė			Rudės plynė			Kumečių plynė			Amalvo polderis			Žuvinto ež. sala			
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3				
Pempė	pora	2			1			1			10	5		4	9		5	8		8	3		5	1		1			9	14		4	0		8					70	65		5	17			
Perkūno oželis	vnt.	7			5			2			22	9			1		3			10	3		14			4	1		11	8		6	1		6					27	5		2				
Griciukas	vnt.														4		2	2					2	2								2							2				1				
Raudonkojis tulikas	vnt.													1			4	2		1			6						6	3		17			5					5	6		1				
Gaidukas	vnt.														12			2					2						14	3		39			6						50		30				
Tikutis	vnt.														4															6		1	2		11						2						
Brastinis tilvikas	vnt.																												3			3															
Dirvinis sėjikas	vnt.																																			2											
Tamsusis tilvikas	vnt.																																										1				
Žaliakojis tulikas	vnt.																												3			15								9							
Oželis nykštukas	vnt.										3																							1													

Apskaitų datos:

1- 04-20 (Podzelai, Grinkiškių pievos, Epušė , Grebelės pievos, Beržinės, Liepakojų balos, Vartų balos, Naujavalakiai-Saltininkai-Zailių bala); 04-23 (Žuvinto ež. sala); 04-16 (Amalvo polderis); 05-08 (Rudės plynė); 05-30 (Kumečių plynė);

2 – 05-08 (Beržinė, Amalvo polderis); 05-09 (Epušė , Grebelės pievos, Dambavaragis); 05-10 (Liepakojų balos, Grinkiškių pievos, Podzelai); 05-14 (Žuvinto ež. sala);

2.8.2. PERINČIŲ FONINIŲ INDIKATORINIŲ PAUKŠČIŲ RŪŠIŲ MONITORINGAS

Taškinių apskaitų metodu foninių perinčių paukščių apskaitos 2018 m. vykdytos aukštapelkės maršrute ir naujai parinktuose taškuose Kiaulyčios botaniniame - zoologiniame draustinyje.

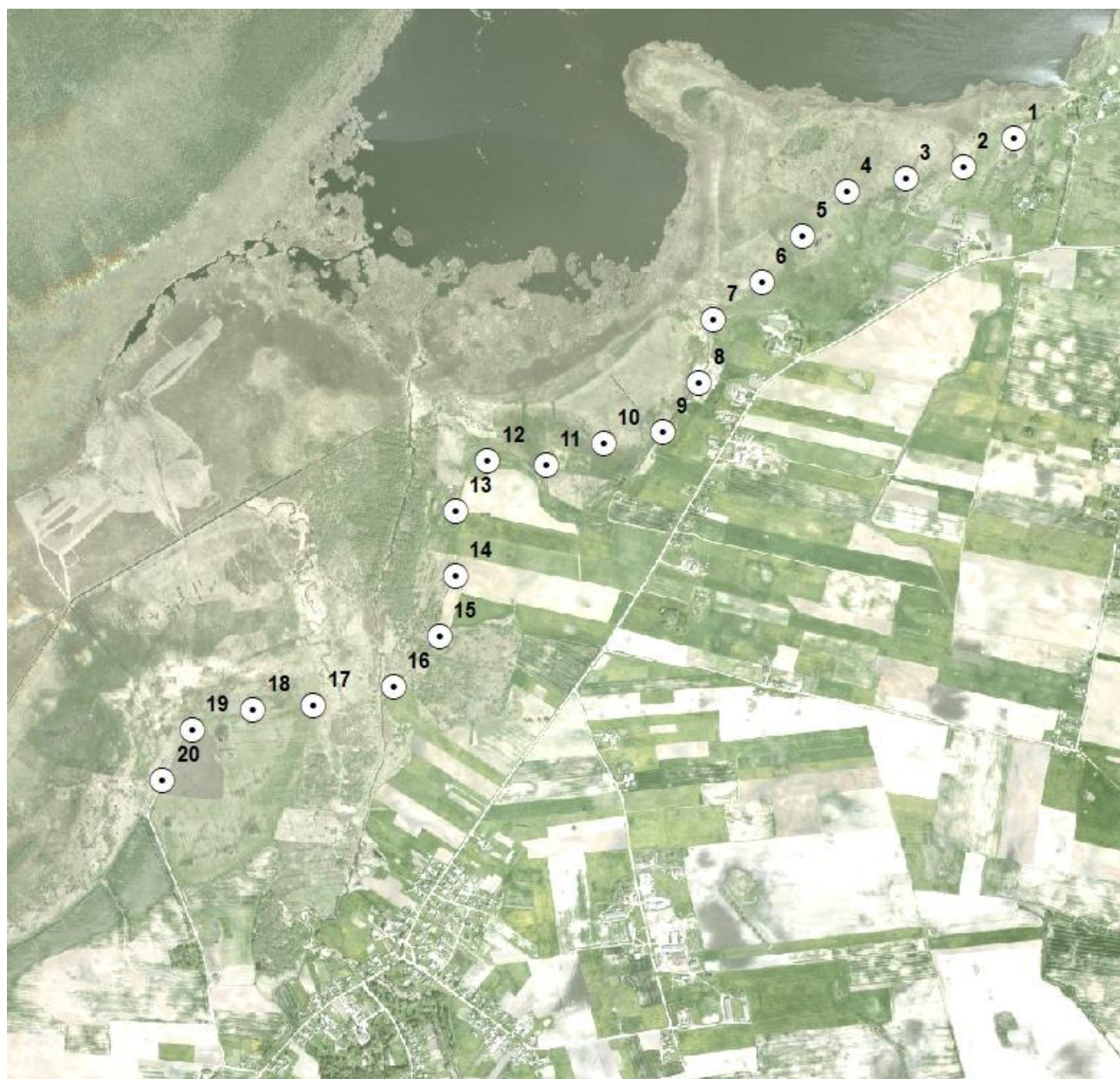
2018 m. pirmoji apskaita aukštapelkėje atlikta gegužės 16 d., antroji – birželio 8 d. Paukščių stebėjimai šiuo metodu čia vykdyti 1999 – 2004 m. ir tęsiami nuo 2016 m. Stebėjimus aukštapelkėje vykdė: G. Baublys, R. Vabuolas.

Kiaulyčios botaniniame - zoologiniame draustinyje pirmoji apskaita atlikta gegužės 16 d., antroji – birželio 7 d. Stebėjimus šio maršruto taškuose vykdė R. Vabuolas.

Šio monitoringo duomenys pagal metodiką registruojami specialioje apskaitos formoje. Surinkti duomenys kaupiami ir reikalauja gilesnės specialistų analizės.

Pav. Aukštapelkėje perinčių paukščių apskaitos taškai

Pav. Perinčių foninių indikatorinių paukščių rūšių monitoringo taškai Kiaulyčios botaniniame - zoologiniame draustinyje

Lentelė. Perinčių foninių indikatorinių paukščių rūšių monitoringo taškų koordinatės Kiaulyčios botaniniame - zoologiniame draustinyje

Taško Nr.	Taško koordinatės		Taško Nr.	Taško koordinatės	
	X	Y		X	Y
1	473348	6033235	11	474905	6034421
2	473454	6033412	12	475114	6034462
3	473668	6033482	13	475245	6034637
4	473883	6033499	14	475294	6034857
5	474163	6033564	15	475464	6034989
6	474327	6033741	16	475609	6035155
7	473883	6033499	17	475764	6035311
8	474383	6034182	18	475975	6035355
9	474496	6034359	19	476178	6035398
10	474702	6034344	20	476355	6035497

2.8.3. ŽUVINTO EŽ. PERINČIŲ VANDENS PAUKŠČIŲ APSKAITA

Žuvinto ežere vykdomos kasmetinės foninių paukščių apskaitos. Jų metu skaičiuojami perinčių vandens paukščių lizdai arba jų gausumas įvertintas remiantis stebėjimais ežere. Apskaitos vykdytos gegužės-birželio mėn., jas atliko specialistai: G. Baublys, R. Vabuolas.

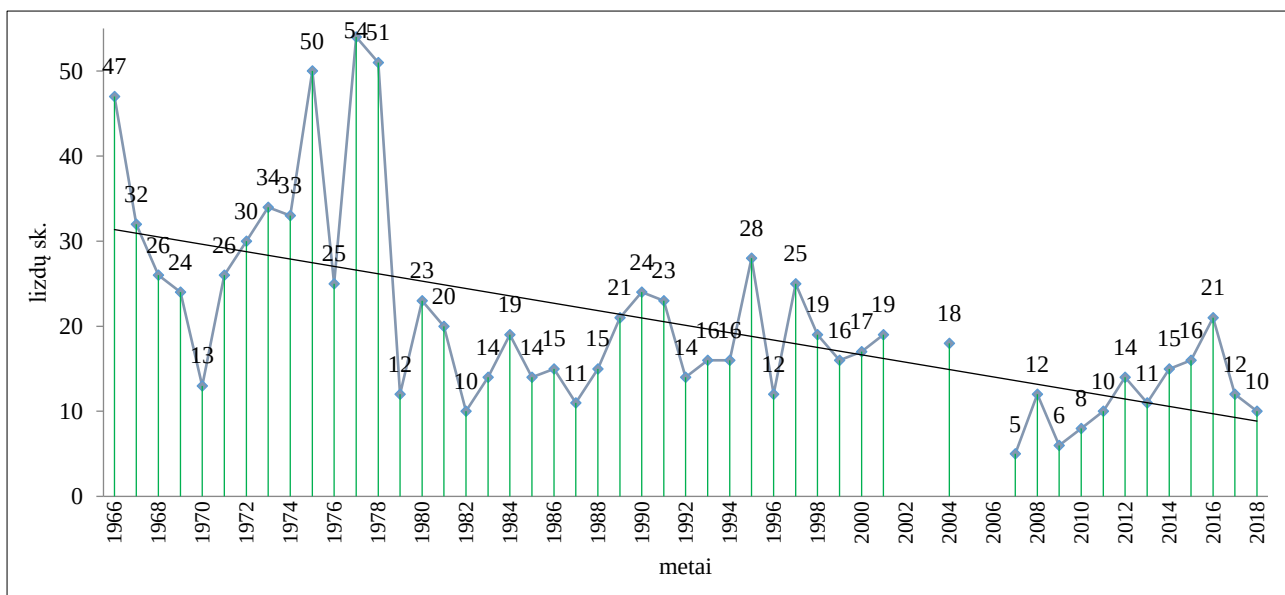
2018 m. Žuvinto ežere pavyko surasti tik 10 gulbių nebylių lizdų, tai gerokai mažiau nei praėjusius paskutinius kelis metus. Tuo tarpu perinčių gulbių giesmininkių ežere gausėja. Šiais metais perėjo net trys poros.

Rudagalvių kirų kolonijos nuo praeitų metų silpnėja. Gausiausia kolonija susikūrė Saloje (382 lizdai), ilgametėje Rago švendryno kolonijoje buvo tik 67 lizdai. Negausiai (30 lizdų), kirai bandė perėti ir II kv., bet dar neišskilus jaunikliams, kolonija išsiskirstė. Iš viso buvo suskaičiuoti 473 kirų lizdai.

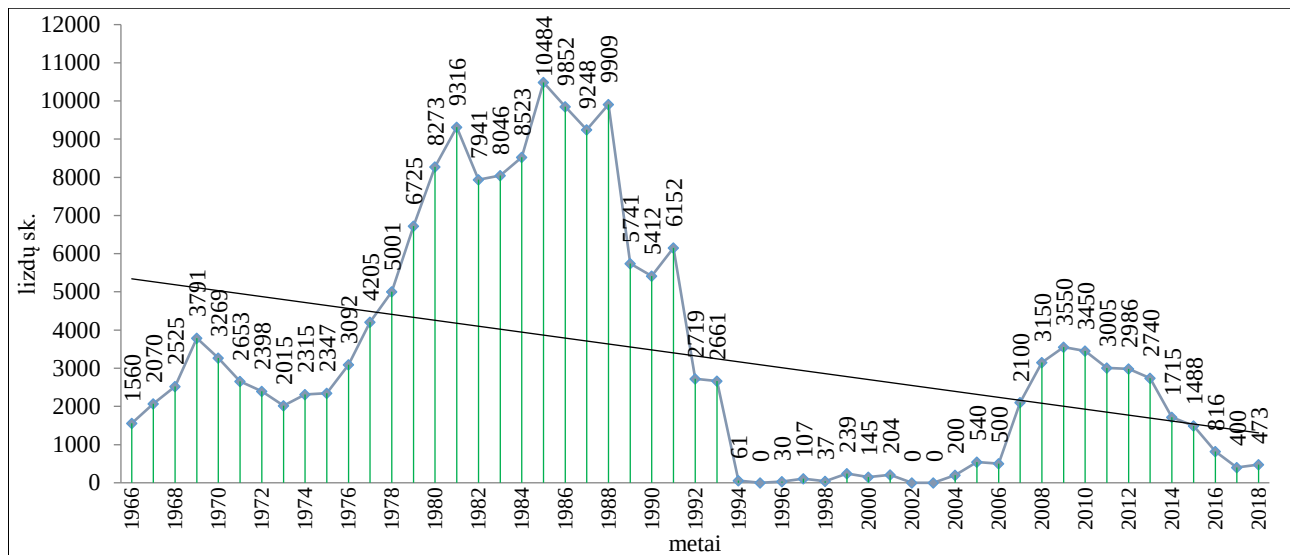
Juodųjų žuvėdrų kolonijose perinčių pakščių skaičius, šiais metais išliko stabilus. Per tris nedideles kolonijas ežere iš viso perėjo 96 poros juodųjų žuvėdrų. Upinės žuvėdros buvo kiek gausesnės nei paskutinius du praėjusius metus, viso suskaičiuota 19 lizdų. Lizdai daugiausia aptikti pavieniai, tik I kv. buvo susikūrusi nemaža – 12 lizdų upinių žuvėdrų kolonija.

Lentelė. Foninių vandens paukščių lizdų skaičius Žuvinto ežere 2018 m.

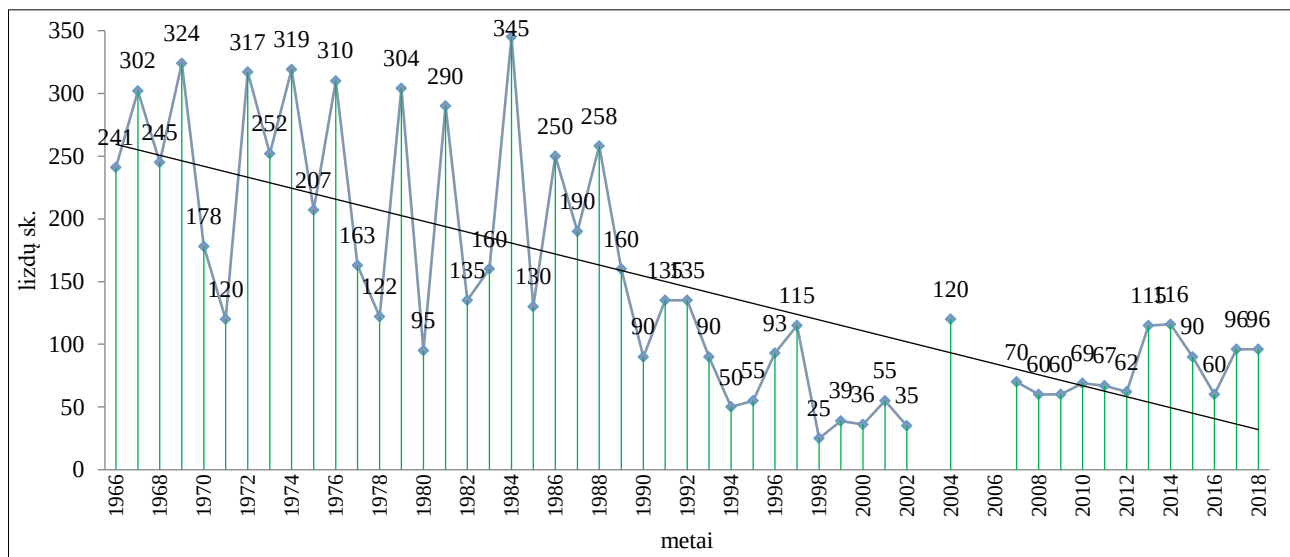
Ež. kvartalas Rūšis	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	VISO
Ausuotasis kragas	1	1		1			4		2	1	10
Gulbė nebylė					1	5	1	1		2	10
Gulbė giesmininkė				1			1			1	3
Didysis baublys		1		1	2	5		1	2	3	15
Nendrinė lingė		1	1	2	1	7	2	2	3	4	23
Pilkoji gervė				1	3	2	1	2		1	10
Upnė žuvėdra	12	4			1	1				1	19
Juodoji žuvėdra	16			26	19					35	96
Rudagalvis kiras	1	30					67		375		473
Viso lizdų:	30	37	1	32	27	20	76	6	382	48	659
Rūšių skaičius:	4	5	1	6	6	5	6	4	4	8	

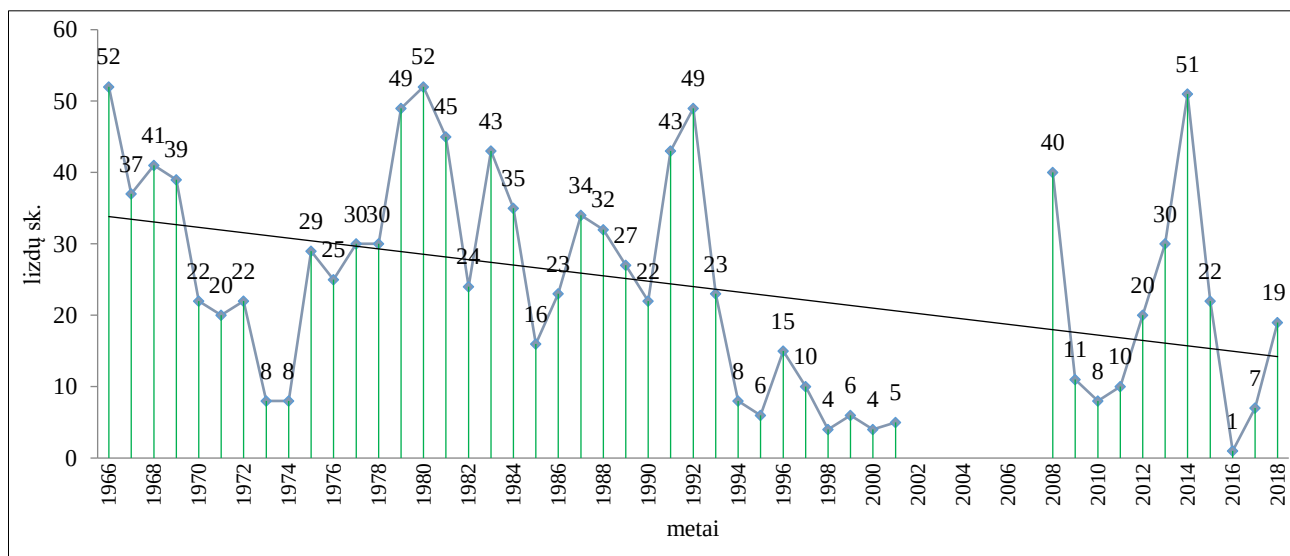
Pav. Gulbių nebylių lizdų skaičius Žuvinto ež. 1966 - 2018m.

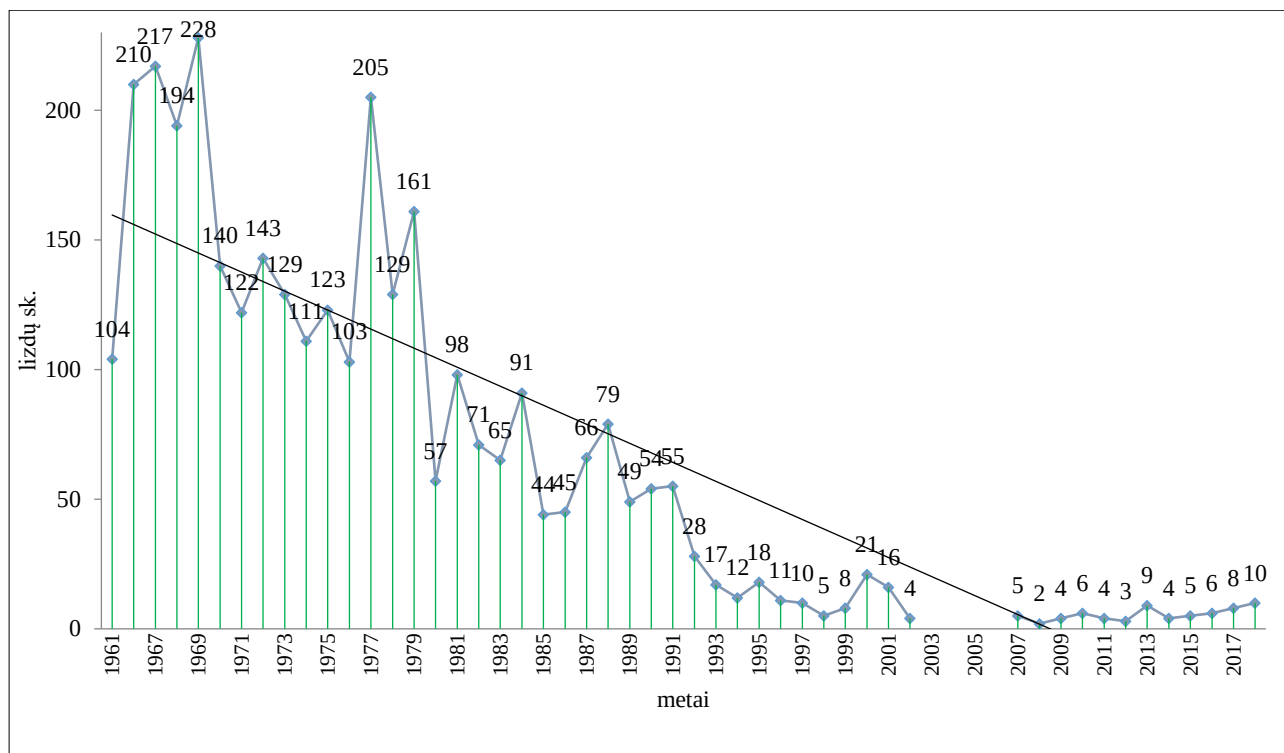
Pav. Rudagalvių kirų lizdų skaičius Žuvinto ež. 1966 - 2018 m.

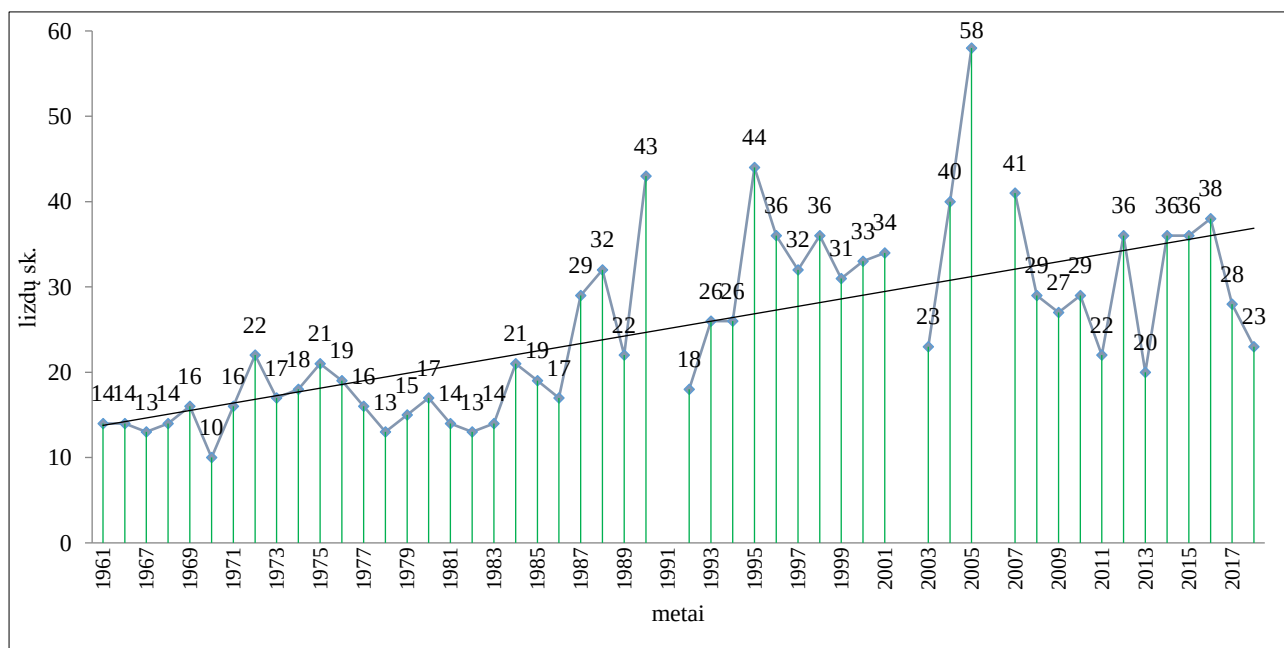
Pav. Juodųjų žuvėdrų lizdų skaičius Žuvinto ež. 1966 - 2018 m.

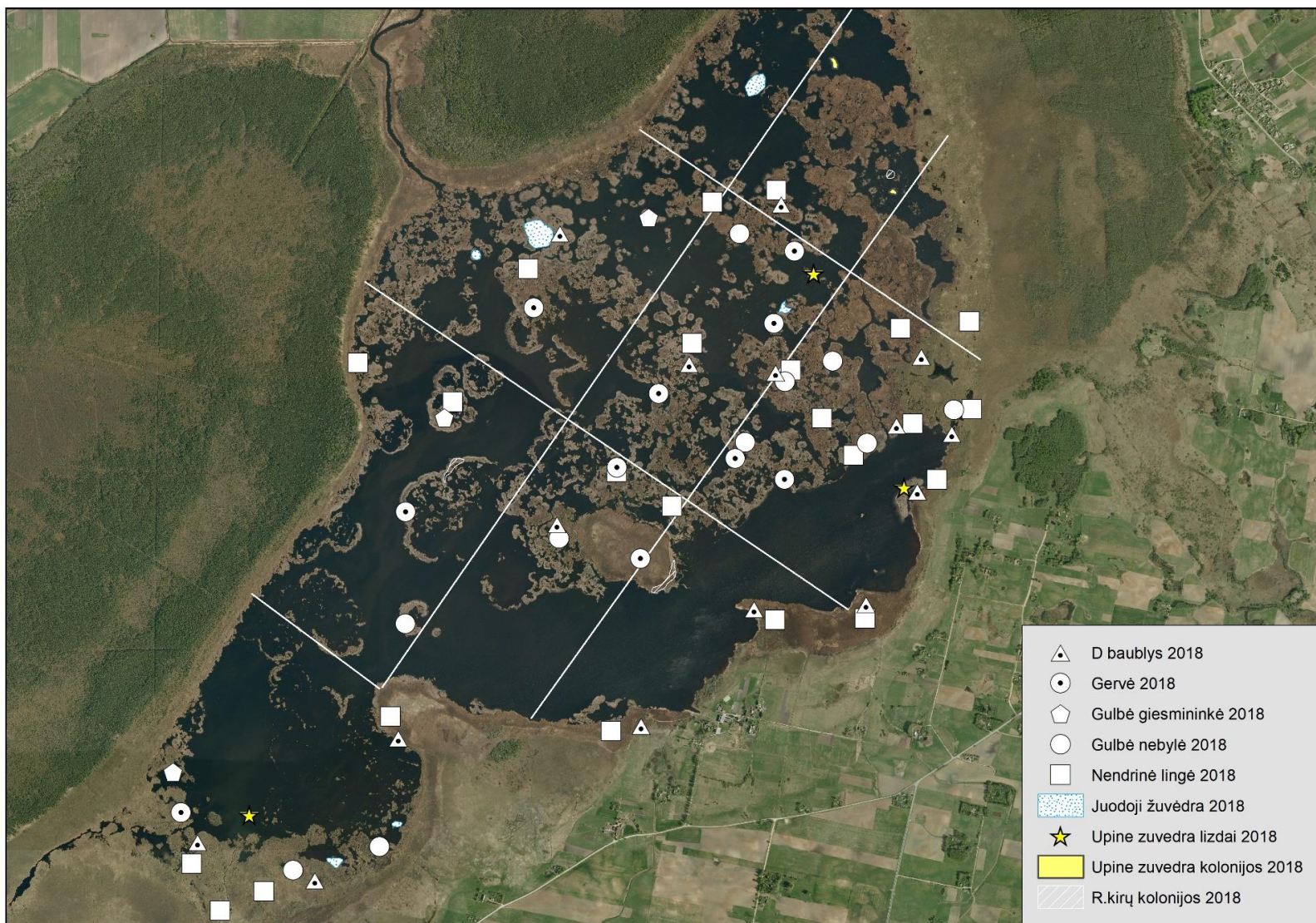
Pav. Upinių žuvėdrų lizdų skaičius Žuvinto ež. 1966 - 2018 m.

Pav. Ausuotųjų kragu līdzdų skaičius Žuvinto ež. 1961 - 2018 m.

Pav. Nendriņu līdzdų skaičius Žuvinto ež. 1961 - 2018 m.

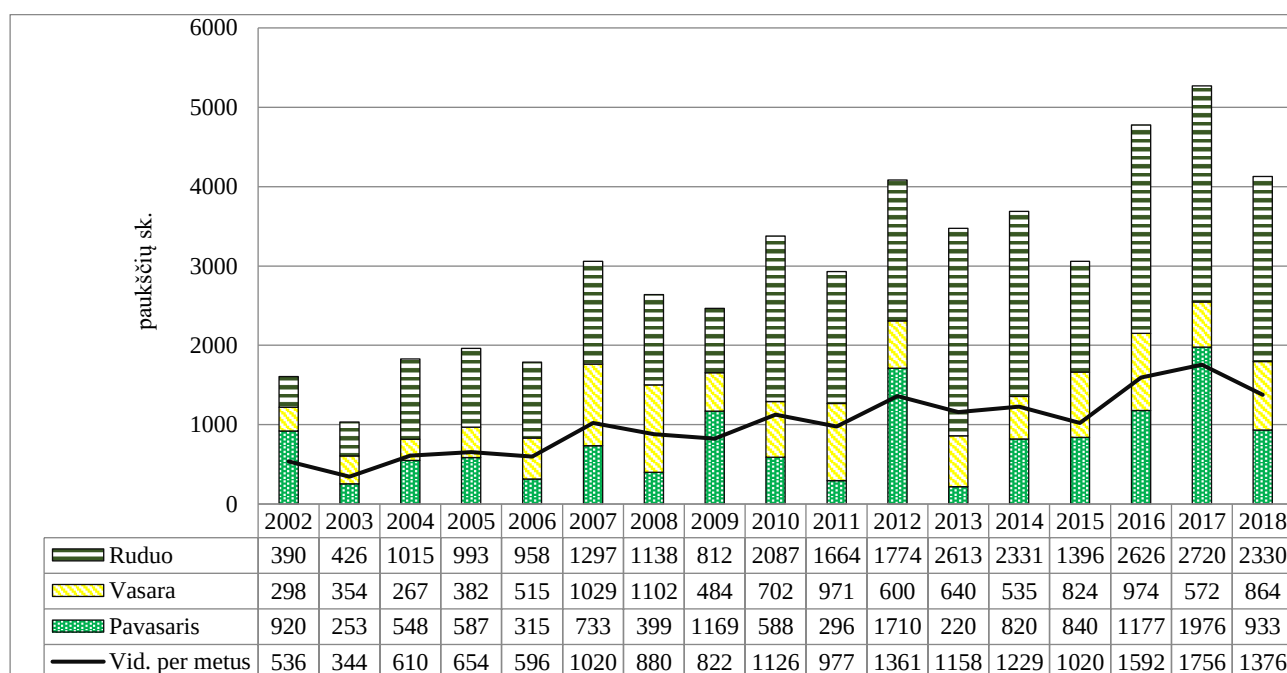
Pav. Paukščių lizdavietės Žuvinto ežere 2018 m.

2.8.4. VANDENS PAUKŠČIŲ APSKAITOS ŽUVINTO, ŽALTYČIO IR AMALVO EŽERUOSE

2018 metais Žuvinto ežere buvo atlikta 11 maršrutinių vandens paukščių apskaitų. Pirmą apskaitą atlikta balandžio 9 d., paskutinė – lapkričio 7 d. Skaitlingiausias maršrutas Žuvinto ežere buvo spalio 18 d. – 3385 vnt., 17 rūšių paukščiai. Gausiausios (virš 3 tūkst.) buvo didžiosios antys. Paskutinė maršrutinė vandens paukščių apskaita atlikta lapkričio 7 d.

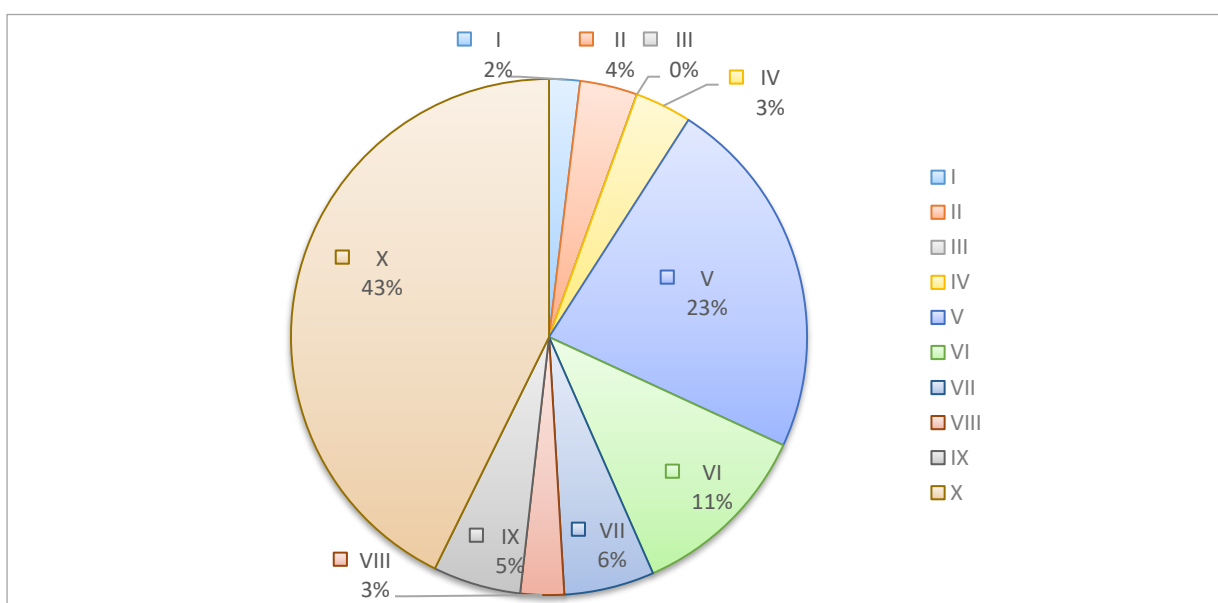
Žaltyčio ir Amalvo ežeruose atlikta po dvi maršrutines vandens paukščių apskaitas. Žaltyčio ež. skaitlingesnė buvo rudeninė - lapkričio 20 d. apskaita, suskaičiuota 2819 paukščių, daugiausiai didžiųjų ančių (2,5 tūkst.). Amalvo ež. skaitlingesnė buvo pavasarinė - balandžio 27 d. apskaita, suskaičiuota 665 paukščių, gausiausios buvo cyplos (380 vnt.) ir šauštasnapės (180 vnt.) antys.

Apskaitas Žuvinte atliko: G. Baublys, A. Pranaitis, R. Vabuolas. Žaltytyje ir Amalve: G. Baublys, G. Karpčius, R. Vabuolas.

Pastaba: kolonijose perintys paukščiai neskaičiuoti

Pav. Vidutinis paukščių skaičius Žuvinto ež. maršrute atskirų sezonų metu 2002 – 2018 m.

Pav. Stebėtų paukščių skaičiaus pasiskirstymas Žuvinto ež. kvartaluose 2018 m.

Lentelė. Vandens paukščių maršrutinės apskaitos Žuvinto ež. 2018 m.

Eil. Nr.	Mėnuo, diena Rūšis	04-09	04-23	05-14	06-06	06-13	07-05	08-08	08-30	09-18	10-18	11-07
1.	Gulbė nebylė	74	13	9	16	26	37	11	13	31	18	47
2.	Gulbė giesmininkė	3	4	5	6	7	2	1	10	3	4	4
3.	Želmeninė žąsis											
4.	Baltakaktė žąsis	300	530									
5.	Baltakt.+želm. žąsys			25								11
6.	Pilkoji žąsis	46	72	326	39	22	97		250	1050		3
7.	Baltaskruostė berniklė		4								5	
8.	Cypė	27		1		12			53	24	7	19
9.	Pilkoji antis		4	9		13	23	6	16	34	14	
10.	Rudagalvė kryklė	93	90	14	5	2	6		70	18	10	
11.	Didžioji antis	41	44	63	270	223	546	641	1890	1572	3127	41
12.	Smailiauodegė antis	2	2									
13.	Dryžagalvė kryklė	4	6	11				8				
14.	Šaukštasnapė antis	9				6	1		15	2	4	
15.	Rudagalvė antis	238	22	19		3	2	4	16	24	8	32
16.	Kuoduotoji antis	356	69								46	135
17.	Klykuolė	101	17								41	77
18.	Mažasis dančiasnapis											
19.	Didysis dančiasnapis									1		16
20.	Ausuotasis kragas	5	7	15	2	5	13	1	11	11	28	
21.	Juodakaklis kragas									1		
22.	Mažasis baublys											
23.	Didysis baublys		2	4	2	3	1	1	14			
24.	Pilkasis garnys			1			2	11	4	3		
25.	Didysis baltasis garnys	5	1	3	1	4	4	13	30	140	9	19
26.	Didysis kormoranas	9	37				1		31	194	44	19
27.	Jūrinis erelis	4	1	3		2	1		2	2	4	2
28.	Nendrinė lingė	9	9	12	5	8	7	4	5	3		
29.	Žuvininkas											
30.	Laukys			1				1	61	37	2	
31.	Paprastasis kiras		1						1	30		
32.	Rudagalvis kiras											
33.	Sidabrinis kiras	8									14	
34.	Plėšrioji žuvėdra		1									
35.	Upinė žuvėdra		4									
36.	Juodoji žuvėdra		3									
Viso:		1334	943	521	346	336	743	402	2492	3180	3385	425
Rūšių skaičius:		19	23	17	9	14	15	12	18	19	17	13

Lentelė. Vandens paukščių maršrutinės apskaitos Žaltyčio ir Amalvo ežeruose 2018 m.

Eil. Nr.	Mėnuo, diena Rūšis	Žaltyčio ež.		Amalvo ež.	
		04 - 23	11 - 20	04 - 27	11 - 20
1.	Gulbė nebylė	53	136		
2.	Gulbė giesmininkė			2	
3.	Pilkoji žąsis	17			
4.	Cyplė			380	
5.	Didžioji antis	14	2500	26	200
6.	Šaukštasnapė antis	6		180	
7.	Smailiauodegė antis			10	
8.	Klykuolė	42	96		15
9.	Vidutinis dančiasnapis	3			
10.	Didysis dančiasnapis				16
11.	Dryžagalvė kryklė			13	
12.	Rudagalvė kryklė	45		28	
13.	Rudagalvė antis	13	50		
14.	Kuoduotoji antis	170	12	9	
15.	Ausuotasis kragas	24		2	
16.	Didysis kormoranas		22	1	2
17.	Baltasis garnys			6	
18.	Didysis baublų	1			
19.	Jūrinis erelis		1	1	
20.	Nendrinė lingė	3		3	
21.	Rudagalvis kiras	1		3	
22.	Paprastasis kiras	8	1		1
23.	Upinė žuvėdra			1	
24.	Tulžys		1		
Viso:		400	2819	665	234
Rūšių skaičius:		14	9	15	5

2.8.5. BALŲJŲ GANDRŲ APSKAITA

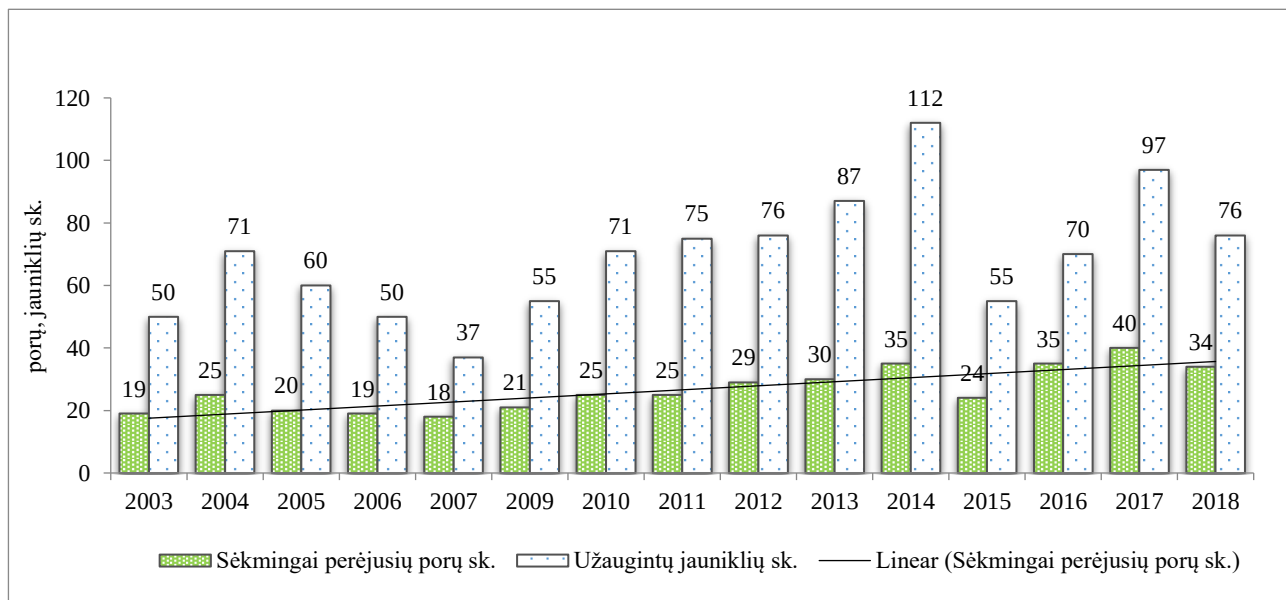
Baltieji gandrai yra viena indikatorinių rūšių, atspindinti bendrą saugomos teritorijos ekologinę būklę. Apskaitos metu registruojami duomenys apie lizdo vietą, būklę, lizdo užimtumą ir lizdą palikusius jauniklių skaičius.

Lizdus, kurių rezervate 2018 m buvo 51, užėmė 38 poros. Daugumos lizdų būklė gana gera. Sėkmingai perėjo 34 poros, užaugo 76 jaunikliai, 4 poroms jauniklių užauginti nepavyko. Tik viename lizde užaugo 4 jaunikliai, dešimtyje – po tris, vidutiniškai 2,24 jauniklio lizde. Tai mažiau, nei pernai ar 2011-2014 metais. Jaunikliai pradėjo skraidyti liepos 16 d.

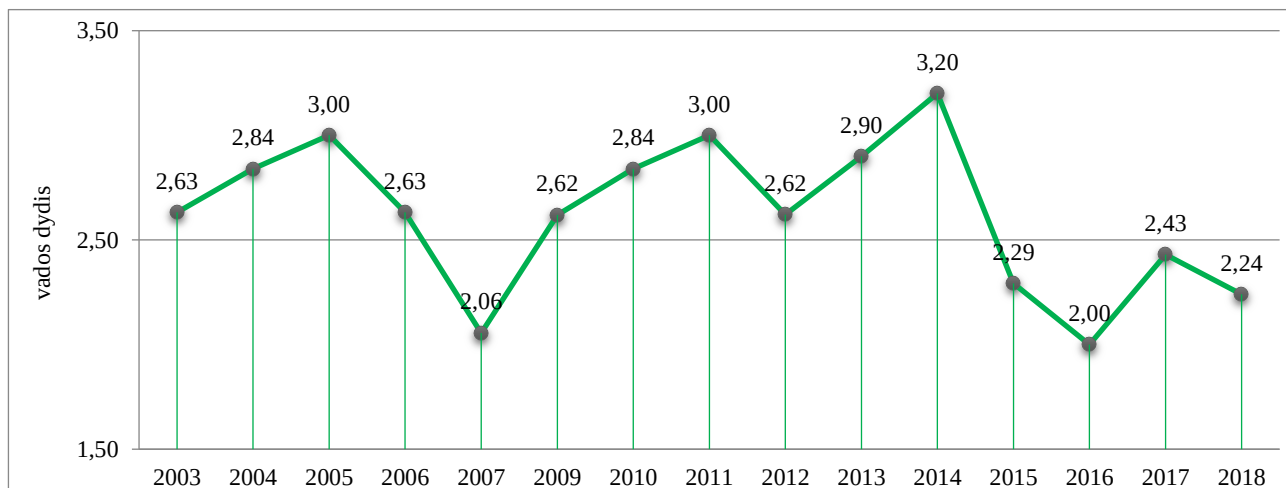
Gandrų apskaitą liepos II dekadą atliko specialistai: R. Vabuolas, A. Paplauskas, J. Bagdonas.

Lentelė. Baltųjų gandrų lizdai, jų būklė ir perėjimo sėkmingumas Žuvinto BR 2018 m.

Lizdų sk. ir būklė		Lizdavietės pagrindas		Perėjimo sėkmingumas	
<i>Stebimų lizdaviečių sk.</i>	57	<i>Elektros stulpai</i>	33	<i>Sėkmingai perėjusių porų sk.</i>	34
<i>Lizdų sk.</i>	51	<i>Spec. stulpai</i>	10	<i>Užaugintų jauniklių sk.</i>	76
<i>Blogos būklės lizdai</i>	17	<i>Medžiai</i>	10	<i>Vidutinis užaugintos vados dydis</i>	2,24
<i>Geros būklės lizdai</i>	34	<i>Statiniai</i>	4		
<i>Užimtų lizdų sk. (porų sk.)</i>	38				

Pav. Sėkmingai perėjusių baltųjų gandrų porų ir užaugintų jauniklių skaičius 2003 – 2018 m

Pav. Vidutinis baltųjų gandrų užaugintų vadų dydis Žuvinto BR teritorijoje 2003 -2018 m.

2.8.6. ŽVĖRIŲ APSKAITA IR STEBĖJIMAI

Gamtinio rezervato teritorijoje žvėrys skaičiuoti 2018 m. sausio 25 ir vasario 7 dienomis. Duomenis apie žvėrių gausą papildė stebėjimo kamerų įrašai. Žvalgant šernų dienojimo vietas, keletą kartų pasitelkta bepilotė skraidyklė.

Briedis. Rūšiai būdingos sezoninės migracijos, todėl jų skaičius rezervate nepastovus. Žuvinto aukštapelkė – svarbi apylinkių briedžių žiemavietė. Apskaitos duomenimis čia žiemojo 33 briedžiai, iš jų – 8 jaunikliai. Tai pastebimai mažiau, nei 2017 metais (41, iš jų – 11 jauniklių). Pastebėta, kad pagausėjo briedžių Amalvo pelkėje, kur po gamtotvarkos darbų daug kur susiformavo minkštųjų lapuočių atžalynai.

Patelių ir patinų santykis kaimenėje tesiekia 1:5 (optimalus – 1:1). Kovo 10 – 20 d. patikrinus didžiąją Žuvinto aukštapelkės dalį, tarp sutiktų pavienių briedžių ar jų grupių (iš viso – apie 20 žvėrių) matytas vos 1 patinas. Didelių briedžių santalkų šiais metais nestebėta. Vasario mėn. rapsų lauke ties Radutine – Raizge (1 kv.) neretą vakarą gandydavosi 8 briedžiai. Rugpjūčio – spalio mėn. kiek daugiau dėmesio skirta briedžių stebėjimui. Rujovietėse užfiksuota bent 12 skirtingų patinų. Tik 3 iš jų – suaugę, o likusieji – jauni, vos 2 – 3 metų. Tačiau tai jau ryškus pokytis link tinkamos vietinės populiacijos struktūros.

Briedis yra vienintelė rūšis, reikšmingai reguliuojanti aukštapelkės apaugimą sumedėjusia augmenija, todėl tinkamos jo populiacijos palaikymas yra svarbus gerai Žuvinto ir Amalvos pelkių ekosistemų būklei. Siekiant pagerinti vietinės briedžių populiacijos lyčių santykį Žuvinto gamtiniame rezervate, 2018 m. pradžioje Žuvinto biosferos rezervato direkcija kreipėsi į Alytaus ir Marijampolės regionų aplinkos apsaugos departamentus siūloma siekti, jog medžioklės plotų vienetuose, patenkančiuose į Žuvinto biosferos rezervatą, 2018 m. nebūtų išduodamos licencijos briedžių patinams sumedžioti. Turimais duomenimis, į direkcijos pasiūlymą buvo atsižvelgta.

Taurusis elnias yra 2017 m. nuolat rezervate gyvenanti rūšis. Tačiau iki šiol stebėtas laipsniškas jų gausėjimas sustojo. Apskaitos metu t. elnių aptikta tik rezervatinėje Buktos miško dalyje. Tai buvo 5 jaunų patinų grupė ir mišrus būrelis – 5 patelės, 2 jaunikliai ir antrametis patinas. Mažosiose paliose (6 kv.) balandžio – gegužės mėn. epizodiškai stebimi tai jaunas iešmaragis patinas, tai 2 skirtingi 4 – 5 m. amžiaus patinai. Keletą kartų matyta pavienė patelė, kartą – 2 patelės. Tačiau jauniklių čia jos neaugino. Didžiųjų palių 10 – 11 kv. pakraščiuose t. elniai lankosi dažnai, bet nuolat negyvena. Žvėrių takuose įvairiu metu kameros čia užfiksavę apie 15 skirtingų individų. Retkarčiais praeinančių t. elnių pėdsakai randami ir kitose rezervato vietovėse. Amalvo pelkė t. elniams patrauklesnė. Čia sausiau, po gamtotvarkos darbų mitybos sąlygos pagerėjo, pamiškėse dar išlikę dideli ekstensyviai naudojami pievų ir ganyklų plotai. Medžiotojų teigimu Amalvo pelkėje nuolat gyvena iki 11 t. elnių, o ties Dovine rujojo brandus patinas su 7 ar 8 patelių „haremu“.

Stirna. Įprasta, gausi tiek apylinkėse, tiek gamtinio rezervato pakraščiuose rūšis. 2018 m. sausio 31 d. pamiškėse nuo Riečių iki Dvinės suskaičiuotos 64 stirnos. Tokia gausa išliko iki pavasario. Vasario 7 d. Vidgirėlių k. laukuose ties 1 – 3 kv. stebėta 55 stirnos. Didžiosiose paliose tankumas mažesnis 3 ar 4 kartus. Dėl intensyvios vilkų veiklos čia stirnos miško vengia, telkiasi atokiau – Vartų, Varnupių, Naujavalakių, Saltininkų k. laukuose. Nejprastai anksti – kovo 26 ir 28 d. pastebėti ragelius jau pilnai nusivalę stirninai. Peržiemoję rezervato pakraščiuose, stirnos pasklinda po apylinkes.

Šernas. Atlikus apskaitą nustatyta, kad šernų rezervate daugėja. Ypač – Mažosiose paliose. Jau ir pernai čia gyveno 48 šernai (25 suaugę ir 23 jaunikliai). Šiais metais aptikti net 66 šernai (22 suaugę ir 44 jaunikliai). Amžiaus santykis pasikeitęs jauniklių naudai. Didžiosiose paliose suskaičiuoti 93 šernai. Čia pagausėjimas nežymus. Nepakitusi ir amžinė struktūra – maždaug po lygiai suaugusių ir jauniklių.

Pasikeitus Medžioklės taisyklėms, nustota šernus šerti 300 m zonoje aplink gamtinius rezervatus. Tai pastebimai pakeitė ne tik šernų telkimosi vietas, bet ir bendrą gausą rezervate. Didžiųjų palių šernai susikoncentravo Žuvinto aukštapelkės ir Buktos miško sandūroje. Be pašarų šėryklose, juos čia traukia ypač gausiai užderėję ažuolų gilės. Net ir Kiaulyčios nendrynuose šernų

pastebimai sumažėję. Mažosiose paliose iki žiemos liko vos pusė ankstesnio šernų skaičiaus – apie 30 žvėrių. Tuo pat metu šernų pagausėjo Amalvo paliose.

Afrikinio kiaulių maro (AKM) epidemija netolimame Kalniškės miške šernų populiaciją sunaikino. Rasta ir utilizuota apie 200 žvėrių. Liga plito aplenkdamą rezervatą. Vasarą nuo AKM kritusių šernų rasta Barkūniškio miške. Vėliau – Balbieriškio girioje. Rugsėjo 16 d. nuo AKM 3 kiaulės krito Iglišio k. Biosferos rezervato teritoriją AKM pasiekė žiemos pradžioje. Gruodžio 5 d. Buktos miške jau rasti pirmi kritę šernai.

Vilkas. Apskaitos metu rezervate aptikti 5 vilkai. Pora dienojo Polymo rajone, o kitų 3 žvėrių pėdsakai rasti šiaurinėje pelkės dalyje. Vėliau tos poros pėdsakų niekur nebeaptikta. Trijų vilkų grupė kontroliavo Didžiasias palias, Buktos mišką ir Amalvo palias. Vasario 19 d. apie 10 val. jie buvo stebėti - nuo Amalvo per laukus perbėgo į Žuvinto palias.

Vasario pradžioje prie Amalvo pelkės stebėtas šlubas vilkas. Vasario 26 d. jo pėdsakai jau aptikti Mažosiose paliose. Čia jis ir apsistojo. Slankiojo po nendrynus, šernų dienojimo vietas, ežere tikrino bebravietes. Ledu perėjęs į Didžiasias palias, sekiodavo anos trijulės pėdsakais – matyt ieškojo grobio likučių. Kovo 20 d., žvalgant iš drono 4 – 6 kv. nendrynus, šis vilkas pastebėtas dienojantis šernų guolyje. Pabaidytas toli nebėgo, pasislėpė nendrių guote. Judėti jam sunku – visai neprimina priekine kaire koja. Atrodė, kad jo dienos suskaičiuotos. Tačiau gegužės 2 d. kamera šį vilką užfiksavo jau priešingame rezervato kampe – 7 kv. Šlubuoja jis jau mažiau, be to paaiškėjo, kad tai – patelė. Ankstų gegužės 4 d. rytą ši vilkė stebėta Zailių k. laukuose.

Gegužės 29 d. Buktos miško 58 kv. aptikta vilkų irštva. Vada buvusi išplatintoje barsukų oloje. Stebėtas tik vienas 2 – 3 savaičių amžiaus vilkiukas.

Rudenio vilkų veikla ėmė vis labiau ryškėti. Iglišio, Daukšių, Krosnos apylinkėse užpuldinėjami gyvuliai. Simno MK medžiotojai neretą vakarą vilkų staugimą girdi Polymo - Rudės rajone. Rugsėjo 1 d. vilkų buveinė aptikta 16 kv. aukštapelkes pakraštyje. Pastebėti 2 žvėrys, iš kurių 1 – neabejotinai jauniklis. Iš daugybės veiklos žymių, takų, guolių matyti, kad vilkai čia dienoja jau bent savaitę. Stebėtina, kad vos už 300 m, Kiaulyčios draustinyje tuo metu kasdien besilankantys spanguoliautojai vilkų netrikdė. Panaši vilkų buveinė aptikta ir Bamberos krūmynuose. Čia vilkai laikėsi spalio pabaigoje. Netoliese nendrynuose buvo papjovę briedę. Rugsėjo 2 d. aptikta, kad vilkai apsilankę Grinkiškių k. Papjautos 6 avys. Iš jų 2 – visiškai suėstos, o Aleknonių k. vilkai dar buvo sužaloję ir veršį. Buvo galima spėti, kad būta didelės vilkų grupės. Tuo įsitikinta, kai spalio 2 d. Rudės prieigose kamera užfiksavo 9 vilkų gaują. Tai buvo dominuojanti pora, 3 antramečiai ir 3 jaunikliai vilkai, be to į gaują priimta ir šluboji vilkė. Spalio 8 d. gauja pakartojo išpuolį Grinkiškių k. - vėl papjautos 6 avys. Vilkų nesutrikdė papildomos apsaugos priemonės – aptvėrimas, apšvietimas.

Rezervato istorijoje tai pats didžiausias įrodytas, dokumentuotas vilkų skaičius. Be to, metų pabaigoje ėmė aiškėti, kad vilkų gali būti netgi daugiau, nei 9.

Ūdra. Rūšies būklė pablogėjusi. Buvo įprasta, kad rezervato ežere ir upėse kasmet būdavo bent viena, o dažniau – 2 ūdrų vados. Šiais metais vadų nestebėta, retokai aptinkami ir pavienių ūdrų pėdsakai.

Bebras. Bebraviečių skaičius rezervate sumažėjo iki 22. Be to dauguma iš jų – silpnos, jose gyvena po 1 – 2 žvėrelius. Bendras bebrų skaičius rezervate vargu ar siekia 80.

Ondatra. Iki šiol gausėję, vėl išnyko. Metų pabaigoje ežere žinomos vos 5 ondatrų trobelės.

Kanadinė audinė. Jų skaičiaus reguliavimui sąlygos nebuvo palankios, trūko sniego – sunku buvo žvėriukus susekti. Tačiau sugautos 23 k. audinės – vienas iš didžiausių skaičių per 10 metų.

Paprastasis meškėnas. Apie šią invazinę rūšį sužinota nedaug. Pavasarį (tiksliai data nežinoma) vieną šios rūšies žvėrelį kamera užfiksavo Buktos miško 64 kv. Kitos žinios – iš tolimų nuo rezervato vietovių. Kovo 25 d. Alytaus r. Aniškio miške kamera užfiksavo meškėną, kartu su barsuku besimaitinantį žvėrių viliojimo vietoje. Rugsėjo 12 d. Panemuninkų k. (netoli Punios šilo) aptikti meškėno pėdsakai. Pastangos žvėrelį sugauti buvo nesėkmingos (A. Kamičaitis).

Apie kitas žvėrių rūšis reikšmingų duomenų nėra.

Medžioklės prie Žuvinto gamtinio rezervato įtaka vietinei šerno populiacijai

2018 m. pakeisti Medžioklės taisyklių reikalavimai 300 m zonoje apie gamtinius rezervatus. Šioje zonoje draudžiama medžioti vilkus ir paukščius; draudžiama įrengti šėryklas kanopiniams žvėrimis, kitaip juos jaukinti ir vilioti; draudžiama įrengti medžioklės įrenginius medžiuose; įrengti gyvūnų šėryklas, viliojimo vietas ar kitaip jaukinti gyvūnus Europos Bendrijos svarbos pievų ir pelkių buveinėse ir arčiau kaip 100 m iki saugomų rūšių informacinėje sistemoje registruotų saugomų rūšių radaviečių. Medžiojant saugomose teritorijose privaloma laikytis medžioklės apribojimų, susijusių su šiose teritorijose saugomų natūralių buveinių ir gyvūnų ar augalų rūšių apsauga ir nustatytų saugomų teritorijų nuostatuose ar teritorijų planavimo dokumentuose. Žemiau pateikiama informacija parengta diskusijų su vietos medžiotojais dėl tokių pakeitimų pagrindu.

Šernų populiacijos reguliavimas (mažinimas) Žuvinto biosferos rezervate yra svarbus siekiant užtikrinti tinkamą natūralių buveinių ir gyvūnų: griežlės, meldinės nendrinukės, tetervino, pievinės lingės, švygždos, gervės, tikučio, bei kitų ne pagal paukščių direktyvą saugomų paukščių ir augalų rūšių apsaugos būklę. Šernas yra pagrindinė rūšis, kurios reguliavimui yra svarbūs medžioklės reikalavimai 300 m zonoje apie Žuvinto gamtinį rezervatą.

Žuvinto gamtinis rezervatas ribojasi su 7 medžiotojų klubų medžioklės plotais.

Lentelė. Medžioklės plotai Žuvinto biosferos rezervato teritorijoje

MK pavadinimas	Riba su gamt. rezervatu, km	Pagrindiniai medžioklės ploto miškai, (miško plotas ha)
Žuvinas	3,9	Struoga (90), Veliuonis (30); viso: 120 ha.
Simnas	2,7	Rinkotas (dalis, 110), Kalniškė (60), Ylalis (27), Girukė (100); viso – 297 ha.
Ažuolynas	0	Kalniškė (dalis, 135), Kirsnelė (90), Raliai (57); viso: 316 ha.
Amalvas	10,4	Amalvos palios (2200), Varnabūdė (1280); viso – 3480 ha
Dovinė	10,2	Bukta (dalis, 1270)
Tauras	1	Bukta (dalis, 1400), Dalginė (147); viso – 1547 ha
Šlavanta	6,6	Balbieriškio miškas (dalis, 295 ha)

Sumedžiotų šernų kiekis Alytaus, Lazdijų (nuo 2011 m.) ir Marijampolės (nuo 2007 m.) sav. medžioklės būrelių plotuose (atskirai neišskiriant Žuvinto BR teritorijos, Aplinkos apsaugos departamento duomenys):

Lentelė Sumedžiotų šernų skaičius Žuvinto biosferos rezervate ir apylinkėse

Eil. nr.	Būrelis/ klubas	Medžioklės plotų vieneto savivaldybė ir seniūnija	Sumedžiotų šernų skaičius									
			2007m.	2008m.	2009m.	2011m.	2012m.	2013m.	2014m.	2015m.	2016m.	2017m.
1	Žuvinas	Alytaus r. Simno sen.				13	13	8	13	13	15	21
2	Simnas	Alytaus r. Simno sen.				49	36	34	49	22	70	37
3	Ažuolynas	Lazdijų r. Krosnos sen.				3	2	2	2	3	2	4
4	Dovinė	Marijampolės sav. Liudvinavo sen.,	32	44	51	30	56	70	57	58	35	62
5	Tauras	Marijampolės sav. Liudvinavo sen.,	76	106	74	58	98	66	59	45	42	40
6	Amalvas	Marijampolės sav. Marijampolės, Igliaukos sen.	92	145	188	80	98	89	85	95	73	95
7	Šlavanta	Marijampolės sav. Gudelių, Igliaukos sen.	30	69	52	48	96	70	65	64	53	58
		Viso	230	364	365	281	399	339	330	300	290	317

Skirtingais laikotarpiais medžioklės apribojimai Žuvinto gamtinio rezervato prieigose keitėsi:

1. Nuo nepriklausomybės atgavimo (ir anksčiau) iki 2010 m. galiojo šie medžioklės taisyklių apribojimai: leidžiama medžioti tik medžioklės būdu „tykojant“ iš bokštelių, pastatytų ne arčiau kaip 300 metrų iki valstybinio gamtinio rezervato ribos; leidžiama sekti sužeistus medžiojamuosius

gyvūnus tik iki gamtinio rezervato ribos; draudžiama įrengti šėryklas kanopiniams žvėrimis, taip pat kitaip juos jaukinti ir vilioti, išskyrus pašarinius laukelius, įrengiamus šernų medžiojimui.

2. Nuo 2010 m. iki 2014 m. leista statyti medžioklės bokštelių visoje 300 m. pločio zonoje iki gamtinio rezervato ribos, nekeičiant kitų apribojimų.

3. Nuo 2014 m. iki 2018 m., leidžiama 300 m zonoje „įrengti šėryklas šernams ir kitaip juos jaukinti ir vilioti, siekiant juos sumedžioti“. Nuo 2015 m. įrengti šėryklas šernams uždrausta, tačiau pakeistas viliojimo vietos apibrėžimas - medžioti tykojant ar sėlinant skirta vieta, kurioje išpilta ne daugiau kaip 100 kilogramų natūralios kilmės masalo.

Apskaitų duomenys Žuvinto gamtiniame rezervate rodo, jog per pastarųjų 15 metų laikotarpį, kuris naudotas analizei (2003 – 2018 m.; 2008 m. apskaitos nedarytos dėl sniego dangos nebuvimo), šerno populiacija svyravo didelėse ribose nuo 69 žvėrių 2003 ir 2014 m. iki 234 – 2009 metais.

Laikotarpiams, kuriais galiojo skirtingi medžioklės apribojimai, šerno populiacija keitėsi nevienodai.

Nuo 2002 iki 2010 m. šernų skaičius tolygiai augo. 2003-2005 m. populiacija dar nebuvo atsigavusi nuo paskutinio kiaulių maro. Periodo pabaigoje jaunikliai kaimenėje sudarė apie 49%. Didžiausias šernų tankumas registruotas Žuvinto aukštapelkės ir Buktos miško sandūroje. Dėl nustatyto 300 m atstumo nuo gamtinio rezervato, medžiojimo bokštelių kiekis buvo palyginti nedidelis tose vietose, kur rezervatas ribojosi su dirbamais laukais, taigi populiacijos reguliavimas buvo apsunkintas.

Nuo 2011 m. iki 2014 m. stebimas ryškus šernų skaičiaus sumažėjimas. Kadangi jokių kitų aplinkybių: vilkų pagausėjimo, ligų ar labai nepalankių gamtinių sąlygų šiuo laikotarpiu nebuvo registruota, tikėtina, jog populiacijos sumažėjimas buvo intensyvesnės medžioklės rezultatas. Per šį laikotarpį, leidus medžioklės bokštelių įrengti iki gamtinio rezervato ribos, bokštelių skaičius padidėjo maždaug trečdaliu, ypač ties šiaurine gamtinio rezervato riba. Visi medžioklės bokšteliai suregistruoti 2014 m. (schema priedama).

Nuo 2015 m. iki 2018 m. šerno populiacija augo, ypač ties rytine rezervato dalimi – Miknonių paliose (2015 m. – 27 šernai, vėliau atitinkamai 2016 – 30, 2017 – 48, 2018 – 66). Šiose teritorijose naujai įrengtos viliojimo vietos, kur šie gyvūnai labai intensyviai šeriami. Tikrintose jaukinimo vietose gamtinio rezervato perimetru neretai buvo nustatomas didesnis nei 20 kg pašarų kiekis, keliose viliojimo vietose ištisus metus registruotas maksimalus leistinas kiekis (100 kg) pašarų, net ir vasaros metu, kai šernai į viliojimo vietas neidavo.

Išvados dėl medžioklės apribojimų poveikio šernų skaičiaus reguliavimui:

1. Geriausiai Žuvinto biosferos rezervato apsaugos tikslus atitinka šernų medžiojimo organizavimas neribojant medžioklės bokštelių įrengimo vietos, bet draudžiant įrengti šėryklas kanopiniams žvėrimis, taip pat kitaip juos jaukinti ir vilioti. Toks medžioklės organizavimas leido iš esmės sumažinti šerno populiaciją Žuvinto gamtiniame rezervate. Neigiamas poveikis yra perteklinių bokštelių statymas, didinantis vizualinę taršą ir saugomos teritorijos įvaizdį.

2. Nepasiteisino ir sąlygojo šerno populiacijos didėjimą reguliavimas patvirtintų kovos su gyvūnų platinamomis užkrečiamomis ligomis priemonių įgyvendinimo laikotarpiu. Kai buvo leista įrengti viliojimo vietas, kuriose išpilta ne daugiau kaip 100 kg natūralios kilmės masalo ir kitaip juos jaukinti ir vilioti. Per šį laikotarpį Žuvinto biosferos rezervate suskaičiuojamų šernų skaičius padidėjo, tačiau sumedžiotų šernų kiekis išliko stabilus ar sumažėjo.

3. Šerno populiacijos augimui didelę įtaką turi pasikeitusi žemės naudmenų struktūra. Ties Žuvinto gamtiniu rezervatu pievos ir ganyklos virto kukurūzų laukais. Šie pokyčiai sudarė sąlygas šernams gausiai maitintis antroje vasaros pusėje, apsunkino jų sumedžiojimą, sunaikino saugomų rūšių (griežlių) perėjimo buveines. Tikslinga kompensuoti šernų daromą žalą 300 m atstumu nuo gamtinio rezervato tik pievų išknisimo atvejais.

Viliojimo vietų poveikis šerno populiacijos pasiskirstymui, elgsenai ir įtaka saugomų rūšių buveinėms Žuvinto gamtiniame rezervate

Perteklinis žvėrių maitinimas viliojimo vietose turi didelę esminę įtaką vietinės šerno populiacijos pasiskirstymui ir elgsenai. Žuvinto biosferos rezervate šernai daugiausia telkiasi Žuvinto gamtiniame rezervate, kur aptinkami dienos metu, o maitinasi aplinkiniuose laukuose į šiaurę ir rytus nuo rezervato, Buktos miške arba pievose pietinėje rezervato dalyje. Saugomų rūšių perėjimo metu šernai maitinasi beveik išimtinai gamtiniame rezervate, neidami į aplinkinius laukus.

Medžiotojų naudojama taktika kuo gausiau šerti šernus viliojimo vietose, greičiausiai yra skatinama konkurencijos, tačiau nedidina sumedžiojimo sėkmingumo. Tikėtina, jog dideliais kiekiais šeriant žvėris iškart daugelyje viliojimo vietų, ypač rytiniame gamtinio rezervato pakraštyje, šernai turi galimybę rinktis saugiausias viliojimo vietas. Taip pat galima manyti, jog dažniausiai žvėrys neprisiriša prie atskirų viliojimo vietų ir laisvai migruoja rezervato pakraščiais nė neišeidami į atviras vietas, todėl jų sumedžiojimo sąlygos nei kiek nepagerėjo, o laikotarpis, kurį šernai praleidžia viliojimo vietose esant pašarų pertekliui yra trumpesnis.

Viliojimo vietoje išberiant 100 kg pašaro per parą, vienoje jaukinimo vietoje galima užtikrinti paros pašarų poreikį 40 šernų (analogija - skerdimui auginamų kiaulių pašarų norma 1,15–2,7 kg pašaro). Tokiu būdu iš esmės patenkinami šernų mitybiniai poreikiai vien dirbtiniu pašaru.

Priklausomai nuo viliojimo vietų, šernų populiacija pakeitė savo dienojimo plotus, t.y., apsigyveno Žuvinto ež. pakraščio nedrynuose (nuotraukoje), juose susisėdami guolius, išmindami takus. Šios vietos sutampa su Žuvinto biosferos rezervate specialiai saugomos rūšies – pievinės lingės optimaliausiais perėjimo plotais. Pievinė lingė, perinti drėgnuose nendrynuose, yra jautri trikdymui rūšis, kurios populiacija Žuvinto biosferos rezervate siekė 4 - 6 poras. Valstybinio monitoringo duomenys rodo, kad rūšis Žuvinto ežero pakrantėse nebeaptinkama išvis. Kitos rūšies – tetervino nuolatinis skaičiaus mažėjimas yra sąlygotas per daug didelės šernų ir plėšrūnų koncentracijos. Saugomų augalų (dvilapis purvuolis, gelsvoji gegūnė), augančių žinomose radvietėse specialus monitoringas nevykdomas. Litartūriniai duomenys nurodo, jog šernai sunaikina didelę dalį orchidinių augalų šakniastiebių.

Pav.: Šernų gulyklos (baltos apvalios dėmės) Žuvinto ežero rytinėje pakrantėje 2018 m.

2018 m. uždraudus vilioti šernus 300 m zonoje aplink gamtinius rezervatus, panaikintos 29 viliojimo vietos iš 111 esančių Žuvinto biosferos rezervate. Taip pat iš 44 registruotų bokštelių medžiotojai neperspektyviais pripažino 4 ir juos patraukė.

Maksimalus leistinas šernų maitinimas nuolat papildant maisto sukėlė neigiamą vietos gyventojų reakciją. 2018 m. negatyvūs straipsniai publikuoti regiono žiniasklaidoje – laikraštyje „Alytaus naujienos“, interneto portaluose. Gyventojai skundėsi pūvančio pašaro ir mėšlo dvoku sklindančiu iš viliojimo vietų, išvažinėtais privažiavimo keliais. Skundus nagrinėjo Alytaus regiono aplinkos apsaugos inspektoriai, savivaldos ir medžiotojų būrelių atstovai. Rezervato specialistai kasmet dalyvauja savivaldybės komisijų darbe žvėrių padarytai žalai įvertinti.

Šernų viliojimo praktikos atitikimas ES rekomendacijoms

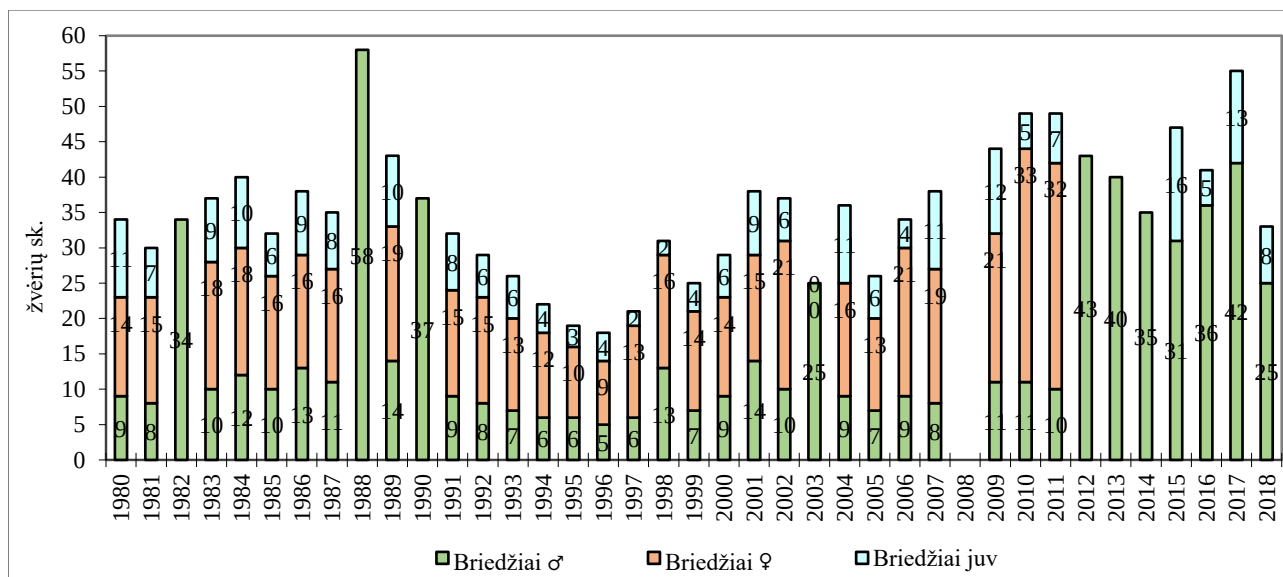
Europos Komisijos Sveikatos ir maisto saugos direktorato publikuotame darbiniam dokumente SANTE/7113/2015-Rev7 (*African Swine Fever Strategy for Eastern Part of the EU*) siūloma (3.1.1.p.) nustatyti, jog šernų viliojimui naudojamo pašaro kiekis neturėtų viršyti 10kg/km²/mėn.; pašarai kitų žvėrių šėryklose turi būti nepasiekiami šernams. Šios nuostatos galioja Lenkijos teritorijoje nuo 2017 m. sausio mėn. Vyriausiojo veterinarijos dydytojo nurodymu.

Šernų populiacija natūraliai reguliuojama pašarų prieinamumu žiemos metu, nuo to priklauso išgyvenamumas ir jauniklių skaičius vadose. Todėl dirbtinio šėrimo praktika saugomose teritorijose (ne komercinės medžioklės plotuose) yra netinkama, o šiuo metu nustatyti pašarų kiekiai viliojimo vietose yra keistini.

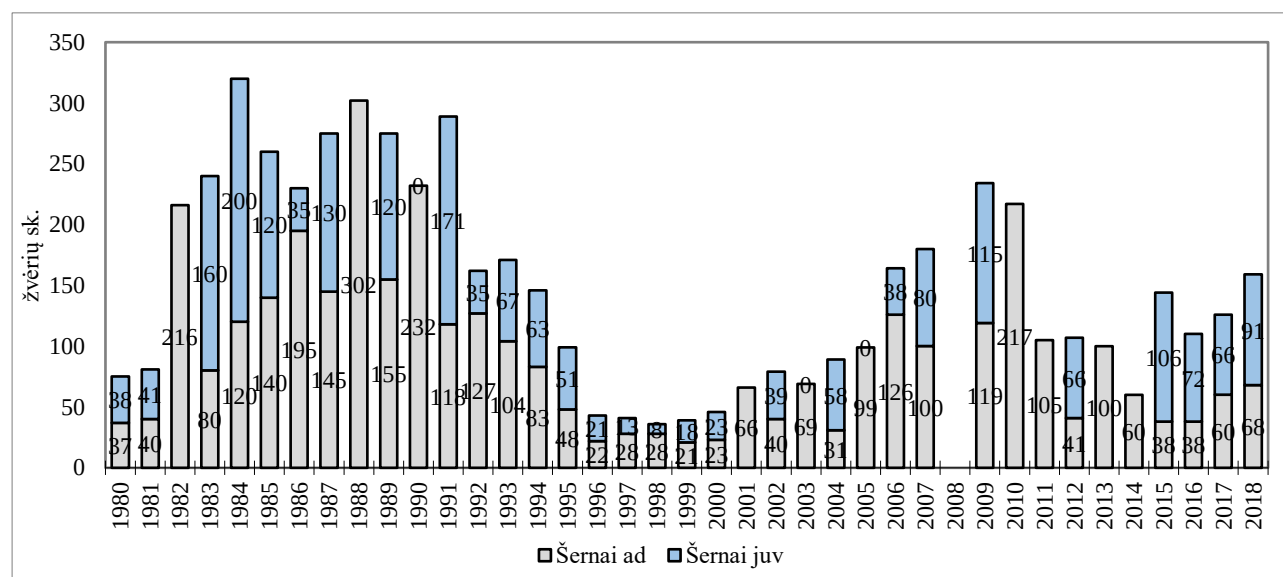

Pav. Šernų viliojimo vietose leidžiama išpilti iki 100 kg. pašaro vienu metu.

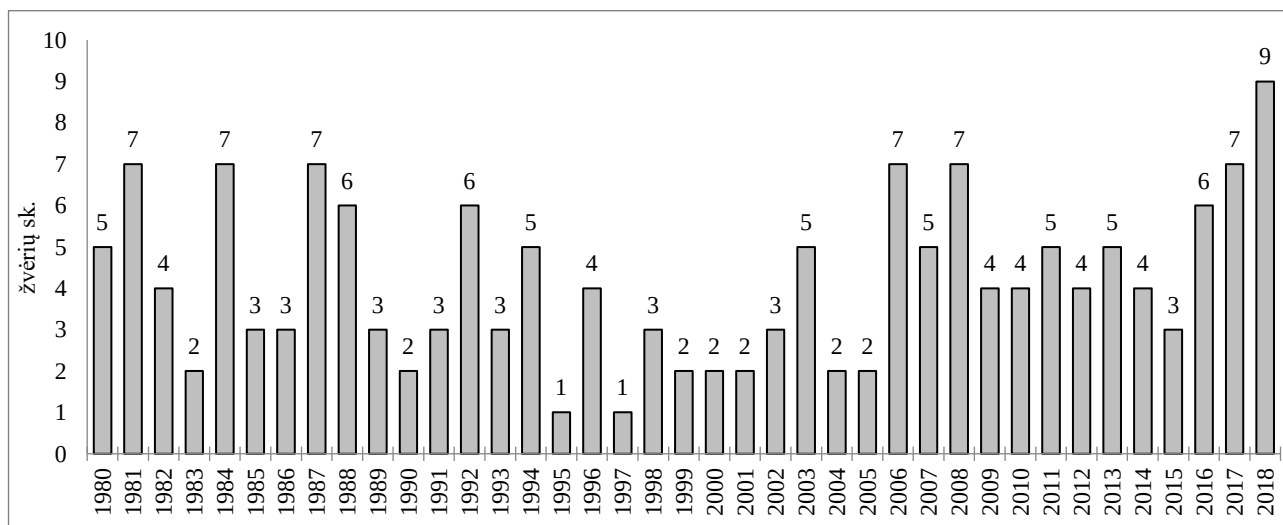

Pav. Briedžių skaičius Žuvinto gamtinio rezervato teritorijoje 1980 - 2018 m.

Pav. Šernų skaičius Žuvinto gamtinio rezervato teritorijoje 1980 - 2018 m.

Pav. Vilkų skaičius Žuvinto gamtinio rezervato teritorijoje 1980 - 2018m.

2.9. SAUGOMŲ, RETŲ RŪŠIŲ BEI ĮDOMŲ STEBĖJIMAI

Skyriuje pateikiami 2018 m. rezervato specialistų stebėjimai. Šio skyriaus pagrindą sudaro interneto svetainės www.zuvintas.lt "Gamtos dienoraščio" įrašai, bei specialistų registracijos, surinktos teritorijos patikrinimų metu. Stebėtojų pavardės pateiktos trumpiniais: J. Bagdonas (J.B.), G.Baublys (G.B.), G. Karpičius (G.K.), A.Paplauskas (A.Pa.), A.Pranaitis (A.P.), R. Vabuolas (R.V.).

Gulbė giesmininkė *Cygnus cygnus*

Reta, perinti rūšis. Žuvinto apylinkėse pirmosios gulbės giesmininkės pastebėtos sausio 1d.- virš ežero V kryptimi praskrido 13 gulbių giesmininkių būrys. (G.B.) Didžiausia šios rūšies sankaupa – apie 50 paukščių stebėta Amalvo ežere balandžio 3 d. (G.B. A.P.).

Žuvinto ežere 2018 m. perėjo 3 poros, tačiau jauniklių neužaugino. (G.B., R.V.)

Pilkoji žąsis *Anser anser*

Įprasta, perinti bei aptinkama migracijų sankaupose rūšis. Žuvintas užšalo neįprastai vėlai, todėl p. žąsys čia laikėsi iki sausio 10 d. Nuo sausio 29 d., atšilus orams, ežere ir apylinkėse vėl stebima grupės ar nedideli būreliai. Vasario 27 d. Žuvinte žiemiškai šalta, naktį temperatūra nukrito žemiau 20 laipsnių, tačiau paukščiai kenčia ir neišsisiskraido - dieną virš ežero skrido 24 pilkųjų žąsų būrys. Nuo kovo 9 d., atšilus orams, žąsų sparčiai gausėja, poros užima perimvietes.

Vėlyviausia registracija – gruodžio 6 d. - Žuvinto ežere ant ledo nakvojo 5 pilkosios žąsys. (G.B.)

Baltaskruostė berniklė *Branta leucopsis*

Reta, užskrendanti rūšis. Balandžio 8 d. Žuvinto ežere apie 2,5 tūkst. baltakakčių žąsų būryje plaukiojo 110 baltaskruosčių berniklių. Šios retos migrantės Žuvinte pavasarį stebimos kaskart gausiau. Balandžio 23 d. ežere stebėtos 4 baltaskruostės berniklės.(A.P. R.V.)

Pilkoji antis *Anas strepera*

Reta rūšis. Pirmą registraciją – balandžio 3 d., kai keletas šios rūšies paukščių pastebėti Amalvo polderyje. Maršrutinių apskaitų Žuvinto ežere metu pilkosios antys stebimos nuolat, bet negausiai. Daugiausiai – 34 p. antys suskaičiuotos rugsėjo 18 d.

Šaukštasnapė antis *Anas clypeata*

Reta rūšis. Pirmą registraciją – kovo 20 d. Užlietame Amalvo polderyje balandžio 10 d. suskaičiuota apie 300 šaukštasnapių ančių. Žuvinto ežere stebimos iki rugsėjo vidurio. Gausiausiai – 31 šaukštasnapė antis ežere suskaičiuota rugpjūčio 28 d.

Mažasis dančiasnapis *Mergellus albellus*

Migracijos metu rūšis stebima neretai, bet negausi. Pirmą registraciją – balandžio 4 d.

Vidutinis dančiasnapis *Mergus serrator*

Itin retai stebima, užskrendanti rūšis. Balandžio 23 d. Žaltyčio ežere stebėti 3 paukščiai – patinas ir 2 patelės. (G.B., R.V.)

Tetervinas *Tetrao tetrix*

Perinti, įprasta, negausi Žuvinto aukštapelkės rūšis. Negausiai aptinkama ir Amalvo pelkėje. Gausa – apie 50 individų. Rūšies būklė – blogėjanti. Didesnių, nei 10 paukščių būrių nebuvo stebėta.

Juodakaklis naras *Gavia arctica*

Reta, užskrendanti rūšis. Spalio 30 d. Žuvinto ežero gylėje (9 kv.) žūklavo 1 juodakaklis naras. Sekančią dieną ten pat stebėti 2 paukščiai. (G.B.)

Juodakaklis kragas *Podiceps nigricollis*

Reta, užskrendanti rūšis. Spalio 31 d. 1 juodkaklis kragas matytas 10 kv. ties Bambena, kitas – Epušės pusiasalio pakrantėje. (G.B.)

Didysis baublys *Botaurus stellaris*

Įprasta, perinti rūšis. Žuvininkas užšalo neįprastai vėlai, todėl d. baubliai užsibuvo iki sausio 20 d.: vakaro prietemoje virš Salaitės nendrynų girdėtas skrendančio didžiojo baublio balsas.

Kovo 9 d. virš ežero girdėti parskridusių d. baublių balsai. Būdingi tuoktuviniai balsai nendrynuose pasigirdo kovo 24 d. Balandžio – gegužės mėn., atlikus rūšies monitoringą, nustatyta, kad Žuvinto ežere užėmę teritorijas 15 patinų.

Juodasis gandrai *Ciconia nigra*

Reta, perinti rūšis. Buktos miške peri 2 ar 3 poros. Birželio 14 d. patikrinus žinomus lizdus, visi buvo neužimti. Tik 38 kv. dirbtinėje lizdavietėje gandrai augino 3 jauniklius. (R.V. G.B.)

Vapsvaėdis *Pernis apivorus*

Reta, perinti rūšis. Žuvinto pelkės pakraščiuose ir Buktos miške peri keletas porų.

Jūrinis erelis *Haliaetus albicilla*

Įprasta, perinti rūšis. Iki šiol gamtiniame rezervate (1 miško kv.) perėjo 1 pora. Šiais metais aptikta antra pora. Ji įsikūrė, augino jauniklius Buktos miško 57 kv. (R.V. G.B.)

Pievinė lingė *Circus pygargus*

Reta, perinti rūšis. Rūšies būklė pablogėjo 2009 – 2010 metais. Perėjimo metu paukščiai stebimi tinkamoje aplinkoje, tačiau sėkmingo perėjimo atvejų nėra. Nepagerėjo būklė ir šiais metais. Beržinės pelkėje nesėkmingai perėjo 2 poros. (G. B.) Keletas paukščių gegužės mėn. nakvynei parskrisdavo į Kiaulyčios pelkės ir Amalvo polderio viksvynus. Rūšies gausumo sumažėjimas yra sietinas su plėšrūnų ir šernų, kurie aptinkami perimvietėse, gausa.

Vištvanagis *Accipiter gentilis*

Reta, perinti rūšis. Spėjama, kad viena pora peri Mažosiose paliose, bet lizdo vieta nežinoma.

Mažasis erelis rėksnys *Aquila pomarina*

Reta, perinti rūšis. Buktos miške peri 3 – 5 poros. Birželio – rugpjūčio mėn. gamtinio rezervato teritorijoje ir artimose apylinkėse m. ereliai rėksniai keletą kartų stebėti. Skirtingai nei pernai, perėti niekur nemėgino.

Žuvininkas. *Pandion haliaetus*

Reta, užskrendanti rūšis. Kiek dažniau užskrenda rudens migracijos metu. Šiais metais stebėtas tik kartą – rugsėjo 2 d. erelis žuvininkas žūklavo 10 ežero kv. (G.B.)

Startsakalis *Falco columbarius*

Reta, užskrendanti rūšis. Vienas paukštis Daukšių k. apylinkėse stebėtas sausio 31 d. Alekionių k. laukuose medžiojantis startsakalis matytas kovo 8 d. Gruodžio 22 d. startsakalis stebėtas laukuose ties Dovinės ištakomis. (A.P., G.B.)

Sakalas keleivis *Falco peregrinus*

Reta, užklystanti rūšis. Spalio 5 d. sakalas keleivis praskrido Žuvinto pakrante ties prieplauka. (G.B., R.V.)

Ilgasnapė vištelė *Rallus aquaticus*

Perinti, bet negausi rūšis. Dalis paukščių lieka žiemoti. Visą žiemą šių paukščių pėdsakų randama didesniuose ežero augalijos plotuose – Šaltinyje, Ilgojoje, aplink Salą. Vasario 28 d. Bambenos deltoje 1 paukštis ir matytas. (G.B.)

Pilkoji gervė *Grus grus*

Įprasta, perinti rūšis. 2017 m. rudenį gervės išskristi neskubėjo. Net ir žiemą, iki 2018 vasario 3 d. apylinkėse buvo pastebimi tai 4, tai 6 ar 7 paukščių būreliai. Pora gervių peržiemojo Saltininkų apylinkėse. Tokiu būdu 2018 m. žiema yra pirmoji per stebėjimų istoriją, kai ši rūšis Žuvinto apylinkėse sėkmingai žiemojo. Gausiau parskrido tik po kovo 9 d. Gamtinio rezervato teritorijoje peri apie 20 porų.

Intensyvi migracija vyko rugsėjo 25 – 26 d. Dideli gervių pulkai P kryptimi traukė ir dieną ir naktį. Lapkričio 3 d. virš ežero praskrido gervių pora – gana vėlyva registracija.

Dirvinis sėjikas *Pluvialis apricaria*

Reta, perinti rūšis. Rezervate, Kumečių plynėje (8 kv.) perėjo viena pora. (R.V.)

Gaidukas *Philomachus pugnax*

Pavasarinės migracijos metu dažnai stebima, neperinti rūšis. Pirmieji gaidukai Žuvinto saloje pastebėti balandžio 9 d. (R.V.) Gegužės 2 d. Grebelės aliuvinėje pievoje paežerėje - apie 350 gaidukų - didžiulis tankus būrys. (A.P.)

Paprastasis gričiukas *Limosa limosa*

Reta, perinti rūšis. Pirmą registraciją – balandžio 10 d. Amalvo polderyje matyti 4 paukščiai. Po 1 porą p. gričiukų nesėkmingai bandė perėti Dambavaragio ir Grebelės pievose. Saloje gegužės 12 – 19 d. buvo stebimas 1 paukštis.

Vidutinė kuolinga *Numenius phaeopus*

Reta, užskrendanti rūšis. Vienas šios rūšies paukštis Amalvo polderyje stebėtas balandžio 10 d. Virš 10 ežero kv. 1 vidutinė kuolinga matyta liepos 5 d. (G.B., R.V.)

Raudonkojis tulikas *Tringa totanus*

Perinti, negausi rūšis. Pirmi parskridę r. tulikai Liepakojų pelkėje pastebėti balandžio 3 d. Dambavaragyje, ties Grebele, Epušėje ir kinyje 6 – o ežero kv. pakrantėje perėjo po 1 porą r. tulikų. Po 2 poras – Saloje ir Salaitėje. Net po 3 poras – Rudės plynėje, Liepakojų pelkėje ir Amalvo polderyje. Iš šios gausos žinoma, kad sėkmingai jaunikius užaugino viena pora. Birželio 11 d. kinyje 6 kv. pakrantėje aptikti 4 jau paskrendantys jaunikliai. Aplink nerimavo pora suaugusių tulikų.

Plėšrioji žuvėdra *Hydroprogne caspia*

Reta, užskrendanti rūšis. Balandžio 23 d. vienas šios rūšies paukštis stebėtas ežero 7-ame kv. (G.B., R.V.).

Baltaskruostė žuvėdra *Chlidonias hybrida*

Reta, užskrendanti, nežymiai gausėjanti rūšis. Pirmas stebėjimas – balandžio 30 d. Gegužės 11 d. gana gausiai migravo virš ežero – jų būreliai neretai siekdavo 15 – 20 paukščių. Pora baltaskruosčių žuvėdrų birželio 13 d. aptikta 10 – ame ežero kv. ties Bambena. Paukščiai elgėsi teritoriškai, krovė lizdą, tačiau neperėjo. (G.B., R.V.)

Juodoji žuvėdra *Clidonias niger*

Perinti, įprasta rūšis. Pirmą registraciją – balandžio 23 d. Rūšies būklė stabili - Žuvinto ežere suskaičiuotos 96 perinčios poros – tiek pat, kaip ir pernai.

Baltasparnė žuvėdra *Chlidonias leucopterus*

Reta rūšis. Pastebimos pavasarinės migracijos metu. Žuvinte nebeperi nuo 2012 m.

Didysis apuokas *Bubo bubo*

Ypač reta rūšis. 2018 m. kovo 20 d. vienas d. apuokas stebėtas 14 – amė miško kv. Paukštis dienojo retame aukštapelkiniame pušyne. (G.B).

Vykdam didžiųjų apuokų veisimo projektą, šeši nelaisvėje užauginti didieji apuokai 2011 m. spalio 11 d. buvo paleisti Buktos miške. 2012 m. rugpjūčio 30 d. Buktabalės gamtiniame rezervate paleisti dar du d. apuokai (abu paukščiai - su siųstuvais). Kad bent dalis šių paukščių būtų išlikę, iki šiol duomenų nebuvo.

Kukutis *Upupa epops*

Reta, užskrendanti rūšis. Amalvo polderyje kukutis stebėtas balandžio 16 d. – gana ankstyva rūšies registracija. Rugpjūčio 20 d. vienas paukštis matytas prie rezervato direkcijos pastato. (G.B., R.V.)

Raguotasis vieversys *Eremophila alpestris*

Reta, užskrendanti rūšis. Vasario 28 d. 14 raguotųjų vieversių būrelis stebėtas Vidgirėlių k. laukuose.(G. B.)

Meldinė nendrinukė *Acrocephalus paludicola*

Labai reta, ant išnykimo ribos esanti rūšis.

Pirma meldinė nendrinukė giedojo ir skraidė tuoktuvinius skrydžius 2018-05-01 Kiaulyčios pelkėje (A.P.), sekantį vakarą, gegužės 2 d., giedojo ir Grebelės aliuvinėje pievoje paežerėje, o gegužės 3 d. Dambavaragyje, Kiaulyčios pelkėje giedojo jau trys meldinės nendrinukės. Visos - nežieduotos. Nuo gegužės 17 iki liepos 10 d. giedantys patinai buvo gaudomi ir žieduojami, siekiant surinkti daugiau informacijos apie rūšies gausą. Sužieduoti 8 patinai, nepagautas nei vienas žieduotas ankstesniais metais.

49 meldinių nendrinukių jaunikliai iš Baltarusijos Zvanec pelkės užauginti ir paleisti Dambavaragio ir Grebelės aliuvinėse pievose. Liepos 19 d. Dambavaragyje dieną aktyviai giedojo du meldinių nendrinukių patinai, dar vienas paukštis girdisi Epušės pievose; liepos 20 d.vakare, trys meldinės nendrinukės giedojo Epušės pievose. (R.V.). Panašu, kad bent kelios patelės sėkmingai užaugino jauniklius.

Balinis vėžlys *Emys orbicularis*

Liepos 15 d. suaugęs balinis vėžlys (patelė) aptiktas Ažuolinių kaimo gyvenvietėje netoli Bambenos upelio. (A.P.) Netinkamoje gyvenimui aplinkoje sugautas gyvūnas perkeltas į Juodabalės herpetologinį draustinį Metelių regioniniame parke.

Pav. Meldinės nedrinukės buvo žieduojamos 4 spalvotais plastikais ir aliuminio žiedais